

AZ ÚJ KÖZTÁRSASÁGI ELNÖK NYILATKOZATA

(MTI nyomán) Sólyom Lászlót 2005. augusztus 4-én iktatták be hivatalába. A 63 éves, pécsi születésű jogászprofesszor, az Alkotmánybíróság volt elnöke az eddigiekhez képest visszafogott ünnepségen lépett hivatalba. Az új államfő egyelőre XII. kerületi, társasházi lakásában marad, amelyet ideiglenes biztonsági berendezésekkel szereltek fel. A Magyar Televíziónak adott interjújában hangsúlyozta: visszafogottan, szerényen akarja végezni a munkáját. Kiemelte: mindent el fog követni annak érdekében, hogy a politikai közbeszéd durva stílusa megszűnjön, ugyanakkor véleménye szerint az elnöknek nem feladata, hogy a pártok között közvetítsen.

Sólyom László augusztus 26-án hivatalos látogatást tett Bécsben. Ez alkalommal tárgyalásokat folytatott Dr. Heinz Fischer államelnökkel, Dr. Wolfgang Schüssel szövetségi kancellárral és Dr. Andreas Kholllal, a Parlament elnökével.

Az új köztársasági elnök a mai politikai közléttől eltérő magatartást kíván megjeleníteni. A Védegyletből jöttem, a jelszavunk az volt: lehet másfajta a politika - mondta a hivatalba lépő Sólyom László az MTI-nek adott interjúban. Meggyőződése szerint az államfőnek az értékek tiszteletére kell felhívnia a figyelmet, morális fogódzókat kell nyújtania.

”A köztársasági elnök valódi súlyát morális fellépése adja meg. Elsősorban magatartásával, megszólalásaival adhat mintát, értéket.” Az elnöknek - folytatta - ma az a kötelessége, hogy az értékek tiszteletére hívja fel a figyelmet. Most, amikor nagyfokú értékvesztés jellemzi a társadalmat, morális fogódzókat kell nyújtania. A legnehezebb feladat megtalálni azokat az alkalmakat, amikor el lehet mondani egy fontos üzenetet, ami sokszor csak egy-egy szimbolikus gesztus, de amelytől maradandó hatás várható - mondta az államfő. “Ha az elnök megérzi a társadalmi igényeket - és én azt érzem, hogy az emberekben megérett a változás utáni igény -, akkor igenis lehet nagy hatású a tevékenysége” - nyilatkozta Sólyom László.

A kettős állampolgárság ügyéről azt mondta, hogy azt meg kell oldani, mert a határon túli magyarok jogos igényéről van szó, amellyel szemben az EU nem támaszthat jogi kifogásokat. Kellő szakmai előkészítés után kell ismét foglalkozni az ügygel; s a szomszédos államokkal is meg lehet értetni, a kisebbségben élő magyaroknak adandó kettős állampolgárság nem jár semmilyen negatív következménnyel számukra sem. “Minden ellenkező híreszteléssel szemben nem áll, hogy az EU bármilyen jogi kifogást támaszthatna. Ilyen akadály nem létezik, az unió több tagállamában ismert és alkalmazott a kettős állampolgárság intézménye” - mondta Sólyom László.

Rámutatott, hogy a határon túli magyarok igénylik a kettős állampolgárságot, a kérdés napirenden van, különféle politikai ígéretek hangzottak el, és jelenleg is folynak előkészítő munkálatok. “Nem lehet sem visszatáncolni, sem félbehagyni. Ezt a kérdést rendezni kell, hiszen jogos igények vannak. A megoldáshoz azonban az alapkötől újramegteremtett szakmai alapozás szükséges, továbbá tárgyalások az összes érdekelttel. Ebben a kérdésben nem kötelességünk az Európai Unióval egyeztetni, viszont látni kell, hogy pusztán jogi kérdéssről van szó, s ezért a szomszédos államokkal politikai párbeszédet kell folytatnunk. Meg kell értenni, hogy miről van szó” - fejtette ki az elnök.

A szomszédos államok részéről tapasztalható olyan reakciók is, amelyek azt mutatják, hogy sok félreértés és indokolatlan félelem lehet a kettős állampolgárság ügye körül. A köztársasági elnöknek, aki az Alkotmány szerint felelősséggel tartozik a határon túli magyarokért, komoly szerepe lehet a tisztázásban - mondta Sólyom László. “Megválasztásom után minden oldalról megkerestek a határon túli magyar szervezetek vezetői, és támogatásomat kérték a törekvéseikhez. Én nagyon fontosnak tartom,

hogy minél előbb találkozzunk, függetlenül attól, hogy lesz-e Magyar Állandó Értekezlet. Mindegyik határon túli szervezet vezetőivel tárgyalni szeretnék, Tőkés Lászlóval éppúgy, mint Markó Bélával, és lehetőleg egy asztalnál”

Az elnök hozzátette, hogy nemzetközi, például az Európa Tanács velencei bizottságában szerzett tapasztalatai szerint az Európa Tanácsban és az Unióban nincs elegendő mélységű tájékozottság a közép- és kelet-európai kisebbségi kérdést illetően. “Közösen tisztáznunk kell a fogalmakat, legelőször a nemzet fogalmát, amelyet teljesen eltérő, sőt összeegyeztethetetlen értelemben használnak az egyes államok. Van, aki a nemzeten az állampolgárok összességét érti, a másik felfogásban a nemzet etnikai vagy kulturális közösséget és azonosságot jelent. A másik nehézség, hogy keveset tudnak a történelmünkről, arról, hogy egyáltalán hogyan kerültek kisebbségi sorba a magyarok. Ezen a téren szinte ismeretterjesztő munkára is szükség van” - fejtette ki az államfő.

”A december 5-i népszavazás legnagyobb problémája az volt, hogy nem tisztázták a kérdést a maga összetettségében. Ha pedig csupán érzelmi alapon, vagy a belpolitikai hasznosság szempontjából vetődik fel, akkor annak olyan is lesz az eredménye” - mondta az elnök. Sólyom László rámutatott arra is, hogy a határon túli magyaroknak adandó kettős állampolgárság ügyében ő nem dönthet. Az állam külpolitikájától függetlenül nem képviselheti ezt a kérdést.

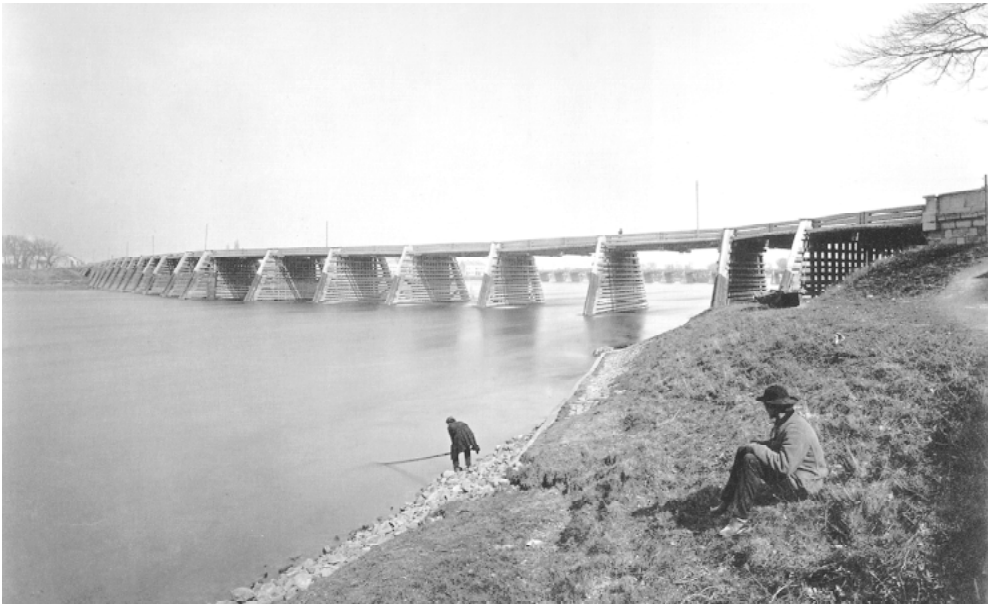
”Alkotmányos kötöttségem, hogy a mindenkori kormány külpolitikáját kell képviselnem, játékerem csak ezen belül van. Természetesen az államfő ezen belül elhelyezheti a maga hangszíleit. Ugyanakkor a kormányzat sem kényszerítheti a köztársasági elnököt arra, hogy olyasmit képviseljen, amivel nem ért egyet” - fűzte hozzá.

Arra a kérdésre, milyen szerepe lehet az államfőnek a kormány és az ellenzék konszenzusának hiánya miatt húzóódo jogalkotási feladatok, személyi döntések ügyében, Sólyom László kifejtette: elnöksége alatt az Alkotmánybíróság nagyon szigorúan behatárolta a köztársasági elnök jogi cselekvési lehetőségeit, ezek többsége pedig az államszervezet demokratikus működése veszélybe kerülésének esetére, azaz rendkívüli események idejére szorítkozik. “Az alkotmánybíró-választás késleltetését már én is átéltem. Józan ésszel nem látható be, hogy a pártok miért nem jutnak dűlőre, alkalmas jelölt volna bőven. Amennyiben az Országgyűlés vagy a kormány mulasztása miatt határozatképtelenné válik egy alkotmányos intézmény, valóban közbe kell szólni. De jól emlékezhetünk arra is, hogy egyszer már Mádl Ferenc elnök összehívta a közbjogi méltóságokat az alkotmánybíró-választás kérdésében, mégsem ment előre egy fíkaranyit sem az ügy” - állította az államfő. Sajnos a parlament és a végrehajtó hatalom esetenként nincs tisztában alkotmányos felelősségével, ilyen szempontból nagyon sokat romlott az alkotmányos kultúra színvonala - fűzte hozzá.

A legügyesebb operatőrök sem tudják megoldani. Ha közel hozzák a képernyőn, úgy tűnik - Hunyadi Sándor novelláinak jellegzetes kifejezésével élve - mint-ha kékre lenne borotválva az arca. Tényleg. A rendszerváltás körül még szakállt viselt, volt hozzá biológiai adottsága, nem tagadható. Annak idején még pulóverben járt. Abban is hurcolták el 1988. október 23-án a Batthyány örökmécesztől a rendőrök, azokkal a társával együtt, akik ma kénesőt fújnak rá.

Elhurcolták, mert meg akart emlékezni a forradalomról, s annak mártír miniszterelnökéről, aki szintén zömök volt, hízásra hajlamos, s vidékiesen hajlított szót, annak ellenére, hogy évtizedeken át oroszul is

Folytatás a 4. oldalon

A régi Tábor-híd a Nagydunán Bécsben. Oscar Kramer felv., 1875.

NÉMETORSZÁG PATTHELYZETBEN – EURÓPA IS?!

Az osztrák sajtó aránytalanul nagy teret szentelt a szeptember 18-án megejtett németországi választásoknak, ami érthető is, hiszen az Európai Unió talán legfontosabb tagállamaként nem maradhatnak következmények nélkül a németországi változások. Az egyik osztrák kommentátor éppen a széles körű tájékoztatás megindoklására meg éppenséggel azt hozta fel, milyen nagy befolyással van Németország Ausztria gazdasági életére. Érthető tehát, hogy a Gerhard Schröder által kiprovokált választásokat Németország határain kívül is kellő érdeklődés kísérte. A választások kimenetelével sokan sorsdöntő változásokra számítottak, ugyanis bár végső fokon eléggé kikristályosodtak az egymástól eltérő, sőt egymásnak ellenszegülő álláspontok. Mindezt természetesen szociáldemokrata-kereszténydemokrata vonatkozásban kell érteni, nemde a kispártok úgy irányították „lővegeiket”, hogy ki ellen vagy kivel léphetnek majd szövetségre esetleges koalíciós alapon, vagyis kormányon belül vagy kívül óhajtanak-e politizálni.

A kisebb pártok helyezkedése érthető volt, hiszen a közvélemény-kutatók eleve a CDU/CSU főlénys győzelmét vélték kiolvasni a megkérdezettek válaszaiból, hogy aztán annál nagyobb legyen a szájtátás: ki hitte volna, hogy a mintegy húsz százalékos különbség alig egy százaléknyra apadjon a konzervatív és a szociáldemokrata párt között (CDU/CSU : 35,2%; SPD : 34,3%). A választások kimenetele mindazonáltal patthelyzetet teremtett azzal a szinte nevetségesnek mondható dacossággal, hogy mindkét főjelölt, Gerhard Schröder és Angela Merkel egyaránt magának követeli az elsőbbség jogát a kormányalakításra. Habár 400.000 szavazat különbség állt elő a két párt között, Schröder egészen más alaphelyzetből értékelt, olyannyira, hogy pártját is rávette (egyelőre): ha már nem lehet másként, mint esetleg társulni a konzervatív táborral, akkor ez csak az esetben jöhet szóba, ha ő kerül az új koalíciós kormány élére. Angela Merkel erről – mint „első helyezett” – hallani sem akar.

Adatok halmazát lehetne felsorakoztatni, hogyan oszlanak meg a szavazatok az egyes pártok között, azonban mégis a lényeg az: egyik nagypárt sem érte el a szavazatok olyan arányát, hogy akár egyetlen kispárttal szövetségre abszolút többséget alkothathatna. A választások kimenetele óta tapogatózások, találgatások észlelhetők, s pillanatnyilag alig lehetne megjósolni, hetekig vagy akár hónapokig folynak majd az egyeztető tárgyalások, míg nem Horst Köhler államelnöknek kell fellépnie a kormányalakítás érdekében, s megbízni a két nagypárt egyikét, habár az eredmények tükrében egészen nyilvánvaló lenne Angela Merkel megbízása. A helyzetet bonyolítják a kispártok elért eredményei, ugyanis bármelyik nagypárt kapna megbízást a kormányalakításra, nem egy, hanem két kispárt bevonásával képezhet csak abszolút többséget. Kérdés, közülük ki-kivel hajlandó társulni.

A Frankfurter Allgemeine Sonntagszeitung egy héttel a választások előtt vezércikke címében is úgy látta: a nagy többség a két nagypárt

koalíciója ellen van, ami érthető is, hiszen amíg a Szociáldemokrata Párt reformprogramjában a szociális jóléti állam stabilitását hirdette meg, a CDU/CSU az állampolgári megterhelés emelését helyezte kilátásba. Gerhard Schröder úgy vélte, pártja növekvő népszerűtlensége ellenére majd csak belátják a németek, csakis az ő útja járható, de erre új választásokkal rádöbbeneni őket merész, kockázatos elképzelés volt. Az eredmény mégis világossá tette, hogyan lehet többszörösen hátrányos helyzetből ügyesen felkúszni, ha nem is a csúcsra, de legalább a vetélypárt közelébe. Schröder – talán túlzottan is – nagy önbizalma érezte hatását magabiztos fellépésével, határozott érvelésével és nem utolsósorban egyre inkább az érzelmek felkelésével. Vele szemben Angela Merkel egyre inkább elbizonytalanodott, különösen miután pártja soraiból is egyre hevesebb bírálat érte a pénzügyi szakértőként bevont Paul Kirchhof heidelbergi egyetemi tanárt, aki határozottan az adók növelését javasolta, ami által egyre nehezebbé vált az érvelés. Mindamellelt Merkel Schröderrel szemben túlságosan ridegnek bizonyult, nem hatott az érzelmekre, de talán az is megkockázatható: nincsen neki okvetlen megnyerő külseje, kisugárzása, ezért Schröderrel szemben nem tudott kellőképpen hatni a tömegekre. Nem hagyható figyelmen kívül a bajor miniszterelnök, Edmund Stoiber ügyetlen, a keleti tartományokat becsmérő kijelentése sem; az eredmény: a CSU Bajorországban az előző választásokhoz képest 9,4%-kal kevesebb szavazatot kapott, s ezáltal elvesztette abszolút többségét.

A választások kimenetele többek között arról is tanúskodott, hogy a német választók eddig túlságosan ráhagykoztak pártjaikra, ezért címszavakon kívül alig volt és van kellő tájékozottságuk a tényleges helyzetről, de még kevésbé arról, az elmélyülő válságból hogyan lehetne kilábolni. Túláságosan belefeledkeztek a jóléti állam stabilitásába, azt hitték (nem gondolták), a II. Világháború utáni újjáépítést követő gazdasági csoda egyben csodaszor is, mellyel el lehet kerülni minden válságot. Azért természetesen nem okolható a német átlagpolgár, ha nem sokat tud kezdeni a jelentkező bajokkal, különösen, amíg van munkája és nem terhelik elviselhetetlen adók, nyugdíja pedig biztosítva van. Németország esete bizonyítja a gazdasági csoda érzékenységet mindazzal szemben, ami a piacgazdaságot kikezdheti. Pedig nagyon egyszerű a képlet: a jólét addig emelhető, amíg növelhető a termelés, ez pedig csak addig lehetséges, amíg egyrészt lehet emelni az árakat, másrészt biztosított a kereslet. Emaz a belpiac telítettségével csakis újabb és újabb piaci lehetőségek révén érhető el, párosítva olcsó munkaerők bevonásával, természetesen más országokban. Mára mindez – forgalmi nyelven – dugóhelyzetet teremtett, mivel hihetetlenül csökkent a felvevő piac, nem is beszélve a cégek kitépítésével által bekövetkezett munkanélküliségről. Ha pedig nincs munka, a potenciális vásárlónak nincs pénze a megtermelt áruk megvételére, mindazonáltal hiába van túlermelés tör-

Folytatás a 2. oldalon

A célkeresztben Orbán Viktor

A magyar politika 2005 őszén is erről a középkorú, zömök, némi hízásra hajlamos, barna üstökű, focit kedvelő, azaz a magyar férfiátlagnak tökéletesen megfelelő politikusról szól. Bár már két és fél évüze a fővárosban tevékenykedik, beszédén érezni egy kis vidékies akcentust. Egyébként folyamatosan szövi a mondatokat, semmi ő-zés, nyökögés nem tapasztalható nála. Gyakran mosolyog, de szinte sohasem gúnyosan, inkább irónia, sokszor önirónia bújkál az arcán. Néha felviszi a hangot, mintha lírai tenor áriázná ilyenkor. Ha igazán lendületbe jön, oly gyorsan mondja, hogy az már hadarás. Figyelmeztethették is erre, mert ez újabban csak ritkán fordul elő vele. Kicsit ferdeknek látszik az orrsövénye a tévében, ezt a problémát még

Határon innen - határon túl

Tanévkezdés a Bécsi Magyar Iskolában

1987 szeptemberében, amikor néhány tucat tanulóval beindult a magyaroktatás Bécsben, még senki nem gondolhatta, hogy 18 év múltán majdnem 100 kisdíák fogja várni a Bécsi Magyar Iskola tanévnyitását. Pedig ez így van! S az iskola hamarosan jubilál: a jövő tanévben ünnepli fennállásának 20. évfordulóját.

A BMI tehát 1987 szeptemberétől - bár néha nehézségek és áldozatok árán-, de megszakítás nélkül létezik. A kezdeti, néhány tucat diákot oktató vállalkozás az elmúlt 18 év során szinte igazi iskolává nőtte ki magát. A szaporulat folyamatos, 1996-ban 35 diák zárta a tanévet, 2002-ben ez a szám 80-ra szökkent fel, és azóta évenként kb. 80 és 100 között mozog a beíratott diákok létszáma. Öröndetes tény mindez olyan városban, amelynek nagysága miatt sokszor nehéz a szervezés, a beutazás, az anyaiskolával való egyeztetés stb.

A BMI néhány számadat tükrében:

1996-tól (az azelőtti időkből nincs adat) a mai napig összesen 244 diákot regisztrált az iskola, tehát ennyien látogatták rendszeresen vagy hosszabb - rövidebb ideig a BMI-t. 1996-ban az oktatás még csak 3 korcsoportban folyt. Azután az 1997/98-as tanévben megnyílt az óvodás csoport, szakképzett óvónő vezetésével. Ez a lépés olyannyira jónak bizonyult, hogy már az említett tanévben 27 óvodás korú gyermeket írtattak be. Azóta is folyamatos a munka ebben a csoportban, az iskolás csoportok belőlük töltekeznek. Az oktatás az iskolában ezáltal teljeskörűvé vált, a hatékonyságról nem is beszélve, hisz az anyanyelvi nevelést óvodás korban elkezdni a lehető leghatékonyabb módszer az egyéniség fejlődése szempontjából. Az iskolában ettől az évtől kezdve folyamatosan 5 korcsoportban – óvodás kortól a felső tagozatú gimnazisták korosztályáig - tartottak órákat minden második szombaton. Az elmúlt tanév újdonsága, hogy beindult a rég óhajtott heti oktatás – egyelőre a kisiskolások részére -, és ezt a lépést is siker koronázta. A heti oktatás előnyét nem kell hangsúlyozni, hisz a hetenként órát látogató gyerekek sokkal nagyobb tudásra tehetnek szert többi társaiknál. Az eddig kialakult rendszer - a heti és a kéthetenkénti oktatás - a most nyíló tanévben továbbra is párhuzamosan folytatódik.

A legtöbb tanuló anyanyelve a magyar. Azok a szülők, akik évek óta ide járatják gyermekeiket, tudják, milyen fontos az anyanyelv és kultúra ápolása, az identitástudat megőrzése, a magyar irodalom és történelem megismerése,

a megmaradás. A pedagógusok: *Demjéné Lukács Magda, Mentsikné Hoffer Szilvia, Lengyel Melinda, Levstek Ágota* és *Koleszár Ildikó* igyekeznek megfelelni a szülői elvárásoknak, szeretnének továbbra is hatékony munkát végezni, legjobb tudásukat átadva szolgálni.

Tudnivalók a 2005/2006-os tanévről

A Bécsi Magyar Iskola az idei, 19. tanévet *2005. szeptember 17-én (szombaton) 14,00 órakor* nyitotta meg *szülői értekezlettel* a *Magyar Otthonban*. Az értekezlet alatt a gyerekek számára vidám játékdélután volt a cserkészekkel együtt, tehát már ezen az első napon is vártak minden kedves leendő és régi tanítványt. A beiratkozás szintén ekkor történt, az első tanítási nap pedig szeptember 24-én volt. Természetesen azok az 1., 2. és 3. osztályos kisdíákok, akik hetente látogatják az iskolát, már szerdán, azaz szept. 21-én elkezdheték a munkát. A szülői értekezlet főbb témái röviden: dr. Deák Ernő, a Központi Szövetség elnökének nyitóbeszéde és beszámolója, a múlt tanév kiértékelése, az idei tanévre tervezett programok, az újonnan felmerült problémák megoldása, a szülők javaslatai, elképzelései, új ötletek volt.

Az oktatás idén a gyerekek létszámától független 7 ill. 8 csoportban folyik. Az óvodások és a kisiskolások csoportja minden második szombat délelőtt 10,30-tól 12,30-ig, a nagyobbak és a középsiskolások délután 13,30-tól 15,30-ig vesznek részt a tanításon a bécsi Magyar Otthonban. A heti oktatás továbbra is szerda délutánonként van 16,30-tól 18,30 óráig a fent említett osztályok részére, ugyanott.

A 2005/2006-os tanév első félévének oktatási napjai - a bécsi cserkészzel egyeztetve - a következők:

2005. október 8. és 22., november 5. és 19., december 3. és 17. (karácsonyi ünnepély), 2006. január 14. és 28.

Ha megtetszett az iskola rövid története, szeretné megismerni anyanyelvedet és szívesen tartoznál igazi, élő kis magyar közösséghez, szeretettel várunk! S ha bárki kedvet kap a tanuláshoz, avagy a szülők szeretnék gyermekeiket megismertetni az anyanyelv csodás világával, bátran jöjjenek közénk! Iskolánk kapuja mindenki előtt nyitva áll!

Elérhetőség: *Bécsi Magyar Otthon A-1010 Wien/Bécs, Schwedenplatz 2 - Laurenzerberg5/I/8-9* a fenti napokon a megadott időben, valamint érdeklődni lehet a *7078039-es* telefonszámon ill. a *koleszar@utanet.at* e-mail címen.

KOLESZÁR ILDIKÓ, a BMI tanára

77 éves korában, 2005. szeptember 3-án Bécsben hirtelen elhunyt **Asztalos Sándor**, a Magyar Köztársaság Érdemrendje Tiszti Keresztjének kitüntetettje. Politikai okokból kizárták az egyetemről; 1956-ban menekült; többszöri vándorlás után Bécsbe tért vissza és itt telepedett le. Nyugdíjazásáig Wiener Städtische biztosító alkalmazottjaként dolgozott. Hamvasztása szeptember 22-én volt a bécsi Központi Temetőben. Kívánságára hamvait Magyarországon helyezték örök nyugalomra.

A New York állam Fillmore városkája közelében lévő **Sik Sándor Cserkészpark** ez év augusztusában tíz napra Nagy Lajos király lovagjainak és apródjainak otthonává vált. **Több mint hatszáz magyar cserkész** gyűlt itt össze, hogy a magyar történelemnek ezzel az érdekes korával megismerkedjék. A résztvevők kb. 60%-a az Egyesült Államok északkeleti, és Kanada keleti részéből jött, de jöttek Calgariból, Californiából és Floridából is. A többi messzebből érkezett: 18 cserkész jött Magyarországból, 13-an a Felvidékről, jöttek erdélyi és vajdasági magyar cserkészek, érkeztek Németországból, Svédországból, Venezuelából, Brazíliából és Argentínából, sőt, még Ausztráliából is. Az ötvenként megrendezett jubileumi táborok mindig nagy találkozóznak számítanak a Külföldi Magyar Cserkesszövetség életében: a 2005-ös tábor valódi seregszemle volt.

Július 22-24 közt a Vitézi Rend szervezésében Mattseeben/Sbg ünnepi megemlékezés volt a Szent Korona Mattsee melletti elrejtésének 60. évfordulója alkalmából. Mint ismeretes, a koronaőrség a Szálasi-kormány által magával vitt Szentkoronát itt, a városka határában elásta, majd a rejtekhelyet felfedte a megérkező amerikai csapatok parancsnokának. A koronát ezután az Amerikai Államokban őrizték a magyar államnak történő visszaszolgáltatásáig.

A 3 napig tartó eseményre sokan érkeztek Magyarországról is, a résztvevők zömét alkotó felső-ausztriai és salzburg-tartománybeli magyarok mellett.

Évfordulók

Megalakulásának negyvenötödik évfordulóját ünnepelte 2005. június 5-én a bécsi **Bornemisza Péter Társaság** a Dorotheergasse-i evangélikus templomban. Az ünnepély szónoka Dr. Bartók Miklós elnök, Lászlóffy Aladár Kossuth-díjas költő (Kolozsvár), Szokolay Sándor Kossuth-díjjal és Corvin-lánccal kitüntetett zeneszerző (Sopron) volt. Mindhárman méltatták az alapító, Szépfalusi István, valamint felesége, Márta asszony áldozatos munkáját, akiknek sikerült a társaság munkájába bevonniuk mindazokat a kiváló magyar írókat, tudósokat, művészeket, akik az egységes magyar nemzet fiainak vallották és vallják ma is magukat, éljenek bárhol is a világon. A társaság céljaul nem az apró-cseprő politikai irányzatok szolgálatát, nem is a „kultúrszenny” terjesztését, hanem a tiszta művészet szem előtt tartásával a népek megbékélésének hirdetését s a világ magyarjával való állandó kapcsolattartást tűzte ki. A műsor zenei részében Bartók Béla III. zongoraverseny II. tételének témáját hallottuk Bárdos Lajos vegyes kari orgonakíséretes átiratában, majd Szokolay, Christus ist für uns gestorben (bécsi bemutató), Gloria és az Am heiligen Pfingstfest op. 163. c. korálfantáziája hangzott el, melyet Radics Évának ajánlott. Közreműködtek a gráci Zeneművészeti Egyetem hallgatói: Kádár Sándor (orgona), Juhász Ildikó (fuvola), Gollatz Dániel és Sodl Karl (trombita), az Oberschützen-i általános iskola gyermekkara és az

egyetem Oberschützen-i Intézetének vegyes kara; vezényelt Radics Éva tanár. – Az ünnepség végén a társaság elnöke, Dr. Bartók Miklós átnyújtotta Lászlóffy Aladárnak, Szokolay Sándornak és Radics Évának a Bornemisza-émlékplakettet a magyar kultúra felvirágoztatásáért tett áldozatos munkájukért.

„*Csak a magyar tánc az, mely sohasem jára / A jó egészségnek semmi ártalmára... / Ím a külső népek csodálják fényedet / S tulajdon nemzedet nem becsül tégedet*” (Csokonai: Dorrottya)

Az utóbbi két sor nem érvényes Dél-Burgenlandban, itt ugyanis a **Burgenlandi Magyarok Népfőiskolájának** Nyári Szabadegyeteme – mely fennállásának tizenötödik évfordulóját ünnepelte – öt napot szentelt néptáncaink méltó bemutatására. A 2005. június 28-tól július 2-ig tartó rendezvény szervezése Somogyi Attila nevéhez fűződik, aki már több ízben bebizonyította, hogy a népi kultúrának nemcsak csodálója, értékelője, hanem terjesztésének is elkötelezett híve. A megnyitó előadást dr. Halmos Béla, a magyar táncház mozgalom alapítója tartotta. A rendezvények folyamán erdélyi, felvidéki, müncheni együttesek léptek fel, s a közönségnek is módjában állt a burgenlandi magyar dalok és táncok megismerése, megtanulása. Igen jól illeszkedett a műsorhoz és nagy érdeklődést váltott ki dr. Somogyi László: A burgenlandi magyarság c. könyvének bemutatója.

Szent István ünnepe Bécsben

A bécsi magyarok idén is nagyszámú felvidéki, erdélyi és anyaországi csoporttal együtt tartották meg nemzeti ünnepünket, Szent István napját, augusztus 27-én, szombaton.

A Német Lovagrend templomának udvaráról zászlóik alatt, népviseletben és ünnepi díszben vonultak át az egybegyűltek a Szt. István székesegyházba. A menet élén, a bécsi magyar cserkészcsapat és a Vitézi Rend zászlói után fűvöszenekar kísérte a magyar zarándokéneket a Szt. István téren át a dombra. Az ünnepi szentmisét Bábel Balázs kalocsai érsek mutatta be. A misén jelen voltak a Magyar Nagykövetség, a Máltai Lovagrend Magyar Tagozata, a bécsi magyar református és evangélikus gyülekezetek, és szinte minden bécsi magyar egyesület vezetőségének képviselői. A Szent királyunk itt őrzött karsont-ereklyéje előtt mintegy 2000 hívó rózta le a mise végén tiszteletét.

A délután folyamán a Bécsbe látogató zarándokcsoportok tarka műsort mutattak be honi táncaikból, énekeikből. Többek annyira betűzsedtek a táncoktól, hogy abba sem akarták hagyni, s az öreg székesegyház oldalánál rögtönzött táncházban folytatták késő délutánig.

Szeptember 29-én a bécsi „**Wieden-i Európanapok**” keretében a Theresianum dísztermében előadást tartott a híres „**Csillagszeműek**” budapesti gyermektáncgyűttes a „**Pentaton**” népzenei együttes kíséretével „**Mert bennünk zeng a lélek**” címmel.

Mosonmagyaróvár '56-ja

Mosonmagyaróvár képviselő-testülete júniusi közgyűlésén határozatot fogadott el, amelyben felkéri Stipkovits Pál polgármestert, hogy tegyen lépéseket a határolklaktanya városi tulajdonba kerülése érdekében. Mint ismeretes, innét döröült el az a sortűz 1956. október 26-án, amely 108 ember életét oltotta ki.

A testület bizottságot hozott létre, amelynek a feladata kidolgozni egy emlékhely kialakításának koncepcióját. A bizottság szeretné, ha a nyugati magyarság is segítene a gyűjtemény gazdagításában, örömmel venné, ha esetlegesen létező dokumentumaikat felajánlanák a gyűjteménynek. A tervek szerint a mosonmagyaróvári emlékgyűjtemény a régió 1956-os eseményeit is bemutatná.

BÖRÖNDI

1956-OS EMLÉKÜNNEPÉLY BÉCSBEN

Bécs és környéke magyarsága a Központi Szövetség rendezésében 2005. október 21-én 19 órai kezdettel a Theresianum dísztermében emlékezik meg az 1956-os magyar forradalomról. Ünnepi szónok Végvári Vazul ferences atya.

KIMAGASLÓ RENDEZVÉNY FELSOŐÖRÖTT

VOX Pannonica 2005

COMING HOME Musical

Zenéjét szerezte: **Christian Kolonovits**,
Szövegíró és rendező: **Angelika Messner**
Főszereplők: **Willi Resetarits, Eva Maria Marold, Dave Moskin**

A mű története:

Joesi, a fiatal amerikai, szeretett nagyapja halála után meglátogatja nagyapja szülőföldjét, a mai Burgenlandot. Joesi magával hozza nagyapja emlékekkel és honvágygal teli régi bőrdöndjét. A gyökerek keresésekor találkozik a titokzatos Vilaval és Williaungl-al, akik megismertetik vele nagyapja történetét. A közös (német, horvát, magyar nyelvű) nótázás révén Joesit befogadja a közösség; amerikai világából a visszatérést *Coming Home* c. dalában énekli meg.

Bemutató Oberwart/Felsőőrött a Burgenland-csarnokban szeptember 16-tól. Októberi bemutatók: október 1, 7., 8., 14., 15.; helyfoglalás 18 órától, kezdés 20 órakor. Jegyrendelés a 03352/31985-ös hívószámon.

TÁMOGATÁSI KÉRELEM

Támogatási akciónk beindítása óta – ide értve az Őrség naptárunk révén átutalt adományokat – a Bécsi Napló 2005/3. számában közzétett 24.867,56 Euro összeg 2005. szeptember 15-ig az alábbi hozzájárulásokkal növekedett:

Kriston Ferenc:	50,00
Pogány Géza:	40,00
összesen:	90,00

A támogatások eddig befolyt teljes összege 24.957,56 Euro.

Hálás köszönet mindazoknak, akik támogatásukkal lehetővé teszik a Bécsi Magyar Otthon fenntartását.

Deák Ernő, elnök
Radda István, főtítkár
Kántás János, pénztáros

További támogatások az alábbi bankfolyószámlára utalhatók át: P.S.K., A-1010 Wien, Georg Coch-Platz 1, Bankleitzahl/ Bankirányítószám 60000, Zentralverband Ungarischer Vereine und Organisationen in Österreich, Kontószám 7255731.

Tolerancia és pluralitás

A tolerancia fogalma egyidejű azzal a társadalmi tapasztalattal, miszerint az emberek vagy az embercsoportok (vallási, etnikai, kulturális közösségek) identitása különbözik (vagy különbözhet) egymástól, és nem ésszerű, mert az emberi társadalom működőképességét veszélyezteti, ha valaki ezeket a különbségeket, kivált erőszakos módon, megpróbálta eltüntetni. A tolerancia eszméje valójában a szabadság eszméjéből következik, ez okozta azt is, hogy a „türelmesség” ideológiájának kidolgozása tulajdonképpen a liberális eszmék felbukkanásával volt egyidejű.

Igaz, a *vallási és etnikai* tolerancia bizonyos mértékig és módon jelen volt a liberális eszmerendszer fellépését megelőző társadalmakban is, például a középkori Magyarországon (erre utalnak Szent István *Intelmeinek* sokat idézett sorai is, amelyek az „egynyelvű és egyszókású ország” győnge voltára hivatkozva kívánják meg a betelepülők megbecsülését). A vallási tolerancia egyetemesen is kiemelkedő példái voltak az erdélyi országgyűlések határozatai, amelyek még a vallásháborúk korában ismerték el a keresztény hitfelekezetek egyenlő jogait. A tolerancia gyakorlata, ha nem elvisíkon deklarálva is jelen volt a nem-európai és nem-keresztény társadalmakban is, a török birodalomban például csak ritkán háborgatták az ortodox egyházat, például a konstantinápolyi pátriárka hívőit és csak háborús időkben került sor erőszakos kilengésekre a nem-muzulmánokkal szemben.

A „türelmesség” gyakorlata mindazonáltal, mint említettem, a liberalizmus fellépéséhez fűződik és ennyiben a polgári társadalmak, a polgárosulás kísérő jelensége. A vallási tolerancia gyakorlatának elméleti megalapozását *Locke, Levél a vallási türelemről* című 1689-ben megjelent munkájának szokás tulajdonítani, mellette olyan gondolkodók hirdették a vallási türelem eszméjét, *mint Bodin, Althusius, Spinoza és Milton*, a polgárosulás eszméinek létrehozói. A társadalmi és politikai tolerancia elméletének kidolgozása pedig *John Stuart Mill, A szabadságról* című 1859-es röpiratához fűződik, ezt a művet a liberalizmus klasszikus alapvetései között szokás számon tartani.

„Az emberiség – írta itt az angol gondolkodó – többet nyer, ha eltűri, hogy mindenki úgy él, ahogy neki tetszik, mintha arra kényszerítik egymást, hogy úgy éljenek, ahogy a többieknek tetszik”.

A tolerancia eszméje ilyen módon a felvilágosodás, a liberális ideológia és a polgárosulás gyümölcse, és általában azokban a társadalmakban vert gyökeret, amelyek elfogadták a józan értelem útmutatását, tisztelték a személyes és közösségi szabadságot és értékeknek fogadták el a polgári társadalom eszményeit. A régió, amelyben élünk, jól tudjuk, általában nélkülözte ezt a türelmességet, illetve csak kivételes történelmi pillanatokban volt képes belátni ennek társadalmi előnyeit. Ilyen kivételes pillanata volt a magyar történelemnek a fejedelmi Erdély időszaka, amelyben az uralkodó hatalom, tulajdonképpen a saját jól felfogott érdekei következtében, hajlott a vallási, sőt etnikai toleranciára az első esetben a mindinkább radikális protestáns felkezetek befogadásával, a második esetben a szász nemzet egyenjogú státusának elismerésével, mi több a románok iránt gyakorolt toleranciával!). De valójában a liberális tolerancia jellemezte az 1867-es kiegyezés és az 1918-as bukás közötti osztrák-magyar államot is, amely inkább csak retorikai hadjáratokban és többnyire nem elnyomó intézkedések révén mutatkozott időnként türelmetlennek. Máskülönben a közép-európai történelem a nemzeti és vallási intolerancia története és kivált a huszadik században, midőn ez a türelmetlenség mindenekelőtt az erdélyi, a felvidéki, a délvidéki és a kárpátaljai magyarokat sújtotta. Nyomában a trianoni átalakulást után ezeknek a magyar közösségeknek meg kellett ismerniük az intoleráns nacionalizmus embertelenségét és elvakultságát és egészen más dimenzióban, egészen más hatásfokkal történt ez az ismerkedés, mint amilyent a dualista magyar állam nem-magyar polgárainak, románoknak, szlovákoknak, szerbeknek, ruszinoknak, németeknek és zsidóknak annak idején el kellett viselniük. Gondolok az erdélyi Maniu-gárdák rémtetteire a szlovákiai magyarok elűzésére (és „reszlovakizációjára”), a délvidéki és kárpátaljai magyarság egy részének elhurcolására és legyilkolására.

A tolerancia európai eszméje az az eszme, amely a felvilágosodás és a liberalizmus szellemi, politikai és erkölcsi gyökereiből táplálkozik, egészen mást jelent, mint amit a közép-európai és a magyar történelmi tapasztalat mutat. Ugyanakkor természetesen a tolerancia sem jelentheti a tökéletes megoldást, minthogy magának a toleranciának a fogalma valamiféle „közbülső” és „közvetítő” mentalitásforma az emberi társadalmakon belül létező sokféleség felismerése és ennek a sokféleségnek a törvényes rendbe illesztett elismerése között. Tolerancia csak ott képzelhető el, ahol valóban léteznek különféle vallási, etnikai és kulturális változatok egymás mellett, a tolerancia kiindulása a pluralitás felismerése. Monolitikus társadalmakban, ahol a „másság” meg sem jelenik, nincs szükség toleranciára, ilyen volt például a régi japán társadalom, amely vallási, etnikai és kulturális tekintetben teljes mértékben egynemű közegnek volt tekinthető. A tolerancia a felismert pluralitás világában jöhetett létre, például az angolszász országokban, különösen az Egyesült Államokban, amely különféle etnikai, vallási, tradicionális, kulturális csoportok és identitások gyűjtőmencéje volt, és a tolerancia eszméje, valamint gyakorlata éppen azt szolgálta, hogy ezek a különféle identitású csoportok hatékony módon együtt tudjanak működni a közös állam fenntartásában, a közös gazdaság és társadalom fejlesztésében.

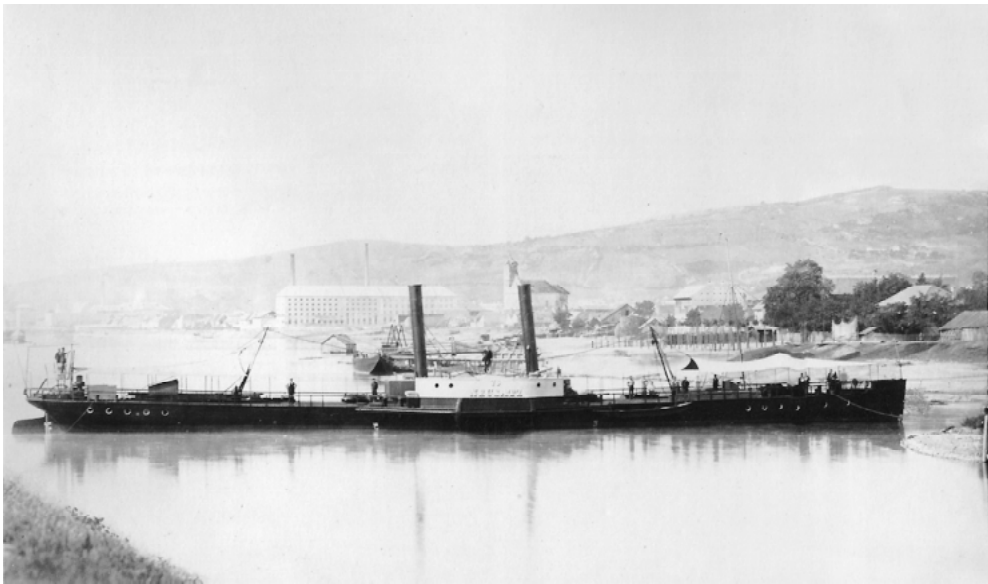
Ugyancsak a társadalmi, politikai és kulturális tolerancia valamiféle „mintája” volt a kései, soknemzetiségű Habsburg-monarchia, amely heves (cseh vagy román) bírálóinak nézeteivel ellentétben nem a „népek börtöne” volt, hanem inkább az etnikai, vallási és kulturális sokféleség érvényesülését tette lehetővé és ezzel a kelet-közép-európai együttélés „műhelye” lett. Nagy kár, hogy ennek a „műhelynek” a teljes kifejlődésére nem adott időt a történelem.

A tolerancia azonban nem pusztán arra való, hogy valamiféle a türelem gyakorlására épülő együttműködés jöjjön létre a különféle csoportok és identitások között, hanem arra, hogy előkészítse ezeknek a csoportoknak és identitásoknak a teljes mértékű törvényes elismerését, hogy a társadalom plurális voltát a jogrend is méltányolja, következésképp olyan törvények szülessenek, amelyek a társadalmat plurális képződménynek ismerik el, és a különböző, főként a kisebbségi csoportok és identitások fennmaradását, fejlődését ne pusztán mások: a többség türelme tegye lehetővé, hanem maga a jogrend, amely minden csoportot és identitást egymással egyenrangúnak tételez.

A vallási, etnikai és kulturális tolerancia ezért olyan mentalitás vagy politikai stratégia, amely a felismert pluralitásra épül és az *elismer*t pluralitást készíti elő. Ezért nevezném „közvetítő” vagy „közbülső” fogalomnak a társadalomban létező és a jogrendben érvényesülő sokféleség fogalmi képletét. Ha a létező sokféleségből a tolerancia, mint mentalitás és stratégia is elhal és az uralkodó állami ideológia visszaszorítja a létező sokféleséget, az állam arra fog törekedni, hogy manipulatív politikával vagy éppen erőszakkal, ideológiai vagy éppen rendőri módszerekkel elnyomja a létező más identitásokat: a kisebbségi etnikai, vallási és kulturális csoportokat.

A tolerancia eszméje éppen ezért aligha elegendő azoknak a huszadik századi történelem során felhalmozott visszásságoknak a megoldására, amelyeket a Kárpát-medencében élő magyarságnak (és valójában minden más nemzeti és etnikai kisebbségnek, a cigányságot is ideértve!) el kellett szenvednie. A tolerancia belső logikája ugyanis azt diktálja, hogy a „türelem” fogalmát és stratégiáját előbb-utóbb az „egyenjogúság” fogalmának és stratégiájának kell felváltania, máskülönben maga a tolerancia is veszélybe kerül. Az etnikai, kulturális, vallási türelmesség csak akkor érvényesül igazán, ha ezt az egyenjogúságot készíti elő és a romániai, a szlovákiai, a délvidéki, a kárpátaljai magyarok teljes nemzeti egyenjogúságát, közületi autonómiájának kialakítását készíti elő. A jelen Európája természetesen toleráns (minden „másság” iránt), ennek a toleranciának a történelmi látványban azonban az etnikai, kulturális, vallási pluralizmus elvének és gyakorlatának kell elhelyezkednie. Ezt maga az európai politikai kultúra, az európai integráció követeli meg.

POMOGÁTS BÉLA

A „Neusatz” nevű gőzhajó az óbudai kikötőben. Indriko János felv., 1867.

Kompromisszum mint erkölcsi magatartás

E latin szó jelentése: kölcsönös engedmények alapján létrejött megegyezés. Tehát nem megalkuvás, mint ahogyan a magyar fordítási változat jelöli, hanem etikai töltésű kifejezés, amely a cél vonzásában és a közérdek javára kész járható, közös utat keresni. És mivel az egyes embernek épp úgy, mint a közösségnek alkalmazkodnia kell a természeti, történelmi, szociális miliőhöz, amivel érdekeit mások érdekeivel, céljait a mások céljaival, elveit a mások elveivel kell összehangolnia, a kompromisszum a közösségi élet sokszor egyetlen *modus vivendi*-je.

Családi közösség, társadalmi élet, gazdasági együttműködés, nemzetközi politika nem képzelhető el kompromisszum nélkül. A fanatikus egoizmus, amely csak önmagát lát és a fanatikus idealizmus, amely csak a saját igazságát fogadja el érvényesnek, olyan szélsőség, olyan radikálisan konzekvens negatív magatartás, melynek képviselői - a pszichológusok szerint - idegyógyintézetbe valók, ahol vigyáznak rájuk és segíteni akarnak rajtuk. Ha viszont mindennapi, természetes emberek között élnek, esetleg magas hivatali, nemzeti pozíciókat töltenek be, akkor nagy tragédiák okozóivá válhatnak. A megoldást kereső ember belátja, hogy a kompromisszum a konfliktus és a tragédia elkerülésének sokszor egyetlen útja.

Nékünk magyaroknak, kormány szinten, a pártok vonatkozásában, a határon túli magyar szervezetek életében, a nyugati szóránymagyarság összefüggésében épp úgy, mint egyéni életünkben tudnunk kell, hogy a mi nemzeti, vagy éppen személyes igazságunk semmilyen vonatkozásban nem különíthető el az egyetemes emberi igazság egészétől.

Napjainkban még mindig fájdalmas tanúi vagyunk annak, hogy a déli határainkon túli selektív jogérzékenység még mindig mennyire életromboló, és semmibe veszi az igazság egy és oszthatatlan valóságát. Tanúi vagyunk a szerb nacionalizmus sorozatos atrocitásának, a kormányzat kompromisszumképtesség, a közös megoldást kereső út hiányának.

Ezért nekünk következetesen vállalnunk kell az egyetemes emberi igazság, emberi jogok minden mást magában foglaló fontosságát. Abba pedig sorsdöntően beletartozik, hogy ha bennünket érnek jogfosztások, diszkriminációk, az eleve többejt jelentés számunkra magyar sérelemnél. A bárhol megsértett emberi igazság kapcsán hangsúlyos részünk kell legyen a tiltakozó kiáltásban, a szellemi szolidaritás vállalásában. Ilyen nemzetpolitika és állampolgári magatartás a magyar sérelmek orvoslásához is kedvezőbb nemzetközi hajlandóságot tud ébresztetni.

A humánus, a szolidaritás, az igazság, az erkölcs zsinormértéke, a szellem és a szószék igaza már nem csupán fölöttünk lebegő eszmény és mérce, amit délutáni kávézás közben szobáhozunk, hanem számunkra a legrealisabb követelmény. Ez egyénileg azt jelenti, hogy gyarló világunkban csak a személyes vállalás és felelősség ad értelmet és értéket a létezésnek és válik társadalmat és nemzetet formáló erővé. Ha olyan büszkén beszélünk a természettudományok forradalmáról, vajon társadalmi és nemzeti adottságaink ismeretében, milyen reális indokkal akarjuk himni, hogy erkölcsi forradalom nélkül képesek leszünk élni és életben maradni?

A kompromisszum, mint megválaszolásra és gyakorlati átültetésre szánt fogalom, nemcsak a szociológusokat és a pszichológusokat érdekli, hanem, érthetően, a keresztény teológiai etikának is fontos része. Itt aligha vállalkozhatunk másra, mint arra, hogy néhány gondolatot ragadjunk ki a problematikából, a megoldási kísérletekből és levonjunk magunk számára a gyakorlati tanulságot.

A keresztény etika alapja az isteni parancs. Ami feltelet nélkül követeli a szeretetet és az igazságot. Viszont mi képtelenek vagyunk kiegyenlíteni a szeretet és igazság elvi és gyakorlati ellentétét. De ha magában a parancsban nem is lenne feszültség, mi akkor sem tudnánk mást tenni - tudatosan, vagy tudat alatti megkötöttségünkől eredően - mint hogy ellene szegülünk Isten parancsának. Amikor elhangzik a parancs *tedd ezt* - benünk működni kezd valami *engedetlenségi mechanizmus* és így felelünk *nem tesz*em. A kérdésnek egy további tényezője a világban keresendő, az emberi milió-

ben. Ennek egészen más szerkezete, mint a parancs. Az egyik négyyszög, a másik kör. Nem lehet a parancsot és a világot összeilleszteni. Vagy az egyiknek, vagy a másiknak törnie kell. A parancssal szemben elhangzó szubjektív *nem tesz*em mellett tehát ott van a világban benne rejlő objektív akadály *nem lehet*. Végül a betölthetetlenség egyik oka az a szituáció amelybe belekerülhetünk, s amelyből bűn nélkül, tehát az isteni parancs megszegése vagy elhárítása nélkül egyszerűen nem lehet kilábolni. Még világosabban: sok helyzetből nincs olyan kivezető út, amely bűn nélkül való lenne. Nos, ilyen körülmények között az ember töprengeni kezd, mit tehetünk? Három lehetőségünk van.

Az egyik az, hogy halálisan komolyan vesszük Isten parancsát és ennek következtében radikálisan szakítunk a világgal. Vállaljuk a mártíromságot, vagy a remeteséget. A másik lehetőség, hogy komolyan vesszük a világot és radikálisan szakítunk az Istennel. Amit két évszázad *sátános költői* (Byron, Prevert, Carducci) romantikusan így fejeztek ki: emeld fel a fejedet, ember, nincs fölötted semmiféle parancsoló kényúr! Amit két évszázad filozófusai elméleti vagy történelmi indoklással hirdettek: ember, cselekedeteid mértéke nem lehet más, csak a magad érdeke vagy a veled együtt élők java - azt korunk embere romantika és filozófia nélkül gyakorolja: szakított Istennel és ügyet sem vet parancsára. Nos, e két véglet, a világmegvetés és Istentagadás között ott van számunkra a harmadik lehetőség is, s ez az *etikai kompromisszum*.

Volt egy megoldási kísérlet, amely Ernst Troeltsch nevéhez fűződik, aki szerint nem kell szakítanunk sem Istennel, sem a világgal, sem a kereszténységgel, sem az európaisággal. Nyugodtan választhatjuk a kompromisszumot, mert ha egy új tényezőt építünk bele a kompromisszum szerkezetébe, és pedig az időnek és a történetiségnek a tényezőjét, akkor a kompromisszum nem jelent szégyenletes megalkuvást. Isten parancsának célja az, hogy megvalósuljon a történelemben az Ő országa. Ezt a célt a maga teljességében mindig szem előtt kell tartanunk, de a történelmi lehetőséghez alkalmazkodva lépésről lépésre kell megközelítenünk. Ezt a teológiai érvelést kérdőjelezte meg Paul Tillich, aki ugyan csak sokat töprengett az időbeli lét problémái fölött. Szinte szenvedélyes haraggal bálványimádásnak nevezte ezt az optimista fejlődéshelet: „Fejlődés, végtelen fejlődés! Béke, béke az egész világon! Boldogság, boldogság mindenkinek! - mindig voltak prófétái ennek a bálványimádásnak, hazug próféták, akik ezt kiáltották! És íme, mi történt?” Igen, azt történt, hogy a tudomány és a technika segítségével az emberiség valóban sokat fejlődött, előrehaladt, de nem Isten országa felé, hanem a teljes megsemmisülés felé. Mi már nem tudunk bízni az automatikus fejlődésben.

Ebből a vázlatos ismertetésből nem tűnhetett ki kellő élességgel az, hogy korunk legáltalánosabb teológiai és erkölcsi kérdéséről van szó, amikor a kompromisszum lehetőségéről és etikai szükségességéről szolunk. Naplók, regények, színdarabok viaskodnak vele. A gyakorlati választ esetenként kell megadnunk, igen sokszor nem kis vajúdás nélkül.

A kompromisszum elkerülhetetlen az ember életében, de hozzá kell tennünk, hogy az igazi kompromisszumnak *feltételei* vannak. Az egyik az, hogy bár a közös jó érdekében az élni és élni hagyni gondolat gyakorlatában valamit feladok az addigi merev sajátomból, de soha nem szabad szem elől tévesztenünk, hogy az isteni akarat a végső erkölcsi norma. A kompromisszum másik feltétele pedig a felebarát érdeke. Soha nem szabad tehát a szeretet ellen kötni kompromisszumot. De ha kompromisszumot kötünk a szeretet jegyében, a közösen vállalt cél érdekében, akkor már szolidaritást vállaltunk egy közös, vagy közössé vált ügyért.

Témánk felvetése, nagyon gyakorlati. Mindannyiunknak szinte naponként kell feltennünk a kérdést: mikor és miben legyünk engedelkenyek, és mikor és miben legyünk hajthatatlanok. Adjon Isten nekünk bölcs hajlékonyságot minden dologban - a szeretet kivételével. A szeretet dolgában pedig adjon megalkuvás nélküli hajthatatlanságot.

PÁTKAI RÓBERT (London)

Elhalasztották az előrehozott választásokat Szlovákiában

Működésképtelen volt szeptember közepén mintegy 10 napig a szlovák parlament. Az ellenzék kihasználta a koalíció újabb válságát, obstrukcióval megakadályozta a parlament őszi ülészakának elkezdését. Az történt ugyanis, hogy a koalíció gazdasági minisztere, Pavol Rusko, aki egyúttal a liberális koalíciós ANO párt elnöke is, átláthatatlan 100 milliós váltóügyletekbe keveredett, amelynek nem tudta megadni az elfogadható magyarázatát. Ezt Dzurinda miniszterelnök megelégelte, és leváltotta miniszteri posztjáról. Ennek következtében az ANO kilépett a koalícióból. Képviselőinek többsége azonban nem vállalt közösséget a párt elnökével és megmaradt a parlamentben a kormányt támogatva, mint külön független frakció. A koalíció számára ez ugyan kedvező volt, de három képviselői szavazatot így is elveszített. Három képviselő hölgy ugyanis hű maradt a főnökhöz, aki maga is képviselő. Így alkalma volt megszervezni a koalíció elleni

támadásokat. Három-négy kísérlet után, amikor nem sikerült többséget szereznie a kormánypártoknak a parlamentben, úgy nézett ki, hogy előrehozott választásokat kell tartani. A jelenlegi parlament mandátuma 2006 szeptemberéig szól. A Magyar Koalíció Pártja és a Kereszténydemokrata Párt is hajlott az új választások mielőbbi kiírására. Dzurinda miniszterelnök és pártja azonban ezt elvetette, és tovább próbálkozott a parlamentben ülő független képviselők meggyőzésével. Végül ez sikerült is, és a 150 tagú parlamentben összegyűjtött 77 szavazatot. Kérdés azonban, hogy meddig fog működni ez a vékony többség? Annál inkább, mert az ellenzék azzal vádolja a kormányt, hogy szavazatokat vásárol a parlamentben. Dzurindának ezt természetesen visszautasítják. Szeretnének még egy évig kormányozni, hogy folytathassák és befejezhessék a megkezdett reformokat. Meglátjuk, hogy sikerül-e nekik.

-as-

A célkeresztben Orbán Viktor

Folytatás az 1. oldalról

kellott kommunikálnia.

Mennyi azonosság a megjelenésben, s mennyi különbség az életútban! Vagy mégsem? Létezett, létezik valamiféle belső kohézió, feltörhetetlen mag, ezekben a pannon tájakon világra jött magyar férfiakban? Kerüljenek bárhová, bármilyen iskolába, akármilyen politikai-szellemi kihívás elé, legyenek hevesvérű fiatalok vagy akár hajlott korú öregek? Képesek kifejezni azt, amit az átlagmagyar gondol, amire vágyik, ahogyan látja hazája helyzetét a világban. Ez a típus, ha el is kapja egy időre a gépszíj, ha hisz is átmenetileg a világmegváltó interszocialista, antinacionalista vagy ultraliberális tohuvabohunak, nem lesz áruló, mert előbb ösztönösen megérzi, majd egyre tudatosabban vallja és gyakorolja a néppártiságot.

Nagy Imre Rákosiékkal jött haza világot megváltani. Lelkesen osztotta a földet minél kisebb parcellákra azoknak a parasztoknak, akiknek a vére keringett benne. De a begyűjtési miniszterséget már igencsak rühellte, s amikor néhány hónapra szabad kezét kaphatott az oroszról, valahogy úgy, mint annakidején Bethlen Gábor a töröktől az országrendbehozására, tudta, mit kell tennie. Miután intrikuskai megfosztották hatalmától, többet már nem alkudott.

O.V., ahogyan gúnyosan rövidítik nevét ellenfelei, 1990-ben még kivonult arról a parlamenti ülésről, ahol megemlékeztek Trianonról a honatyák. Néhány ügyben még látványosan szembeszállt az új Magyarországot valóban magyaroknak és szuverénnek gondoló politikával, de már az októberi taxispuccsal, amellyel a néhány hónapja végre demokratikusan megválasztott kormányt kívánták megbuktatni a szabadság felkent bajnokai, már nem értett egyet.

Nem vett részt sem ő, sem pártja a látványos chartatüntetéseken sem, amelyeken kéz a kézben demonstráltak az egy-két éve még szovjeteket kiszolgálók korábbi szamizdatos ellenzékuikkal. Aztán 1994-ben, amikor a magát egykoron „demokratikus ellenzéknek” nevező politikuskok szövetséget kötöttek a poszt-kommunistákkal, végleg betelt a pohár Orbán Viktor és a Fidesz asztalán és tiltakoztak, majd végleg önálló útra tértek.

Ez az eredendő bűn, amit nem lehet megbocsátani nekik ma sem. Talán ennél is bosszantóbb ellenfeleik számára, hogy képesek voltak megszervezni, mi több, választási győzelemre vezetni az Antall József halála után gazdátlanná vált, hitelesen rendszerváltó oldalt. Orbán Viktor, bármennyire is harsogják ma a fulínkbe, nem hatalomhéves, hiszen 1994-ben elutasította Horn Gyula felkérését a kormányban való részvételre. Inkább megkockáztatta társaival kis pártként az újabb négy évi kivárást ellenzékben, mint az elvek feladását. Érvényesült az önazonosság igénye, a belső mag feltörhetetlenné bizonyult. Tudtak kívárni és tudtak szervezni, építkezni. 1998-ban ennek meg is lett az eredménye. A koncepció Orbán és a fideszesek fejében azóta lényegében változatlan. Leegyszerűsítve: következetes demokrácia itthon és a nemzetközi politikában. Ha kell, a szuverenitás megőrzése érdekében akár ütközni is hajlandók a világ uraival. Kisemerpártiság, de nem lefelé nivellálva, esztelenül egyenlősítve, hanem polgárrá emelve a magyarság tanulni és dolgozni hajlandó tömegeit. Az egész magyarság beemelésé - országhatárokra való tekintet nélkül - fontos a nemzetbe - vallják. Európa egységét és a piacgazdaság sikerét óhajtják, de nem kívánják feladni az állam szerepét, elkerülhetetlen alkalmazását, ami kizárja a vészes utakra is tévedhető gazdasági-társadalmi spontaneitását. Őrzik a hagyományt, s nemcsak a magyart, hanem a nemzetközit is, beleértve a keresztény tradíciót, ha nem is a vallási irányzatok tételes dogmái szerint.

Azonban a papíron szép elvek hirdetése mellett, a gyakorlatban sokat hibáztak, amíg kormányon voltak.

Úgy érezték, hogy a türelmes kivárás után tartósan övék lehet a vezetés felelőssége. Az átlagmagyar vágyainak megcélzása mellett elfeledtek a beskatulyázhatatlan rétegekről, akik között ott voltak a gazdag, sikeres, nemzetközi kapcsolatokkal rendelkező csoportok éppúgy, mint a legnyomorultabb, polgári eszményekkel meg nem mozdítható tömegek. A szülőföldjük talajában mélyebben gyökerező vidéki többség kegyét keresve elfeledtek a Kádár-korszakban talajtalanná tett városi emberek érdekeinek felkarolásáról.

A hibák és figyelmetlenségek teret adtak az ellenfelek által külföldről importált gátlástalan PR. szakértők sikeres tevékenységének, ami 2002-ben újra a szocialista-szabad demokrata koalíciót emelte a hatalomba. Most ennek a mérkőzésnek a következő félideje zajlik Magyarországon. Kíméletlen, a módszerekben nem válogatós, kölcsönös lejárató kampány folyik tulajdonképpen szünet nélkül három éve. Mivel a Fidesz Magyar Polgári Szövetség irányításában, megjelenítésében különös szerep jut az ellenfelei által is megkérdőjelezetlenül kiemelkedő tehetségnek tekintett Orbán Viktornak, ezért elsősorban ő van a támadások célkeresztjében. Ha kvalitásait el is ismerik a másik oldalon, azzal vádolják, hogy azt rossz célok érdekében használja fel. Démonizálják alakját, elferdítik szavait. Ha sokat szerepel és küzd a porondon, az a baj, mint történt az elveszített választások után a polgári körök megszervezésekor. Ha a háttérbe vonul, mint a parlamenti munkában, akkor az a baj. Ugyan a töredékét sem birtokolja annak a vagyonnak, amit az egy éve kormányzó újjazdág Gyurcsány Ferenc és miniszterei (Kóka, Veres) a magukénak mondhatsanak, kapzsi vagy onhalmozónak, hivatali befolyásával visszaélőnek tüntetik fel. Olyan jobb sorsra érdemes, egykor színvonalas lap, mint az Élet és irodalom sorozatot szentel családjá azóta befejezett tokaji vállalkozásának.

Javában tevékenykedik ellene a politikai alvilág. Még családja, öt gyermeke is célpont a gátlástalanoknak. Az állítólagos előléptemtségszűkre hivatkozó körök akár suttogó propagandára is hajlandók, ha az célravezetőnek látszik. Így terjesztették el, hogy cigány származású.

Határozottsága ellenfelei interpretációjában erőszakosság. A társadalom vesztesei felkarolására irányuló törekvése állítólag poszt-kádárizmus. A gazdasági miniszter legutóbb egy parlamenti bizottsági ülésen személyével kapcsolatban már Sztálint is emlegette.

A dolgok természetéből következik, hogy az Orbán-párti média sem marad adós ebben a szinte megszakítatlan lejárató kampányban. Nem kémli a miniszterelnök családját, napirenden tartja közvetlen rokonságát Apró Antallal, Kádár János egykori közvetlen munkatársával. Felhánytorgatják szízes múltját, vagyonszerzésének körülményeit. Bár az ország gazdasági teljesítménye a lakosság széles közrétege ellenére elfogadható, folyamatos gazdasági krízist vízionálnak. Miközben Magyarország geopolitikai környezetében sora buknak a kormányok, a politikai helyzet viszonylag stabilnak mondható. A magyar politikai rendszer ezzel együtt a már nem egészen vonzó leegyszerűsödés, két-pólusosság irányában fejlődik. Az Orbán Viktor által kivívott tekintély és vitathatatlan pártbeli vezető szerepe a szocialistákat egy hasonló személyiség felépítésére sarkallja. Gyurcsány Ferenc sokáig megfelelő látszót ennek a célkitűzésnek. Mostanában népszerűsége csökkent, de nem olyan mértékben, mint pártjapé. Minden közvéleménykutató intézet a Fidesz MPSz jelentős előnyét mutatja ki a szocialistákkal szemben, miközben a másik két parlamenti párt a bejutási küszöb (5%) körül áll csak. Mivel mindkét nagy párt egy kiemelkedő, vezető politikusra építi stratégiáját, az ellenük folyó negatív kampány csak erősödhet. A Magyar Szocialista Párt az Egyesült Államokból szerződöttett kampánymenedzsert. Vajon mit tartogat a tarsolyában? Mit lehet még Orbán Viktorról kitalálni? De a Fidesz sem fog

MAGYAR ÁLLÁSPONT AZ IRÁNI ATOMPROGRAMMAL KAPCSOLATBAN

(Budapest Analyses, No. 70, September 12, 2005) **Az iráni elnökválasztáson a konzervatív siíta elnökjelölt győzelme és az atomprogram újraindítása ismét a nemzetközi figyelem középpontjába állította az iráni atomfegyver esetleges előállításának kérdését. Újabb feszültséghez vezethet az ENSZ Nemzetközi Atomenergia Ügynökségének (NAÜ) legújabb jelentése, annak ellenére, hogy megismétli a 2004. novemberi jelentésének legfontosabb konklúzióját, melynek értelmében a NAÜ nincs abban a helyzetben, hogy megállapítsa, az iráni kormányzat folytat-e titkos nukleáris kutatásokat. Ennek ellenére a jelentés nem zárja ki annak a lehetőségét, hogy a további (esetleges) vizsgálatok alapján más következtetésre jussanak. A következő hetek diplomáciai lépései döntik el, hogy a NAÜ kormányzótanácsának szeptember 19-i ülése az ENSZ Biztonsági Tanácsa elé utalja-e a kérdést. Az iráni atomprogram kapcsán a magyarországi politikai szereplők részéről is nyilatkozatok várhatók.**

Magyarország érdekei ebben a kérdésben jól meghatározhatóak. Biztonsági szempontból egyértelmű: semmiképpen sem vagyunk érdekelték abban, hogy a Közép-Keleten újabb atomhatalom szülessen. Irán esetében azt a szempontot is figyelembe kell venni, hogy az ország az atomprogrammal párhuzamosan olyan rakétarendszer kifejlesztésén is dolgozhat, melynek célja, hogy nagy pontossággal legyen képes tölteteket célba juttatni akár Londonig is. Mindez egyértelművé teszi: adott esetben Irán középhatalmi ambíciói nem csak a hozzá közel eső Izraelt érintik.

Egy másik fontos szempont, ami Iránt megkülönbözteti például Észak-Koreától az, hogy az olajból származó bevételek megfelelő anyagi hátteret biztosíthatnak számára esetleg egy nagyobb atom-arszenál kialakítására is.

Érdekei azt diktálják Magyarországnak, hogy támogatáson minden olyan békés kezdeményezést, melynek célja, hogy Irán biztosítékot adjon: nukleáris programja csakis békés célokat szolgál. Tehát Magyarországnak, az Egyesült Államok által egyértelműen támogatott EU Hármak (Nagy-Britannia, Németország, Franciaország) tárgyalási ajánlatának sikerében érdekelt, továbbá abban, hogy az EU álláspontja a várhatóan fokozódó feszültség ellenére is egységes maradjon, és hogy fennmaradjon az egységes amerikai-európai álláspont. A békés megoldás sikerét nagymértékben előremozdíthatja Irán gazdasági megsegítése, bár ez elsősorban az iráni vezetők hozzáállásán múlik, akik durva hangnemben utasították el az EU Hármak legutóbbi, meglehetősen nagyvonalú javaslatát. Magyarországnak fel kell készülnie az esetleges megállapodás végrehajtásában (gazdasági segítségnyújtás) történő részvételre is. További szempont, hogy figyelembe kell venni Iránnak azt az igényét, mely szerint Teheránnak garanciára van szüksége szuverenitásának megóvása érdekében. (Jelenleg az országot olyan államok veszik körül, melyek az Egyesült Államok szövetségesei, vagy területükön jelentős számú amerikai csapatok állomásoznak).

ja magát hagyni. Eddig saját embereik elképzeléseit valószínűsította meg, nem mennek a szomszédba ők sem egy kis machiavellizmusért, amit a köztársasági elnökválasztás számukra hozott sikere bizonyított. Súlyom László ugyan természetesen pártok fölött áll és nyilvánvalóan nem fog beavatkozni a jövőre kicsúcsosodó választási küzdelembe, de demokrácia-felfogása, a nem-

A kialakult helyzet magyarországi megítélésében fontos szerepet fog játszani, hogy fennmarad-e az Egyesült Államok és az EU között az eddig tapasztalt egyetértés. A vehemensebb európai viták mind ez idáig a transz-atlanti egyetértés következtében elmaradtak. Ez az egyetértés ahhoz is hozzájárult, hogy az Irán részéről megnyilvánuló Amerika-ellenesség, ellentétben az iraki válság idején tapasztaltakkal nem erősödött fel Európában. Az egység fennmaradása Magyarországnak is egyértelműen érdeke, hiszen a transz-atlanti kötelék gyengítését, netán a NATO-nak egy újabb, az iraki háború idején tapasztalható politikai válsága gyengítené Magyarország biztonságát. A válság kezelése szempontjából az egység fenntartása mellett a másik fontos szempont, hogy a viták maradjanak meg a nemzetközi szervezetek égíse alatt. A NAÜ Kormányzótanácsa szeptember 19-i ülésén a nemzetközi közösségnek mérlegelnie kell, miképpen tudja rávenni Iránt, hogy térjen vissza a NAÜ ellenőreivel folytatott együttműködéshez. Iránnak választ kell adnia arra, hogy honnan származnak a minden fellelhető nyom nélkül az országba szállított centrifugák, valamint hogyan illeszthető a békés atomenergia-programba a katonai célokra is hasznosítható berillium beszerzésének kísérlete – mely kísérlet egyébként kudarcot vallott. A NAÜ jelentése megfelelő tárgyalási alapot ad az EU Hármaknak, hiszen nagyobb együttműködést, valamint az eddigi biztosítéki rendszert és megállapodásokat fokozottabban alátámasztó intézkedéseket vár el Irántól.

Következtetés: Amennyiben az Egyesült Államok és főbb európai partnerei Iránnal kapcsolatban egységes állásponton maradnak, illetve lépéseiket szakmailag alátámasztja a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség, a kérdésben Magyarországon komolyabb politikai viták, nézeteltérések nem várhatók. Ebben az esetben ezen a helyzeten az sem változtat, hogy Magyarországon 2006 tavaszán parlamenti választások lesznek.

SZABÓ A. FERENC

MAG. MANFRED SPATZIERER

Szélsőséges időjárási viszonyok előrejelzése

A technológia kifinomulása és a médiális hálózatképzés teszi lehetővé a mindennapi szenzációhíreket hurrikánokról, trópusok forgószéléről, hatalmas tornádókról valamint európai rokonaikról. De nemcsak szubjektíven növekszik világszerte ezen jelenségek száma, hanem objektívan is. A károk évenkénti folyamatos emelkedését jegyzik a legnagyobb viszontbiztosítók - mint például a Münchner Rückversicherung vagy a Swiss-Re. A jövőben az emberiségnek azt a tényt el kell fogadnia, hogy nem képes az időjárást irányítani. Minden próbálkozás ebben az irányban eddig bukásra volt ítélve. Íme a példa: A jégeső-elhárítás légszűrő-meghajtású repülőgépek segítségével ezüstjód kristálygökök közvetlen kiszórásával a viharfelhőbe történik. A mérések azonban nem állapítottak meg különbséget kezelt vagy nem kezelt felhők között.

A technika fejlődése ellenére a meteorológusok nem tudják befolyásolni az időjárást, hiába tekintenek be az időjárás „kártyájába”. Már a hetvenes években maradéktalanul tisztázták a fizikai alapelveket nagy és alacsony légnyomású területekkel, tornádókkal és zivatarokkal kapcsolatosan. A megfigyelést követi a modell. A számítógépek korában ez azt jelenti, hogy egy olyan modellt kell elkészíteni, mely minden folyamatot a jelenség kialakulásáig képes leírni, mivel az időjárás-előrejelzés az áramlási fizika komplex egyenletei megoldásán alapszik. Időjárásmodellek különböző típusokban, különböző célokra úgy mond minden ízlést kielégítenek. A leggyakoribb típus a globális modell, mellyel az időjárás a világ minden pontján akár a trópusokon vagy a sarkokon előre megjósolható. Természetesen majdnem minden ipari állam elkészíteti saját felségterületének megfelelő legalkalmasabb időjárási modelljét.

Az összes modell mechanizmusa egyforma. A fizikai egyenletek alapján, amelyeket a légkör kötelezően követ, kiszámítják olyan paramétereknek időbeli fejlődését, pl. hőmérséklet, nyomás, pára vagy szél a tér három dimenziójában, kiindulva az atmoszféra egy

kezdeti állapotából. A tipikus szemtávolság egy globális modellnél 30–40 km, szűken meghatározott területekre tervezett modellek esetében 2–14 km. Annál pontosabb a meteorológus jelentése, mennél szorosabb a háló. A GFS - Global Forecasting System - segítségével azt állíthatja a szakember, hogy holnap az ország déli és keleti részén esni fog az eső. A Baselban még fejlesztés alatt lévő 2 km-es szemtávolsággal rendelkező NMM -modell alapján már a következő állítások lehetségesek: Holnap Magyarország déli és nyugati részén esni fog az eső. Az ország északi és keleti területén száraz időjárás és sok napsütés várható. Főként Sopron és a Bakony között számíthatunk délután heves esőre és kisebb helyi árvizekre, míg a horvát határ közelében csak záporokra.

A modern meteorológia problémáját továbbra is a konvektív 30 perctől egy pár óra élettartammal rendelkező jelenségek, mint pl. záporok és zivatarok jelentik. Az említett modellek minimum egy óras időbeli szemmagysággal rendelkeznek, ezért az imént említett jelenségek szó szerint átesnek a konvencionális előrejelzési technika hálóján. Szégyenteljes, de a meteorológusoknak meg kell várnia egy zivatar kialakulását. Ennek ellenére fontos az emberek tájékoztatása és figyelmeztetése személyes biztonságuk és tulajdonuk érdekében. A csapadékradar segítségével méri fel a zivatar belső struktúráját, mivel zivatar és zivatar között különbség van. Különleges körülmények szüleményei az ún. supercellák speciális dinamikával. Ezek jóval kiszámíthatatlanabbak, hosszabb élettartamúak és kártékonyabbak mint az általunk ismert tipikus nyári zivatar. Minden súlyos jégverés minden tornádó - létezését Közép-Európában sokáig tagadták - összefüggésbe hozható ilyen supercellákkal. 2003. májusában tombolt egy ilyen tornádó Bécsben több száz éves fákat kiszakítva, háztetőket letarolva. A zivatarok a radarképen kampó formájuk által felismerhetők.

Fordította: RUMPLER DIÁNA

AZ EGYMÁSRA TALÁLÁS ÉLMÉNYE

– Jegyzetek a NYEOMSZSZ 5. közgyűléséről –

A tavalyelőtti és tavalyi felsőpulyai „Kufstein” Tanácskozás után az idén a hollandiai Elsteed-i Menno-rode Konferenciaközpontban a Mikes Kelemen Kör által megrendezett 46. Tanulmányi Napok keretében került sor 2005. szeptember 9-én a NYEOMSZSZ 5., ezúttal vezetőségválasztó közgyűlésére. Ezúttal is fontos volt a keret, szellem és kultúra vette körül a nyugat-európai országos magyar szervezeteknek a fennmaradásra irányuló tevékenységéről és természetesen a Szövetség eddigi munkájáról szóló beszámolókat, hozzászólásokat, javaslatokat.

Négy év elteltével bebizonyosodott, hogy a NYEOMSZSZ meghatározó tényezővé nőtte ki magát, amit jelesen bizonyít többek között a MÁÉRT-ba való folyamatos bevonása és küszöbön álló ez irányú elismerése. Valamennyi tagszervezet képviseltette magát 13 országból, és ez jelesen arról tanúskodik, hogy az egyes országok növekvő érdeklődést tanúsítanak a NYEOMSZSZ iránt, amihez természetesen igények, elvárások is párosulnak. A Szövetség demokratikusan pluralisztikus felépítésére mi sem jellemzőbb mint a kollektív vezetés: elnök és a két alelnök barátilag egészítik ki egymást. A távolság és anyagi helyzet szabta akadályokat ú.n. telefonkonferenciákkal küzdik le, így szoktak megvitatni kérdéseket, fellépési előkészületeket. A tagszervezetek ugyancsak az egymással szembeni bizalom jegyében lépnek fel, tudván, hogy nem csoda folytán, hanem csakis a saját erőnk-ből vagyunk képesek megteremteni azokat az előfeltételeket, amik hathatósan hozzájárulhatnak a nyugat-európai szóránymagyarság fennmaradásához.

A NYEOMSZSZ megalakulása vízválasztót jelent a nyugati magyar szórványok életében, aminek jeles példája, hogy mind az Észak-Amerikai Országos Magyar Szervezetek Szövetségével, mind pedig a Latin-Amerikai Országos Magyar Szervezetek Szövetségével már a múlt évben Felsőpulyán együttműködési megállapodás jött létre. Első lépésként folyamatosan egyeztetik taktikai lépéseiket, stratégiai elképzeléseiket. Az elmúlt munkaév tevékenysége biztatóan hat: Dobos Éva (Oszlő) szerkesztésében, a cseh- és morvaországi magyarok országos szervezete gondolásában sikerült kiadni a NYEOMSZSZ-Tükröt, amely átfogó képet ad egyrészt az egyes országokban élő magyar szervezetek életéről és kulturális tevékenységéről, másrészt a NYEOMSZSZ célkitűzéséről, elképzeléseiről. Az idén február 26–27-én kibővített vezető-ségi ülés keretében vitatták meg Svédországban a

Tangagärde-i magyar házban a múlt év december 5-i népszavazás után kialakult helyzetet és az ebből fakadó feladatokat, jelesen az idén január 6-7-én a Szabadkán megtartott határon túli magyar szervezetek tanácskozásán született elhatározásokat. A NYEOMSZSZ ezen hivatalosan képviseltette magát. A svédországi tanácskozás a további szükséges nyitási légkörében zajlott le: határozat született arról, hogy a NYEOMSZSZ közvetlen párbeszédben tovább építi és mélyíti a magyarországi parlamenti pártokkal a kapcsolatokat, amire május végén került sor. Ugyancsak fontosnak bizonyult a határon túli magyar szervezetekkel való közvetlen kapcsolatfelvétel. Bemutatkozás és a közös feladatok megvitatása céljából a NYEOMSZSZ június 11-12-én eszmecezerére hívta meg Bécsbe a Szabadkán megalakult Határon Túli Magyar Szervezetek Fóruma tagjait. A Bécsi tanácskozás rádobbertett valamennyi résztvevőt az egymásratalálásra, s hogy a nyugati magyar szórványok az egyetemes magyarság részeként változatlanul fontos feladatot látnak el, fennmaradásuk általános magyar érdek. Ennek megfelelően egyhangúlag megszavazták a NYEOMSZSZ-nak Fórumba való tagkénti felvételét, s ígéret született arra vonatkozóan is, hogy a Határon Túli Magyar Szervezetek támogatják a NYEOMSZSZ-nak a MÁÉRT-ba való rendes tagkénti felvételét ill. elismerését. A kialakult légkörben az észak- és dél-amerikai országos szervezet Fórumba való tagfelvétele sem jelentett nehézséget. Mivel a NYEOMSZSZ szervezeti felépítése nem teszi lehetővé, hogy elsősorban kisebbségi ügyekben különböző fórumokon kellő súllyal képviseltesse magát, már a svédországi értekezleten határozat született Komlóssy József szakértőkénti bevonására. A vele született megállapodás értelmében esetenként a NYEOMSZSZ őt kéri fel képviselőtére.

A közgyűlésnek két tényező is kiemelte fontosságát: a Határon Túli Magyarok Hivatala képviselőletében jelen volt Dr. Szabó Béla elnök és Bagi Géza főosztályvezető. Külön jelentőséggel bír Szabó Vilmos politikai államtitkár értékelő nyilatkozata, aki akadályozása miatt levélben köszöntötte a közgyűlést amiből az alábbiakban idézünk:

„Az egyetemes magyarság jegyében 2001. november 25-én Svédországban 13 ország magyar szervezetei által létrehozott Nyugat-európai Országos Magyar Szervezetek Szövetsége rendkívül hasznos szerepet tölt be a nyugat-európai magyar közösségek összefogása, az országhatárokon átvelő kapcsola-

Az óbudai hajógyár téli kikötője. Klosz György felv., 1885.

tok kiépítése, és egy széleskörű hálózat megteremtése terén.”

Az országos magyar szervezetek összefogása és munkájuk összehangolása jelentős mértékben hozzájárult a magyar nyelv és kultúra sikeres megőrzéséhez. „A NYEOMSZSZ mindig elkötelezetten támogatja a világ magyar közösségeinek együttműködését, kapcsolatkiépítését is.”

„A MÁÉRT rendszeres résztvevőjeként hozzájárultak a magyar-magyar párbeszéd sikeréhez. A Szövetség egyik erőssége a magyarságot érintő fontos ügyekről, eseményekről és fejleményekről nyújtott rendszeres tájékoztatás. A NYEOMSZSZ szakmai munkacsoportjai értékes és figyelme-re méltó javaslatokat dolgoztak ki az elmúlt évek során. „Ezúton is köszönetet szeretnék mondani a kárpát-medencei magyarság önröndelkezésére irányuló törekvései mellett kiállásukért. Köszönet illeti Önöket azért, hogy határozottan felemlítették szavukat a vajdasági magyarok ellen elkövetett atrocitásokkal szemben. Nem feledkezhetünk meg arról a politikai, jogi és tárgyi támogatásról sem, amit a helyi anyanyelvi oktatás és ifjúsági munka érdekében fejtettek ki. Értékes kapcsolatrendszerüket kihasználva sokat tettek azért, hogy a nemzeti és etnikai kisebbségek jogai beépüljenek az Európai Alkotmány Szerződés tervezetbe.

Az egyesülő Európában az integrációs együttműködés a szórványok kapcsolatrendszerének kiépítésében természetes követelmény. Ezért a jövőben is támogatandónak tartjuk és ösztönözzük a magyar kö-

zösségek, így a nyugati magyarság érdekvédelmi szervezetei tevékenységének erősítését. A magyar kormány a jövőben is rendkívül fontosnak tartja a nyugati magyarságnak az össznemzeti együttműködésbe és párbeszédbe történő szorosabb bekapcsolását.”

A közgyűlés tiltakozott a vajdasági magyarok ellen megnyilvánuló akciók, nevezetesen a Kasza József háza előtt történt kézigránát robbantása ellen.

A jövőbeli terveket illetően a NYEOMSZSZ folytatja kapcsolatai további kiépítését, az információ hálózat folyamatos működését. 1956 ötvenedik évfordulójával kapcsolatosan úgy határoztak, hogy a jövő évi „Kufstein” Tanácskozást a forradalom nyugati visszhangja, a magyar menekültek befogadása, gondozása és integrációja feldolgozásának szentelik. Felkéri az országos magyar szervezeteket, minderről országos szinten is tegyenek írásbeli jelentést, amit aztán gyűjteményes kötetben kívánnak megjelentetni.

A közgyűlés általános légkörére, a baráti hangulatra, a találkozás örömére mi sem jellemzőbb, mint azok a spontán megnyilatkozások, amikkel a résztvevők villanytávíron (e-mail) keresztül utólag is kifejezésre juttatták köszönetüket a szervezésért, ami elsősorban a Hollandiai Magyarok Szövetségét, nevezetesen Dr. Piri Zoltánt illeti, nem feledkezve meg természetesen Dr. Tóth Miklós személyéről és a Mikes Tanulmányi Napok szervezéséért felelős Csanádi Ágnesről sem. (A 46. Tanulmányi Napok beszámolóját lásd az alábbi cikkünkben).

46. MIKES TANULMÁNYI NAPOK

A Hollandiai Mikes Kelemen Kör és a Mikes International közösen ez évben szeptember 8. és 11. között Elspeetben rendezték meg a hagyományos évi MIKES TANULMÁNYI NAPOKAT – 1959 óta sorrendben a 46-at – NYUGATI MAGYAR SZELLEM-VILÁG címmel.

ELŐADÁSOK

Farkas Flórián (Hága) *bevezetésében* Karátson Endrének (Párizs) a nyugati magyarságnak a Hollandiai Mikes Kelemen Kör 50 éves jubileuma alkalmából magvasan összefoglalt legfőbb jellemző elemeiből indult ki. Ezek: 1. Függetlenség minden politikai és bármely másfajta hatalomtól, 2. a Nyugat természetes közelsége, 3. elit-igény, 4. ragaszkodás a magyarsághoz, a magyar nyelvhez. Ezeknek a követelményeknek a nyugati magyar kultúrvilág megfelelt és megfelelt. Magyarországnak Trianon által létrehozott egy nyelvűsége az azelőtti évezredek több-kultúrájúsággal szemben, majd 1949 után az irodalom államosítása Magyarországon (Czigány Lóránt, London, megjelölése) és a kárpát-medencei magyarság elszigetelése a nyugati magyarságtól, óriási kárt okozott a magyar szellemi életnek, melynek következményeit a magyarság még sokáig szenvedni fogja. A nyugati magyar kultúrvilág fontos stratégiai szerepet tölt be és ezt a szerepét a jövőben tovább is be fogja tölteni.

Ratzky Rita (Budapest) ‘Petőfi és Jókai mint a magyar irodalom 19. századi nagykövetői’ címmel tartott előadásában bemutatta, milyen nagy sikere volt e két jelentős írónak Nyugaton és azt is, milyen jól átgondolt ‘marketing’ kísérletében.

Borbándi Gyula (München), a téma közismerten legjobb szakértője ‘Az eltűnt idő nyomában’ című műsorszám keretében adott képet a hallgatónak a 20. század második felének nyugati magyar folyóirat- és könyvkiadásáról. Különösen kitért az Új Látóhatárra (Molnár József és Borbándi Gyula), az Irodalmi Újságra (Méray Tibor), a Katolikus Szemlére (Békés Gellért), a Jöjjetekre (Kibédi Varga Áron és Tóth Miklós), az Arkánusra (Kemenes Géfin

László és Vitéz György), az Új Magyar Útra (Bakó Elemér) továbbá a lapokra (Nemzetőr, Új Kelet Izraelben, stb.), a kiadókra (Aurora, Griff stb.), továbbá a magyar kulturális szervezetekre (egyben gyakran kiadói minőségben is) mint az Európai Protestáns Magyar Szabadegyletem és annak Könyvbaráti Köre (Szöllősy Árpád, Szöllősy Pál, Balla Bálint, Bárczay Gyula), a Pax Romana (Békés Gellért s többen, köztük Hollandiából Polgár Kornél és mások), a londoni Szepe Csombor Kör (Siklós István és Czigány Lóránt), a bécsi Bornemisza Társaság (Szépfalusi István), a párizsi Magyar Műhely (Papp Tibor és Nagy László) és a Hollandiai Mikes Kelemen Kör (többen).

Ungvári Zrínyi Imre (Marosvásárhely) ‘A Kolozsvári Filozófiai Iskola’-ról adott klasszikusan áttekintő képet annak filozófiai magvából. A Kolozsvári Iskola Böhm Károly (1846-1911) körül alakult ki a 19. század végén; legismertebb képviselői Málnási Bartók György, Ravasz László, Tankó Béla, Makkai Sándor, Tavaszy Sándor. Ez a filozófia kiváló kiindulópont napjainkban is a bölcsélet minden ágának a gyakorlásában.

Mariska Zoltán (Miskolc) a magyar felsőoktatás átszervezésének a problémáival foglalkozott összevetve azokat az 1945 előtti magyar felsőoktatási rendszerrel.

Arday Géza (Budapest) ‘A Mikes osztályfőnöke: Cs. Szabó László’ címmel állított előadásában emlékművet a 100 éve született Cs. Szabó Lászlónak. Kiemelte Cs. Szabó László kimagasló műveltségét, valamint az emigrációban betöltött központi szerepét, amelynek egyik része volt az a következetes munkásság, amelynek köszönhetően a magyarországi marxista irodalomtörténet torzításai dokumentálva vannak, s alapját képezi egy majd megírandó tisztességes irodalomtörténetnek.

A *Bemutakozó Est* keretében Albert Sándor (Komárom), a *komáromi Selye János Egyetem* rektora adott képet az egyetem munkájáról. Kitért, hogy a Felvidéken az egyetem beindulása óta a magyar nyelvű alsó és a középfokú

oktatásban a tanulók száma észrevehetően nőtt. Deák Ernő (Bécs), a *Nyugat-Európai Országos Magyar Szervezetek Szövetsége* (NYEOMSZSZ) elnöke ismertette e szervezet munkáját. Ez a szervezet évi közgyűlését a Tanulmányi Napokkal kombinálva tartotta Elspeetben. Egyben kitért a *Bécsi Napló* munkájára is, amelynek ő a főszerkesztője. Köllő Gábor (Kolozsvár) az *Erdei Magyar Műszaki Tudományos Társaság* elnöke vázolta e szervezet előállítását és jelenlegi tevékenységi körét.

Ábrahám Károly (Fulton, USA) ‘Magyar fel-találó és vállalkozó Nyugaton’ címmel nyújtott betekintést egy vállalkozó gyakorlati problémáiba Amerikában.

Gömöri György (Cambridge) ‘Nagy emigráció, vagy kis emigráció? Avagy hol éltek a legjobb lengyel írók a 20. század második felében?’ címmel adott alapos képet a lengyel irodalom egységeről minden tragikus történelmi (politikai) megosztottság ellenére. Éppen ez a nagy különbség a magyar helyzettel. Magyarországon a ‘nyugati’ magyar irodalom tabu volt 40 éven keresztül (s az egész nyugati magyarság is).

Vancsó Gyula (Hengelo) előadásának a címe volt: ‘Magyar Természettudomány a Tér és Idő Távlatában, - Szemelvénnyek Személyes Adalékokkal’. Az előadó nagy kultúrtörténeti keretbe ágyazva adott áttekintést a magyar természettudósok szerepéről az egész világon. Különösen figyelmet szentelt a magyar természettudományi Nobel-díjasoknak, akik bár többségükben külföldön alkottak, de műveltségüket a hagyományosan kiváló magyar középiskolai és felsőfokú oktatási rendszernek köszönhették.

Czigány Lóránt (London) ‘A Nyugati Magyar Irodalom mibenléte’ címmel nyújtott átfogó képet a nyugati magyar irodalomról és annak szerepéről a nyugati magyar kultúrvilágban. Az előadó vizsgálta a nyugati magyar irodalom ismeretlenségét Magyarországon. Jelentősnek tekintette, hogy a ‘nyugati’ magyar írók a magyar irodalom integráns részeként tekintessenek. E tekintetben fontosnak tartja, hogy a nyugati magyarság is tudatosítsa magának kulturális értékeit.

A *Mikes International Beszámoló* keretében Farkas Flórián (Hága) beszámolt a *Mikes International* negyedik évéről. Bemutatta úgy az ötödik évfolyamában járó lap, mint a könyvkiadás profilját, amelynek keretében eddig 62 könyv jelent meg elektronikusan. Újdonság, hogy a Mikes International aktuális kiadványlistáját (magyarul és angolul) az érdeklődők a Mikes International honlapjáról le is tölthetik.

Az előadó beszámolt a *Mikes International Szalon* kezdeményezéséről, amelynek keretében évközben magas színvonalú, tudományos és kulturális jellegű előadásokon vehet részt a Mikes International hallgatósága. Végül a tervekről és a már beindított programokról esett szó. Mindenekelőtt az Országos Széchényi Könyvtárral és a holland Királyi Könyvtárral közösen kidolgozandó *magyar-holland és holland-magyar bibliográfia* előkészítő tevékenységéről, a 2006 tavaszán a Partiumi Keresztény Egyetemen (Nagyvárad) közösen megrendezendő *Mikes International Symposium*-ról, valamint a kimagasló nyugati magyar folyóiratok (Irodalmi Újság, Jöjjetek, Katolikus Szemle, Látóhatár – Új Látóhatár) teljes anyagának digitalizálásáról.

Nanszákné Cserfalvi Ilona (Debrecen) áttekintést adott a *Mikes International Academia* előkészületeiről. Ennek keretében teljes oktatást kívánnak nyújtani az Interneten az elemi iskola első osztályától a gimnáziumi érettségiig magyar nyelven.

Az Irodalmi Esten fellépett: Arday Géza, Czigány Lóránt, Fazekas Tibor, Kibédi Varga Áron és Tóth Miklós.

Az *Irodalmi Est* után szeptember 10-én, szombaton este 11 órakor a Kör Vezetősége fogadást adott a jelenlevők számára.

Vasárnap, szeptember 11-én délelőtt Tóth Miklós (Hága) ‘Vallási perspektíváink, Magyar küldetések’ cím alatt a ‘vallás’ fogalmának saját körülírása alapján beszélt a vallásról, függetlenül egy-egy hitvallástól.

A HOLLANDIAI MIKES KELEMEN KÖR vezetősége

MAGYARORSZÁG KELET-ÁZSIA-POLITIKÁJA: JAPÁN, KÍNA

(Budapest Analyses, No. 71, 2005. szeptember 21.) Az elmúlt időszakban két olyan konkrét kérdés körül bontakozott ki éles szembenállás a két kelet-ázsiai hatalom, Japán és Kína között, amely kérdések a bilaterális kereteken túllépve kikerültek a nemzetközi politika színterére is: az egyik Japán aspi-rációja az ENSZ BT állandó tagságára, a másik a Tienanmen téri vérengzés óta Kínát sújtó fegyverembargó feloldásának kérdése. Az előző megakadályozásához a Kínai Népköztársaságnak elemi érdeke fűződik, míg a második kérdésben Tokió jelentette ki, hogy az embargó feloldása alapvető biztonságpolitikai érdekeit sértené. A világ (és benne az EU) államai két pártra szakadtak mindkét kérdés megítélését illetően.

Kína világgazdasági és világpolitikai súlyának látványos növekedése lényeges változásokat idéz elő a kelet-ázsiai hatalmi erőterben. A folyamatban lévő változások egyik szembeötlő kísérőjelen-sége – az egyre erősödő gazdasági összefonódás mellett is – Japán és Kína kapcsolatainak látványos megromlása. Japán, amely a háborús agressziójának kompenzációja, valamint gazdasági érdekelt-sége okán az elmúlt évtizedekben dollármilliárdokkal támogatta hatalmas, de elmaradt szomszédját, napjainkra egy magabiztos riválissal találta szemben magát. A kínai „spontán népharag” megnyilvánulásai mögött gazdasági természetű rivalizálás éppúgy meghűződik, mint politikai szembenállás. A japán-ellenes tüntetések (egy olyan országban, ahol egyébként tilos tüntetni), a háborús rémtettek relativizáló japán történelemtankönyvek és a japán háborús hősök kultuszhelyére, a Jaszukuni Szentélybe tett japán miniszterelnöki látogatás kiváltotta felháborodás felületi jelenségeknek tekinthetők, amelyeket nem kis részben a kínai kormányzat gerjeszt. A konfliktusok mélyben meghúzódó, de egyre inkább nyilvánosan is megfogalmazott főbb forrásai a következők:

- a biztonságpolitika területén Japán (pontosabban az amerikai-japán biztonsági rendszer) viszonya a tajvani kérdéshez, az észak-koreai helyzet megítélése;

- a területi kérdések tekintetében a Diaoyu/Senkaku szigetek kérdése. A szigetek hovatar-tásától függően hatalmas földgázlelőhelyek kerülhetnek valamelyik ország tulajdonába;
- a gazdasági (és politikai) erőter kiterjesztése vonatkozásában a dél-kelet ázsiai gazdasági övezet integrációs folyamatának vezető szerepéért folytatott rivalizálás.

A Magyar Köztársaságnak állásfoglalásához a felmerülő kérdésekben célszerű számba venni az alábbi szempontokat:

- gazdasági megfontolások: Japán gazdasága a világon a második (a GDP 4.623.398 m USD), Kínáé a hetedik (1.649.329 m USD);

- külkereskedelem: a két ország nagyjából hasonló mértékben piaca a magyar termékeknek (300 és 400 m USD között). Magyarország Kínából származó behozatala (2.872 m USD) meghaladja a Japánból származót (1.816 m USD), ám a termékszerkezet lényeges különbségeket mutat. Míg a kínai ruházati termékek exportdömpingje komoly gondot okoz az európai és észak-amerikai országoknak, addig a Japánból származó import jelentős része olyan gépi alkatrész, amely Magyarországon beszerelésre kerül és részét alkotja a magyar kivitelnek, hozzájárul a magyar külkereskedelmi mérleg kedvező alakulásának;

- beruházások: Japán működő tőke befektetésének állománya elérte a 2,2 mrd USD-t, amely elsősorban az exportra termelő és magas hozzáadott értéket realizáló termelő szférára koncentrálódik (Suzuki, Denso, Sanyo, Clarion, Bridgestone). Kínából eddig számottevő beruházás Magyarországra nem érkezett (a részben szingapúri Hisense-Flextronics sárvári színes televízió összeszerelő üzeme mellett csupán vendéglátóipari és ruházati kereskedelmi vállalatok), ellenben néhány multinacionális nagyvállalat Magyarországról Kínába helyezte át gyártási kapacitását (IBM, Flextronics). A Bank of China magyarországi tevékenysége túlnyomórészt kimerül abban, hogy a kínai kereskedelmi és vendéglátóipari vállalatok Magyarországon realizált hasznát kiutalja az anyaországba;

- turizmus: Japánból évente mintegy százezer turista érkezik Magyarországra, akik a legmagasabb szintű szolgáltatásainkat veszik igénybe. 2002-ben Kína Magyarországot az „engedélyezett turisztikai célországok” listájára vette, de a kifejezetten turisztikai célú utasforgalom növekedése még várta magát;

- kultúra: Japán a magyar kulturális értékek egyik legnagyobb „fogyasztója”. Szinte minden művészeti ágban tevékenykedők költségvetéséhez nagyban hozzájárul az évi rendszerességgel sorra kerülő vendégfellépés, turné, kiállítás a szigetországban. Japán elsősorban állami forrásokból (Japán Alapítvány budapesti irodája) valósít meg kulturális rendezvényeket. A magyar-kínai relációban nincs szó hasonló, a magyar kulturális élet számára előnyös kapcsolati rendszerről;

- biztonságpolitikai megfontolások: Magyarorszag az EU és a NATO tagországaként olyan szö-

vetségi rendszer része, amely illeszkedik az amerikai-japán szövetségi rendszerhez. Alapvető nemzetközi biztonságpolitikai kérdésekben ezen államokkal egyeztet, hiszen biztonságát erre a kapcsolatrendszerre alapozza. Kína fegyversított fegyverkezési ütemének értékelése és következményeinek számba vétele folyamatban van az euroatlanti integrációs rendszer tagjainak körében;

- állami ideológiai kérdések: Japán plurális parlamenti demokrácia az emberi jogok teljes körű tiszteletben tartásával. Magyarországgal fennálló kapcsolata értékközösségen nyugszik. Japán gazdasági és politikai súlyának megfelelő mértékben sokat tett a magyarországi átalakulás sikeréért. A Kínai Népköztársaság a Kínai Kommunista Párt mint állampárt kizárólagos irányítása alatt folytatja modernizációs kísérletét. Az alapvető emberi jogok és szabadságjogok Kína által történő megsértése mindennapos téma a nemzetközi szervezetekben;

- távlati perspektívák: Japán politikai, gazdasági, társadalmi rendje stabil, kiegyensúlyozott, kiszámítható. Kína jövője számtalan kérdőjelet vet fel. Elemzők több forgatókönyv megvalósulásának lehetőségét vetik fel, s a sok közül mindössze az egyik az, hogy néhány évtized elteltével Kína Japánt utolérve – sőt lehagyva – felzárkózik az Egyesült Államok mellé, mint szuperhatalom. A történeti analógiák, a belső és külső bizonytalansági tényezők figyelembe vétele alapján kijelenthető, hogy ez a fejlemény kétséges. Elemzők szerint a politikai rendszer demokratizálása oly mértékű decentralizációval járna szükségképpen együtt, hogy nehézséget okozna az állam egyben tartása.

A fentiek számba vételét követően nagyjából kirajzolódik, hogy a Magyar Köztársaságnak milyen szempontok figyelembe vételével kell alakítania külpolitikáját a távol-keleti régió kérdéseit illetően. A retorika szintjén a prioritások viszonylag jól körvonalazottak. Kínával Magyarország a „baráti együttműködési partnerség” kiépítésében érdekelt, míg Japán Magyarország számára „stratégiai fontosságú globális partner”.

Az elmúlt három év tényleges külpolitikai lépései és döntései, valamint a retorika között azonban szakadék tátong. A korábban említett két kérdésben a magyar kormánynál a Kínai Népköztársaság szempontjai estek nagyobb súllyal a latba. Számos EU-tagországgal – köztük számos fegyverexportörrel – és az Egyesült Államok határozott álláspontjával szembehelyezkedve Magyarország támogatja a kínai fegyverembargó feloldását. Ennél is meglepőbb, hogy Magyarország a legtöbb EU-tagállam aktív támogatásával szemben mindössze passzív támogatásáról biztosítja a Japánt (és Németországot) BT-tagóságuk elnyeréséért folytatott diplomáciai törekvéseikben. De ha megnézzük a bilaterális kapcsolatok további elemeit, kirajzolódik a tényleges tendencia: Japán esetében az Aichi 2005 Világkiállításról való – európai országként szinte egyedülálló – távolmaradás (az már most eldöntött kérdés, hogy a 2010-ben megrendezésre kerülő sanghaji világkiállításon ott leszünk); a magyar házelnök hivatalos látogatásának utolsó pillanatban történt többszöri egyoldalú lemondása; a tokiói magyar nagykövetség létszámának csökkentése (megszűnik a kulturális és külgazdasági attaséi poszt). Kína estében egy ciklus alatt két kormányfői látogatás; a sanghaji főkonzulátus megnyitása mellett a pekingi nagykövetség létszámának felemelése; a kormányzati struktúrába nem illő és indokolatlan magyar–kínai kapcsolatokért felelős kormánybiztosi poszt felállítása; egyes, a Kína-politika alakítása szempontjából fontos pozíciók megragadása az Európai Unió apparátusában; a vízumkénszer eltörlésére vonatkozó javaslat megtétele és még számos egyéb konkrét lépés utal arra, hogy a Magyar Köztársaság a valóságban milyen prioritásokat állított fel a távol-keleti térség országait illetően.

Következtetés:

A gazdasági, politikai érdekeink és a realitások által diktált, valamint a Külügyminisztérium által megfogalmazott irányelvektől eltávolodott a Magyar Köztársaság tényleges Kelet–Ázsia-politikája. Az elmúlt három év lépései aránytévésztsérről tanúskodnak, nem tükrözik Magyarország érdekeit, értékeit, kötelezettségeit. Indokolt a korrekció: meg kell szüntetni az egyoldalúságot, árnyaltabb és Magyarország érdekeit jobban figyelembe vevő külpolitikait vonalvezetésre van szükség.

Turistacsalogató koronázás Pozsonyban

Augusztus végén a bécsi Metro állomásain óriás plakátok jelentek meg a Pozsonyban szeptember első napjaiban megtartandó történelmi játékokra, csalogatva az osztrák lakosságot. A 16. századi koronázási ünnepségek eredeti eseményei alapján, kosztümös szereplőkkel játsszák újra ugyanis a Habsburg uralkodók magyar királlyá történő koronázását. Ez az évente ismétlődő esemény immár harmadik alkalommal került megrendezésre Pozsony óvárosi részében és a Szent Márton székesegyházban. Első ízben 2003-ban Miksa koronázási ünnepségét játszották el, tavaly Miksa feleségének, Mária királynénak a koronázása volt soron. Erről a Bécsi Napló 2004/5. számában is közöltünk beszámolót. Az idén pedig II. Rudolf koronázási ünnepségei zajlottak. A rendezők igyekeznek betartani a korabeli protokollt. Magát a koronázási aktust a Szent Márton domban az eredeti szokásoknak és előírásoknak a követésével sikerült is korhűen eljátszani. Az utcai koronázási menet és az egyéb események eljátszása már nem sikerült ilyen fényesen. Ennek ellenére több tízezer nézőtek végig a háromnapos eseményso-rozatot. Az egykori Habsburg birodalom történelmi múltjára utaló események újrajátszásával próbálják Pozsonyba csalogatni a turistákat. Ezért nem csak Bécsben, hanem Prágában és Budapesten is propagálták az eseményt. Annak azonban, aki a fő attrakciót, a koronázást látni akarta, 1500 korona (37 Euró) belépti díjat kellett leszurkolni, hogy beléphessen a Szent Márton domba. Egy másik eseményre, a Ference-sek templomában történő lovagga ütsési ceremóniára 500 korona (12 Euró) volt a belépti díj. Ez része volt a korabeli koronázási ünnepségeknek is, amikor a megkoronázott uralkodó átvo-

nult a Ferences rend templomába, és itt néhány ifjú nemest az aransarkantyús rend lovagga ütt. A két fő esemény az egyik kereskedelmi televízió egyenes adásban közvetítette.

A nézők többsége természetesen nem fért be a domba és a templomba sem. Az utcai felvonulást és az ott zajló ceremóniákat követték. Érkeztek magyarországi szemlélődők is, nem túl nagy számban. Számukra a magyar történelem egy szakaszának a megjelenítését jelentette a látványosság. A hangsúly náluk a nemzeti örökség ápolásán volt. Megjegyzendő, hogy a szervezők minden érzelmi vonatkozást igyekeztek kizárni az események során. A tényekhez azonban ragaszkodtak, így egy magyar számára a pragmatikus előadásmódon keresztül is átszivárogtak a nemzeti tudatot felemelő vonatkozások.

Érdekes módon reagált viszont az osztrák polgár az óriás plakátok tartalmára. Maga a koronázás ténye teljesen hidegen hagyta őket. Viszont arra felfigyeltek, hogy az aransarkantyús rend lovagjait avatják, ami valójában egy kísérő eseménye volt csak a koronázásnak. A régi patinás címek és rangok büvöletében élő bécsieknek úgy látszik ma ez érdekesebb, mint holmi koronázási ceremónia. Legalábbis ez volt a véleménye egy osztrák megfigyelőnek.

Pozsony történelme során mindig is Bécs árnyékában létezett. Megvolt ugyanis a maga varázsa, de ez kisvárosi, mondhatni provinciális jelentőségű volt mindig. A város most, hogy már Szlovákia is EU-tag lett, próbál egyedi arculatot kialakítani magának. Ennek egyik eszköze történelmi múltjának felelevenítése, ha kicsit egyoldalú megközelítéssel is.

VARGA SÁNDOR

A VILÁG NÉPESSÉGE NÖVEKSZIK, EURÓPÁÉ FOGY, MAGYARORSZÁGÉ IS

A világ lakossága jelenleg 6,4 milliárd, évente 76 millióval gyarapodik. Európa: gyorsult a népesség fogyása. Magyarország: csökkenő lélekszám. Száz élveszületésre 56 abortusz jut.

A növekedés üteme a 90-es évek óta némileg lassult - akkor évente 82 millió fővel nőtt a Föld lakossága, és csökkent az egy családban nevelkedő gyermekek átlagos száma is: 1960-ban átlagosan hat gyermek élt egy családban, ma egy anya átlagosan három gyermeknek ad életet. Az előzetes számítások szerint ez a szám valahol az évszázad közepén kettőre csökken, egyes országokban azonban hamarabb, máshol később.

Az ötven legkevésbé fejlett ország lakossága - ahol magas a termékenységi arány és kevés figyelmet szentelnek a családtervezési módszereknek - évente 228 százalékkal gyarapodik, összlétszámuk 2050-re eléri az 1,7 milliárd főt.

Európa lakossága folyamatosan fogy

Az ENSZ szakértői szerint Európa demográfiai súlya a 21. században folyamatosan csökkenni fog. Ezt elsősorban a népességfogyás, azaz az egyre kevesebb születés, valamint az életkilátások javulása miatti elöregedés okozza. A kritikusnak tartott demográfiai viszonyok egész Európában általánosak: Oroszországban, Németországban és Olaszországban egyaránt nagy mértékben fogy a népesség.

Az ENSZ kutatási eredményei alapján Európában 2050-ben az idősebb személyek a népesség egyharmadát adják majd, szemben a mai 9 százalékkal. Magyarországon ez a tendencia hasonló: 2050-re minden negyedik ember 65 éven felüli lesz. A demográfiai öre-gedés folyamata egész Európára jellemző, bár az Unió tagállamai közül Hollandiában, Írországbn, Dániában és Luxemburgban alacsonyabb az idősök aránya a teljes lakossághoz viszonyítva, mint Magyarországon.

Szakértők szerint a következő évtizedek legnagyobb demográfiai problémája az Európai Unióban is az elöregedés soha nem tapasztalt mértékű felgyorsulása lesz. Az évtizedek óta tartó alacsony születésszám, valamint a születéskor várható élettartam növekedése és az öregkorban javuló életésélyek miatt a társadalmon belül évről évre nő az idősök, azaz a 65 éven felüliek részaránya.

Az Európá Unió jelenlegi és hamarosan csatlakozó tagországaiban kevés kivétellel szintén a népesség-szám csökkenésére lehet számítani. Kovács László arra mutat rá, hogy a régi és az új tagországok között demográfiai választóvonal húzódik: a régi EU-tagállamokban átlagosan 3,6 százalékos, az újonnan csatlakozó országokban azonban 16,5 százalékos csökkenés várható 2050-ig. A tizenöt korábbi EU-tagország 380 milliós lakossága közel 13,5 millióval lesz kevesebb, a 2004-ben és a várhatóan 2007-ben csatlakozó összesen tizenkét ország mintegy 105 milliós népessége 17 millióval lesz kevesebb ötven év múlva.

Az újonnan csatlakozott országok közül Magyarországon a legmagasabb a száz gyermekkorúra jutó idősök aránya. Jelentős a különbség az egészségi állapot tekintetében is: a magyar idősök sokkal rosszabb álla-

potban élnek meg életük utolsó szakaszát, mint európai uniós kortársaik.

Józan Péter a 2004-es adatokat is elemezve Magyarországról úgy véli, a demográfiai helyzet sok vonatkozásban a fejlett európai országok népesedési jelenségeit tükrözi, néhány jellemzője a Kelet-, Közép- Európában bekövetkezett rendszerváltozással kapcsolatos; elhúzódó jellege pedig kifejezetten magyar sajátosság. Az öregedési index fél évszázad alatt 30 százalékról 100 százalékra nőtt, azaz 2004-ben ugyanannyi 14 éven aluli élt Magyarországon, mint 65 évnél idősebb.

Megfogyva bár

A Központi Statisztikai Hivatal legutóbbi jelentése szerint 2005 első felében 47 400 gyermek született és 70 000 lakos hunyt el. A születések számában folytatódott az elmúlt év végén megindult lassú emelkedés, 2005 első hat hónapjában összességében 3,4 százalékkal, közel 1600 újszülöttel több jött világra, mint az előző év hasonló időszakában.

Az év első hat hónapjának 22 600 fős fogyását némileg enyhítette a bevándorlás pozitív egyenlege, így a tényleges fogyás 13 000 fő volt. A hivatal előzetesi jelentése szerint a tavalyi adatokhoz képest kissé gyorsult a népesség fogyása, a népesség lélekszáma a nemzetközi vándorlást is figyelembe véve 10 millió 85 ezer fő volt.

Kevesebb házasság

A házasságkötések száma kismértékben, 1,6 százalékkal csökkent, azaz 290-nel kevesebb esküvő zajlott idén január és június között, mint tavaly ilyenkor. A tavalyi évben összesen 44 ezer házasságot kötöttek, míg 77 ezer bomlott fel megözvegyülés vagy válás miatt.

Magyarországon hagyományosan magasabb volt a házasságkötési hajlandóság, mint Nyugat-Európa országaiban, mára azonban alig van különbség a két arányszám között. 2004-ben 1000 lakosra 4,3 házasságkötés jutott, míg húsz évvel ezelőtt ennek csaknem duplája. Egyre későbbre tolódik a házasságkötések időpontja is: tizenéves korban szinte még senki nem kötelezi el magát, 2004-ben a férfiak házasságkötési gyakorisága 30-34 éves korban, a nőké 25-29 éves korban volt a legmagasabb.

Sok az abortusz

Az elmúlt időszakhoz képest csökken, de európai összehasonlításban még mindig magas Magyarországon a terhesség-megszakítások száma. 2004-ben 53 ezer terhességet szakítottak meg, ami azt jelenti, hogy száz élveszületésre megközelítőleg 56 abortusz jut.

Egy közelmúltban zajlott konferencián Herczog Mária a születések és a művi terhesség-megszakítások számát összevetve elmondta, a szám nagyságát jellemzi, hogy a 16 milliós lakosságú Hollandiában az abortuszok száma egy évben 10 ezer alatt marad. A gyermekvédelmi szakember szerint ennek oka, hogy Magyarországon az abortusz még mindig gyakori formája a születésszabályozásnak. A fogamzásgátló módszerek megismertetése és az iskolai egészségtudatosságra szoktató oktatás ezzel szemben nem a születések, hanem az abortuszok számát csökkentené - tette hozzá.

BÉCSI EMLÉKEK 1956/57-BÓL

A ma 71 éves Svájcban élő **Rákóczi János** kalandos élete során bejárta a fél világot. Menekült-útlevelével 10 hónapig Ausztráliában, 10 évig Kelet és Nyugat Afrikában: Togóban, Marokkóban, Etiópiában, Nigériában dolgozott. Volt segédmunkás, autószerelő, könyvelő, műszaki rajzoló, építésvezető. 1956 januárja és 1957 márciusa között Ausztriában, főleg Bécsben élt, ahol átélte a magyar forradalom kitörését, a menekült áradatot, kapcsolatba került a magyar emigráció vezető tagjaival és belülről látta a menekült-táborok lakóinak az életét. Aktív politikai tevékenysége révén, vádak és gyanúsítgatások érték. Élete alkonyán lelki szükséglete még egyszer beszélni az elmúlt időkről.

Családi háttér: 1934-ben születtem a Szigetközben, Héderváron, hatan voltunk testvérek. A szüleim nagyapámtól 150 kat. hold földet örököltek, ebből éltünk és egy szép nyolc szobás házban laktunk. 1948 után azonnal kuláklístára kerültünk, a házunkat államosították, a földet föl kellett ajánlani az államnak, az állatainkat elvették. Egy tehenünk és egy kicsi földünk maradt, erre is olyan magas adót és beszolgáltatási követelést vetettek ki, hogy képtelenek voltunk teljesíteni. Anyámat 1949-ben hat hétre börtönbe zárták, mert a 380 liter tejet az egy tehén után nem tudta leadni, pedig még a szomszédok is segítettek. Édesapámat az 50-es években kétszer ítélték el izgatásért 6-6 hónapra. Oroszlányban dolgozott a szénbányában. A három évvel idősebb bátyámat munkaszolgálatos katonának vitték és én az általános iskola befejezése után nem tanulhattam tovább. Győrben dolgoztam a vízműveknél, ahol kitanultam az autószerelési szakmát, amíg be nem hívtak katonának.

A katonaság: Mivel kulák származással még rendes sorkatona sem lehettem, engem is munkaszolgálatra vittek. Pécssett, majd Komlón dolgoztam a szénbányában. Ebben az alakulatban csupa hasonló sorsú és érzelmű ember verődött össze. Arisztokraták, katonatisztek, kulákok és azok gyerekei. Megbíztunk egymásban. Kutyakemény körülmények között dolgoztunk és állandóan terveket kovácsoltunk, miként lehetne kiszabadulni, külföldre szökni, vagy legalábbis könnyebb munkát kapni. Sok sóval sikerült olyan magasra feltornászni a vérnyomásomat, hogy az orvos kiállított egy papírt, hogy bányamunkára alkalmatlan vagyok. Így kerültem, még mindig munkaszolgálatosként Mátyásföldre egy építkezésre, ahol sofőrként dolgoztam.

1955-ben az első Nagy Imre-kormány idején Amerika és a Szovjetunió között megegyezés született, hogy a katonaság létszámát csökkentik. Ekkor szereltek le engem is. Tulajdonképpen átvették az amerikaiakat, hiszen mi nem voltunk rendes katonai alakulat. Visszakerültem Győrbe a vízügyhöz dolgozni, de már csak egy gondolat foglalkoztatott: miként lehetne nyugatra szökni?

A menekülés: A győri vízügyhöz tartozott az egész Hanság területe, a Fertő tó vidéke, az iszappal feltöltődött Hanság Csatornát állandóan kotorni kellett és a közvetlenül a határon szolgálatot tevő katonáknak motorcsónakkal vizet, élelmiszert kellett vinni. 1956. január első napjaiban sikerült először a határ közelébe kerülnöm. Mindent alaposan megfigyeltem: közvetlen a csatorna mögött futott a kettős drótkerítés, előtte homok- és aknasáv. A katonák egy kis fabódéban ültek, közelebb nem mehettem hozzájuk, mert ahhoz külön engedély kellett. Pár nap múlva elromlott a motorcsónak és mivel csak én értettem hozzá, szükségből egy társammal engem küldtek ki erre, a különben tiltott területre. Már sötétedett, és szemerkélt az eső, a társamat beküldtem a katonákhoz, mondván, hogy én is jövök, csak betakarom a csónakot. Azonnal nekivágtam a határnak. Egy jó 15 méter széles iszappal, vízzel teli sávon kellett övig besüllyedve átvágnom. Átmásztam a szöges drótkerítéseken, a szívem a torkomban dobogott. A kezem, a ruhám csupa vér volt, de nem éreztem fájdalmat. Szerencsém volt, nem léptem aknára. A hátam mögött a katonák már rakétáztak és kerestek a sötétben. Lélekszakadva futottam a távoli fények felé, egyre hidegebb lett. Vagy 3-4 km rohanás után, beértem a kertek alatt Wallernba, ahol azonnal egy csendőrkarjaiban kötöttem ki.

Az első ausztriai napok: A csendőrök kihallgattak, először Pomogyban, majd Kismartonban. Németül nem tudtam, egy helybeli asszony tolmácsolt. 1956 elején még nagyon keveseknek sikerült átjutni a határon, a hatóságok mindent tudni akartak. Egy hét után elengedtek. Megkaptam a Szabad Európa Rádió szerkesztőségének a címét Bécsben, a Mariahilfer Strassen,

azt ajánlották, hogy oda menjek, ott majd továbbsegítenek. Vasárnap volt, mínusz 15 °-os hideg és minden zárva. Hétfő reggelig sétáltam, hogy meg ne fagyjak. A Szabad Európa Rádiónál megint kihallgattak és a Simmeringer Haide Strassén lévő barakk-táborban kaptam, mint menekült szállást és kosztot. Hamarosan állást is találtam Kása Ferenc autócégénél. Itt vásárolták a magyar élsportolók az autóikat. Kisebbséget is kellett végezni, de főleg autóeladással foglalkoztunk.

Herzog bácsi: Az akkori bécsi magyar társadalom egyik jellegzetes figurája volt Herzog bácsi, alias Oroszlán, az osztrák Szociáldemokrata Párt magyar tagozatának a vezetője. Kiváló összekötőtevése voltak. Rendszeresen találkoztam vele. Sokat tanultam tőle. Megkedvelt, agitált, hogy lépjek be a szocialista pártba, de ezt én semmiképpen sem akartam.

A terveim: Én tulajdonképpen azért disszidáltam, hogy segítsék az otthoniakon. Még a komlói bányában szőttük a terveket a társaimmal, hogy Magyarország minden falujában vannak hasonló gondolkodású és sorsú emberek, ha összetartunk, sok mindent elérhetnénk. Megbeszéltük, hogy akinek sikerül a szökés, felveszi a kapcsolatot az otthoniakkal. Utólag látom, hogy meggondolatlanság volt az egész, de 22 évesen még másképp láttam a világot. A simmeringi táborban megismerkedtem néhány emberrel, akikről később kiderült, hogy a CIA-nak dolgoztak. Magyarok voltak, akik még a második világháborút követően maradtak nyugaton. Beszervezték. Németországba, Berchtesgadenba készültünk, ahol egy kiképző tábor működött. A határátlépéshez vízum kellett és erre várni kellett. Levittek minket Salzburgba, ahol egy kis szállodában laktunk a Salzach partján. Kosztunk és kvártélyunk volt, de unatkoztunk és így egy Kovács István nevezetű társammal dolgozni kezdtünk. Kirakatkereteket szelreztünk. 1956. október 23-án is éppen munkába menet ültünk a buszon, amikor meghallottuk, hogy Magyarországon kitört a forradalom.

A forradalom első napjai: Néhány társammal elhatároztuk, hogy nem tétlenkedünk tovább, átszökünk Németországba, fegyvert kérünk és megyünk haza harcolni. „Csak” egy hegyet kell megmászni és ott a német határ. Zuhogó esőben vágtunk útnak, életem első hegye volt, amit megmásztam, ronda dolog volt, de simán átértünk a határon. Berchtesgadenban azonban egy vendéglős gyanút fogott és kihívta a rendőrséget. Akkor már mindenütt nagy szimpátiával viseltettek a magyarok iránt. Átdadtak minket a CIA embereinek, akikről fegyvert nem kaptunk, csak ruhával és élelmiszerral akartak segíteni a forradalomra. A rendőrök visszakísérték minket Ausztriába. Felutaztunk Bécsbe és óriási izgalommal hallgattuk a győztes forradalom híreit.

Bécsben különös kép fogadott minket. Megérkezett az első menekült hullám! Kommunisták, akik a forradalmárok elől menekültek. Bundákban, ékszerekkel ültek az Európa kávéházban. Összekötöttéseik révén egy pillanatilag sem voltak táborokban és legtöbbször hamarosan Amerikába távoztak. Amikor levertek otthon a forradalmat, tízezerrel özönlöttek Ausztriába a magyar menekültek. A Bécsben rekedt hajdani kommunisták kiadták magukat szabadságharcosoknak és reggeltől estig sefteltek. Tudták, hogy a forint megmarad. A menekültektől egy a tíz arányban összevásárolták a forintot és pár hét alatt milliommosok lettek.

Tevékenységem: A győzelem napjaiban részt vettem a bécsi tüntetéseken, de az örömmámor napjai nem tartottak sokáig. November 4-én jött a hír, hogy az oroszok Kádár kérésére levertek a forradalmat. Segíteni akartam. Rebesgették, hogy a Bakonyban még folynak a harcok. Legalább 5–6-szor szöktem át a határon. A helyzet még zavaros volt, a magyar határőrök is velünk érezték. Jártam Gödöllőn, kétszer Budapesten, kerestem a hajdani társaimat, vittem pénzt a Vörös Kereszttől. A barátaimmal abban reménykedtünk, hogy legalább Sopron környéke szabad maradhat. A határőrök megígérték, hogy szereznek fegyvert. Bécsből egy sötét Peugeot autóval indultunk a határra, én az utolsó pillanatban lemaradtam. Soha többé nem láttam őket, állítólag elfogták őket.

Utójára 1956–57 Szilveszterén jártam Héderváron a szüleimmél. A szomszédok figyelmeztettek, hogy ávósok érkeztek a faluba. Zuhogó hóesésben rohantam a határ felé, éjfélkor, amikor a katonák az új évet ünnepelték, visszaszöktek Ausztriába.

Be kellett látnom, hogy nem tehetek semmit. Magyarország megdermedve várta a következő eseményeket, aki tehette elmenekült.

A vaskapu megnyitása 1896. szeptember 27-én. R. Lechner (Wilhelm Müller) felv.

A forradalom napjaiban ismertem meg Szabó Miklóst, a Kisgazda Párt egykori képviselőjét, aki minden tevékenységemről tudott.

Szabó Miklós szerepe: Miután visszatértem Salzburgból, egy ideig megint a simmeringi táborban laktam. Ausztria minden segítőkészsége ellenére nagyon nehezen birkózott meg a rengeteg magyar menekülttel. Akinek nem volt rokona, ismerőse, táborokban lakott és arra várt, hogy valamelyik ország befogadja. Ráadásul néhány befogadó ország, mint Brazília, Törökország, és főleg a Dominikai Köztársaság képtelen volt a menekültek megélhetését biztosítani. A kétségbeesett magyarok levelekben könyörgöttek, hogy visszatérhessenek Ausztriába. Ezek a hírek, a tábori élet, a bizonytalanság elkésérette az embereket. Szabó Miklós járta a táborokat, beférkőzött az emberek bizalmába, összegyűjtötte a leveleket, a menekültek jötevéjének adta ki magát. Kezdetben én is bedőltem neki, hiszen Kéthly Annával alapító tagja volt a Magyarok Forradalmi Tanácsának Strassburgban. Sokat beszélt, nagyokat lódított. Elmesélte, hogy mennyit szenvedett a magyar börtönökben, és milyen kalandos körülmények között szökött át Ausztriába még a forradalom előtt. Aztán lassan rájöttem, hogy egy ilyen gyáva ember soha nem lett volna képes a szigorúan őrzött határon átszökni. Figyelni kezdtem. A papírkosarát átkutatóval megtaláltam egy egyenruhás ávós fényképet, hamarosan kiderült, hogy egy ávós nővel is levelezett, akibe szerelmes volt. Figyelmeztettem Herzog bácsit, akit rajtam keresztül ismert meg. Ettől kezdve az osztrák hatóságok is figyeltek.

Szabó Miklós hazatér:

Szabó Miklós 1957 szeptemberében egyik napról a másikra rejtélyes körülmények között

eltűnt. Október 3-án Budapesten nemzetközi sajtókonferenciát tartott, ahol elmondta, hogy menekültként és az emigráció egyik „fő” politikusaként mennyire csalódott a nyugatban, hogy Strassburgban ellenforradalmat készítenek elő, hogy Bécsben a fasiszta nyilaskeresztes párt a kapitalisták pénzéből a magyar demokrácia megdöntésén fáradozik.

Még 1957-ben megjelent a „Hontalanok”, 1958-ban az „Ich kam nach Hause” című könyve, ami tele volt hazugságokkal, ferdítésekkel. Név szerint, adatokkal kísérve felsorolta az emigrációban tevékenykedő személyeket, és a táborokban összegyűjtött panaszok leveleit pedig az írójuk tudta nélkül propaganda céllal mellékelte. Rólam, mint szegény jóhiszemű parasztgyerekről ír és a nevemet hamis állításokkal többszörösen is bemocskolta. 1984-ben aztán a „Csendes háború” című könyvében büszkén leleplezte magát: valójában kém volt. Gyanítom ma már, hogy az 50-es években a börtönben szervezték be. Csúnya, jelentéktelen külseje révén az ávósok iránti szerelme is szerepet játszhatott, hogy vállalta a feladatot. Eredetileg Nagy Ferencre, a Független Kisgazda Párt vezetőjére állíthatták rá, aztán a forradalom után átirányíthatták a menekültekhez.

Soha nem képviselte Magyarország érdekeit és kihasználva honfitársai bizalmát, elárulta őket.

A könyve alapján beperelhetném, de érdekes? Annyi évvel a rendszerváltozás után még mindig ugyanazok vannak vezető pozícióban. Úgy tudom Szabó Miklós ma a Háztulajdonosok Egyesületének az elnöke Budapesten.

Magamról még annyit, hogy 1957 márciusában Svájcban keresztül kivándoroltam Ausztráliába.

FÉRENCZY/DEÁK

1956 mítosz és valóság: például a Jutadomb

Kalocsa felől vezet Budapestre a közismert, de nem hivatalos nevén Soroksári út. Pesterzsébet és Soroksár határánál a Soroksári úttól a pesterzsébeti temető felé haránt elnyúló futóhomokos dombok vonulatát hívták Jutadombnak. Nyugati felét már legyalulták, ma itt lakótelep, üzemi telephely található. 1956. október 26-án délután itt, a Soroksári út mindkét oldalán szálltak szembe a forradalom védelmében fegyvert ragadó polgári lakosok, köztük iparitanulók a fővárosba vezényelt kiskunhalasi gépesített lövészezreddel. A gépesített lövészezred harci eszközei, tehát páncéltörő ágyú, légvédelmi géppuskái ellenében mindössze puskákkal, pisztolyokkal, és – az ezredtől származó adatok szerint – legalább egy géppuskával (golyószóróval) vették fel a harcot a felkelők. A főirányban, a Soroksári út és a Dunaág között nem volt - legalábbis név szerint ismert - kijelölt parancsnokuk. Nem határozták meg a személyre szabott feladatot, nem jelöltek ki lövőirányokat, visszavonulási utat. Egy túlélő iparitanulós visszaemlékezése szerint még azt sem mutatták meg neki, hogyan kell kezelni a puskát. Ilyen körülmények között a felkelőknek semmi esélyük nem volt az alakulat feltartóztatására: néhány órai harc árán a honvédek utat nyitottak, és tovább vonultak a számukra kijelölt népligeti laktanyába. Egy tisztjük esett el, 22 katonájuk sebesült meg. Ennek az összecsapásnak a 22 polgári áldozatát október 31-én soha nem látott tömeg búcsúztatta a pesterzsébeti temetőben.

November 4-én 10 óra tájban, a törvényes magyar kormány utasításainak értelmében a Jutadombra kivezényelt esztergomi légvédelmi tüzérek Szabó Pál őrnagy parancsnoksága alatt, továbbá a kiskunmajsai lövészezred egy szaka-

za, valamint a pestlőrinci honi légvédelmi tüzezéred két lövegének katonái tüzet nyitottak a Pest felől Soroksár felé haladó szovjet gépesített oszlopokra. Harcukat a törvényesen megalakított pesterzsébeti nemzetőr főparancsnokság Soroksári úti házakba települt nemzetőrei támogatták. 11 szovjet katona és velük együtt vonuló, a magyar kormány által már feloszlalt ÁVH 5 civil ruhás volt tisztje veszítette életét. Évtizedekig senki nem tudta, hogy az első menetoszlopban szállították Maléter Pál honvédelmi minisztert és Tökölön foglyul ejtett társait, de még azt sem, hogy ez az oszlop Pest felől érkezett. Mindenki úgy tudta, hogy a Pesttől délre összpontosított szovjet alakulatok egyike nyomult előre Észak, a főváros központja felé. Csak a közelmúltban feltárt tanúvallomások és az ezeket megerősítő levéltári iratok nyomán vált ismertté a valódi útvonal. Tököl, amelynek laktanyájában 1956-ban a szovjet főparancsnokság tartózkodott, a Csepel-szigeten, Csepel városrésszel délnyugatra szomszédos község. November 4-én szovjet harcokosi felvezetésével a szovjet katonákból és civil ruhás volt ÁVH-sokból összeállított menetoszlop Csepelen át északkelet, tehát Pest felé indult, és a Gubacsi-hídon kelt át. Itt azonban nem balra, Pest felé, hanem – bizonyára tévedésből – jobbra, Soroksár felé kanyarodott, talán azért, mert egy másik szovjet gépesített oszlop éppen ekkor érkezett Pest felől, és annak irányát felvéve került a Jutadomb elé. Annak védői erejükhez mérten felkészültek a Soroksári út mindkét irányban történő védelmére, és a menetoszlop erejét felmérve úgy értékelték, van esélyük a harc felvételére.

E harcok hiteles történetét a Kádár-rendszerben eltitkolták, az eltorzított részadatokat pedig

Folytatás a 8. oldalon

1956 mítosz és valóság: például a Jutadomb

Folytatás a 7. oldalról

mítoszokat alapoztak meg. A Magyar Néphadsereg katonái ellen indított legnagyobb szabású pert a Jutadombbal kapcsolatban folytatták le az esztergomi hadosztály volt parancsnoka, Mecséri János ezredes és társai ellen. 52 főt marasztaltak el. A Jutadombnál elesett szovjet katonák számával azonosan 11 főt ítéltek halálra, hét főn – köztük Mecséri ezredesen – ezt végre is hajtották. Ez a per, és főleg ami belőle ismertté vált, eltorzította a tényeket: mellőzte, hogy a honvéd alakulat a törvényes magyar kormánynak engedelmeskedett, a civil ruhás volt

ÁVH-sok azzal szembefordultak, a jutadombi ellenállást, mint ellenforradalmi cselekményt Mecséri ezredes nevéhez kapcsolta, habár ő november 4-én nem volt a hadosztály parancsnoka, és volt katonáinak Budapestre vezényléséhez, legfőként jutadombi harcaihoz nem volt köze. A nemzetőrök illetve polgári személyek elleni későbbi perekben az államrend megdöntésére irányuló szervezkedést, továbbá a szovjet csapatok ellen vívott harcot akarták bebizonyítani Pesterzsébeten általában, de nem a Jutadombra összpontosítva. A sokéves börtönbüntetést szenvedett nemzetőr parancsnokok – például Deutsch István, Gyergyói Ferenc - neve és jutadombi szerepe feledésbe merült. A szovjetek sérelmére folytatott ellenállást elrettentő módon megtorló gépezet a kiskunhalasi lövész- ezred harcával nem is foglalkozott.

Az emigrációban közzétett mértékadó, de a Jutadombbal kapcsolatban tévedéseket is tartalmazó értékelést Gosztonyi Péter fogalmazta meg. Ő a kiskunhalasi ezred katonáit besorolta a dezertálók közé, alap nélkül. A november 4-i jutadombi harcokkal kapcsolatban Mecséri ezredest jelölte meg parancsnokként, ám ebben tévedett. Pesterzsébet nemzetőr főparancsnoka, Oltványi László ugyancsak az emigrációban írt könyvet a dél-budapesti harcokról. A jutadombi összecsapásokról többnyire hallomás alapján megfogalmazott leírása nem támasztható alá forrásokkal, a kiskunhalasi lövészezreddel kapcsolatos fejezetrésze dátumszerűen sem, tényekben sem hiteles.

A rendszerváltás után Magyarországon ele-

mi erővel tört fel az emlékezet évtizedekig elfojtott kútja. Interjúk, emlékiratok, dokumentumfilmek készültek, forráskiadványok jelentek meg, csaknem kizárólag a forradalomért harcolók részéről. Nem volt mód a szakmai ellenőrzésre, hiszen az addig elzárt források kutatása éppen csak elkezdődött. Idő sem maradt: kevesen éltek meg a változást, akik tanúságot tehetek – közülük is legtöbbjüknek ma már csak sírjához látogathatunk el. Közérdek fűződött tehát a visszaemlékezések rögzítéséhez, de nem a megfelelő kiigazítás nélküli közzétételükhöz. Ez máig ható zavarokat okozott. Jó esetben annyiban, hogy a visszaemlékező olykor tévedett, olykor a későbbi ismereteit nem tudta elválasztani a ténylegesen átélttől. Sokkal súlyosabb terhet hagytak ránk azok, akik önmaguk szerepét utólag módosítva, tudatosan torzították el az eseményeket, személyes érdekből elhallgatták életük fontos fordulatait, másokat megszépsítettek, rosszabb esetben másokkal szemben jártak el ugyanígy. Félő, hogy az új mítoszok aláássák az 1956-os forradalom és szabadságharc mértékadó szemtanúinak és szakíróinak a hitelét, esetleg nem is kisebb kárt okoznak, mint az előző évtizedek torzításai.

A Jutadombon harcolt pesterzsébeti és soroksári nemzetőrök, rendőrök, polgári lakosok harcáról és áldozatáról még ma sincs emléktábla. A november 4-i összecsapás tényleges helyszínén, a mai Grassalkovich-út elején még áll a ház, amely előtt kilőtték a volt ÁVH-sokat szállító egyik teherautót, és amelynek kertjén át menekültek le a túlélők a nádasig. Legalább egy emléktábla illene ide, ami egyúttal helyrebillentene a történelmi mérleget.

Dr. Marossy Endre

Még aktív, osztrák-magyar ápolónő (csinosnak mondott, 168 cm magas, 50+) megismerkedne kb. 50–65 éves, egyenes jellemű, vonzó, keresztény férfival.

Sokoldalú, mozgékony és vidám életkedvű vagyok. Nívós szórakozást kedvelek.

Választ (fényképpel) „fehér rózsza” jeligré a Bécsi Napló kiadójába kérek. ++

A Member of HVB Group

Bank Austria
Creditanstalt

A bank a sikerhez.

Milyen volna egy szép otthon sikerfinanszírozás nélkül?
A 05 05 05-24 infó-vonalon vagy az erfolgsfinanzierung.ba-ca.com címen most megtudja, hogyan válthatja valóra vágyait.

Múzeumi ajánló

Az **Albertinában** szeptember 9-én nyílt meg a vedutafestés európai mércével mérve is egyik legkiemelkedőbb osztrák mestere a matuzsálemi kort megélt bécsi illetőségű akvarellista, Rudolf von Alt (1812–1905) halálának 100 évfordulójára rendezett emlékkiállítás. A művész az 1840-es évektől az 1880-as évekig terjedő időszakban többször tett látogatást Magyarországon, ahol számos képet készített: zömmel Pest-Buda utcái, épületei jelennek meg itt született alkotásain. Ezen az emlékkiállításon több mint 150 aquarell és festmény látható a művész korai műveitől kezdve a későkori alkotásáig. A kiállítás november 27-ig látogatható.

Rudolf von Alt maga is vedutafestő fia volt. Apja, Jakob Alt a XIX. század húszas éveitől litográfia sorozatokat készített Ausztria különböző vidékeiről, és útjaira fiát is magával vitte. (Rudolf öccse, Franz is jó nevű akvarellista lett.) Kezdetben a közkedvelt útialbumok biztosították a fiatal Rudolf Alt számára is a megélhetést, de olajképeket is festett. (Stephansdom. 1832.) A biedermeier táj- és vedutafestésből indult ki, de tehetsége hamar áttörte ennek a keményen rajzos művészi felfogásnak a kereteit, és egyre több atmoszférikus fény- és színhatás csillant meg lapjain. A virtuóz rajztudáshoz bravúros ecsetkezelés társult, fantasztikusan jó megfigyelőkészség, boszorkányos gyorsaság és párájt ritkító vizuális memória. Ezáltal Alt vedutái soha nem lettek száraz, pontos, iskolás munkák, hanem megteltek lüktető élettel. Százszor is megfestette ugyanazt az építészeti motívumot vagy teret, a hatás mégis mindig más; mások a fényeffektusok, mások az utcákat benépesítő zsánerfigurák, más a hely hangulata. A fénykép pillanatfelvételéhez hasonló mozdulatláttörések teszik élővé a staffage-figurákat; szinte tapinthatóvá, láthatóvá válik az utca nyüzsgése. A kortársak az unoka-generáció, a szecesszió nagymesterei, Klimt, Carl Moll modernnek, maguk közé tartozónak érezték Rudolf von Altot, s talán épp azért, mert nyolcvanévesen is teljesen nyitott volt a világra, az élet új jelenségeire, és az illanó, egyszeri, megismételhetetlen impresszionisztikus hangulatot úgy tudta megragadni, hogy az örökké friss, spontán és életörömmel teli marad.

Impresszionista festő sose lett a szó klasszikus, francia értelmében, késői stílusa mégis korszerűen időtlen.

A **Leopold Múzeumban** a párizsi *Musée d'Orsay* jóvoltából egy páratlan élményt nyújtó kiállítás nyílt szeptember 30-án, *Impresszionisták* (IMPRESSIONISTEN) címmel. A kiállításon olyan művek is szerepelnek melyek első alkalommal láthatóak Ausztriában, pld. Van

Gogh *„Arlésienne”*, Monets *„Hôtel de Roche Noire”* und Degas híres festménye a *„Tanzstunde”* valamint Manet *„Pfeifer”* című műve. Látható majd Seurat, Millet, Maillol, Gauguin Cézanne remekművei.

A kiállítás 2006 január végéig látogatható.

Szeptember 16-án nyílik meg és október 30-ig látható a **szegedi várban** a Marc Chagall Odüsszeia-illusztrációit bemutató tárlat. A 43 litográfiát - nizzai őrzési helyét leszámítva - Európában először Szegeden fogják kiállítani. Chagall 1952 és 1954 között kiadója, a Tériade meghívására Görögországban tartózkodott. A táj, a műemlékek és a görög ókor mítoszvarázsának hatására készítette el az Odüsszeia-illusztrációkat 1974–75-ben. Marc Chagall Odüsszeia sorozata valódi képzőművészeti csemege. A chagall-i látásmód sajátosan ötvöződik Odüsszeusz kalandjainak valós és mitológiai elemeivel, s ez olyan esztétikai és vizuális élményt jelent, mely ritka a modern európai művészetben. Chagall hűen követi a homéroszi szöveget és képi megfogalmazásai - chagalli értelemben - pontos illusztrációk.

Magángyűjtemények féltett kincseiből nyílt exkluzív kiállítás a budapesti **Mű-Terem Galériában**. A tárlaton több mint száznegyven, 1920 és 1980 között készült festmény látható.

A magyar festészet rejtőzködő csodái - válogatás a magyar magángyűjteményekből II. című tárlaton több olyan alkotás is megtekinthető, amelyet még soha nem láthatott a közönség. A csaknem kétfélmilliárd forint összértékű bemutató legnagyobb szenzációjának Tihanyi Lajos 1927-ben, Párizsban festett *„Pont St. Michel”* című képe nevezhető A remekművet több művészettörténeti szakkönyvben is említik, de még sehol nem volt látható. A festményt Szegeden, egy pincében találták meg, szakadtas, összehajtott állapotban.

Emellett Gulácsy Lajos, Schreiber Hugó és Kádár Béla egy-egy műve lehet még igazi meglepetés a látogatók számára. A képek október 8-ig tekinthetők meg.

Schallaburghan még november 1-ig tekinthető meg *Österreich ist frei! Der österreichische Staatsvertrag 1955* címmel nyílt kiállítás. A háború befejezésének 60. az Államszerződés és Semlegességi Nyilatkozat 50. évfordulójára rendezett kiállítás bemutatja Ausztriát a háború utáni időkben, bedolgozva a két neves politikus - Leopold Figl és Julius Raab munkáját az államszerződés érdekében. A kiállítás érdekessége még, hogy a lakosság a saját tárgyait, fényképeit, dokumentumait kölcsönözte a kiállítás időtartamára a rendezőknek.

ASZALÓS SÁNDOR

„Hárem“ kiállítás Kremsben

A 19. század európai képzőművészetében a hárem a titokzatos Kelet tékozló luxusának a szimbóluma. Csábító odaliszkek; selyemmel, bársonnyal, keleti szőnyegekkel bélelt kéjakok; pálmagákat legyező vadtekintetű eunuchok; exotikus gyümölcsöktől, ízletes szorbeteiktől roskadozó asztalok; fürdőző, táncot lejtő, heverésző delejes tekintetű gyönyörű nők; és a vízipipázó, a kávéceremóniát és az 1001 éjszaka kábító illatát élvező szultán. Így képzelte el a 19. század szemérmes és álszemérmes európai polgára a soha nem látott háremet. A kor nevezetes festői pedig képekbe varázsozták a férfi fantázia álmait.

A **kremsi Kunsthalle**ban augusztus 14-én megnyitott kiállítás 80 képe a szépség, a csábítás és a borzongató kegyetlenség kalandos-exotikus világába vezet minket.

Ingres, Delacroix, Franz Leffler, Fabio Fabb, Gerome, Leopold Carl Müller festményei mellett néhány a Magyar Nemzeti Galériától kikölcsönzött képet is láthatunk: Lotz Károlytól, Ligeti Antaltól, Tornai Gyulától és Canzi Ágost Elektől. A kiállítás igazi meglepetése azonban a már majdnem elfeledett Eisenhut Ferenc három nagyméretű képe: a Kakasviadal, a Büntetés előtt és a Kigyóbúvóló.

A Magyar Napló szeptemberi számában a Nyitott műhely vendége **Bodor Ádám**. Az Európai fegyverő az egykori NDK világát idézi meg a mai német irodalom tükrében. A folyóiratban **Hárs Ernő**, **Tornai József**, **Végh Attila versei**, **Győri László**, **Gyurkovics Tibor**, **Mezey Katalin** prózái és **Zelnik József** Tenger-könyvének részlete szerepelnek. **Gerencsér Zsigmond Vas Istvánra** emlékezik a költő 95. születésnapja alkalmából, **Vasy Géza Kalász Márton Téli bárány** című regénye sorsképleteinek szentelte írását. **Alföldy Jenő Benke László** pályaképét rajzolta meg.

Az 1857-ben a bácskai Palánkán született és 1903-ban Münchenben meghalt festő, akinek a leszármazottjai Ausztriában élnek, Székely Bertalan és Benczúr Gyula tanítványa volt. A szegénysorsú, kilencgyerekes családból származó fiatalember Budapesten könyomdában, majd vaskereskedésben dolgozott és szabad idejében rajzolni tanult. Ösztöndíjjal jutott ki Münchenbe, ahol hamarosan elnyerte az akadémia ezüst érmét. Egyik festőbarátja támogatásával bejárta Törökországot, a Kaukázus vidékét, eljutott Tuniszbá és Egyiptomba is. Képzeletét annyira megragadta az ottani színek pompája, hogy egész életét az orientális festészetnek szentelte. Az 1893-as berlini kiállításon képeivel már aranyérmet nyert. Korának egyik jelentős magyar festőjeként tartották számon. A millennium alkalmából Zenta városának megbízásában megfestette „A zentai csata” című képét, részt vett a millenniumi díszmenet körképének elkészítésében, és ő illusztrálta a Petőfi díszkiadás elbeszélő költeményeit is. Érdemes újra felfedeznünk őt.

A kiállítás 2005. november 13-ig tekinthető meg a kremsi Kunsthalle épületében.

FERENCZY KLÁRA

Még ma sem tudom feldolgozni a történeteket

*Tihanyi Árpád*ot abban a perben ítélték halálra, amelyben első fokon 1957. június 10-én hirdettek ítéletet. A per a mosonmagyaróvári sortűzpert követő népharag kiváltotta cselekményeket kívánta megtorolni, s egy lassan formálódó koncepció jegyében egy látványos perben kívánta bemutatni a „győri ellenforradalom” igazi arcát. Bebizonyítani, hogy a mosonmagyaróvári laktanya „eleste” sem történt volna meg a győri „ellenforradalmárok” közbelépése nélkül. S hogy az ellenforradalom politikai gyilkosságokhoz vezet. (*M. Kiss Sándor*) Megdöbbentő módon azonban az ítéletből és indoklásából sem derül ki, hogy az emberiség elleni büntett (így minősítette a bíróság 2002-ben) volt a népharag kiváltó oka. Földes Gáborék „nyakába varrták” a népharag kiváltotta tetteket, ők voltak azok, akik Győrből szították az „ellenforradalmat”. Ezt az ítéletet hagyták jóvá december 23-án. Az igazság azonban az volt, hogy *Tihanyi Árpád Földes Gáborral* az Ideiglenes Nemzeti Tanács megbízásából érkezett Mosonmagyaróvárra megakadályozni a további vérontást.

A júniusi ítélet így szólt: *„Tihanyi /Thel/ Árpád II. rendű vádlott- aki 1916. január 7-én született Győrben, ottani- Árpád u 51/a-lakos, magyar állampolgár, nős Torma Máriaival, 2 gyermek /13 és 8 évesek/ atyja és ellartója, általános iskolai tanár foglalkozású Győrben, havi 1370 Ft. fizetéssel, vagyonatlan, korábban tanító volt, levelező oktatással végezte a Pedagógiai Főiskolát 1954-ben, azelőtt tanítóképzőt végzett, katona volt hadapród őrmesteri rendfokozattal, szülei + vitéz Tihanyi Ferenc és Rakovszky Cecília, atyjának 50 k.hold vitézi birtoka volt, 65%-os hadirokkant lábsérülése miatt, ortoped cipőt visel, büntetlen előéletű- 1956. december 27-től előzetes letartóztatásban van bűnös a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalom vezetésének büntetében, valamint 3 rendbeli gyilkosságra való felbujtás büntetében és ezért őt a bíróság összbüntetésül halálra és teljes vagyonelkobzásra ítéli.”* (eredeti helyesírással – B.L.)

Balogh József, a Mosonmagyaróvári Fémszerelvénygyár dolgozója „tévedésből” került előzetes letartóztatásba, Fogl Sándor, a Mosonmagyaróvári Fémszerelvénygyár (MOFÉM) párttitkára állította azt, hogy ő is szerepel azon a fotón, amelyik Stefkó főhadnagy meglinceselésén készült. *Tihanyi Árpád* cellatársa volt kiszabadulásáig, 2005 nyarának végén beszélt először az akkor átéltekről.

- 1956-ban MOFÉM dolgozója voltam. Nem csupán a MOFÉM szakszervezeti bizottságának voltam aktív vezetőségi tagja, hanem a MOFÉM Vasas Labdarúgó Szakosztálynak a fiatal vezetője. Akkor egy sportvezetőt mindenki ismert. Nekünk mindenki köszönt az utcán, nagyobb tiszteletet kaptunk sokszor, mint egy párttitkár. Mi voltunk a város dédelgetettjei.

- 1956 karácsonyának másnapján mégis letartóztatták.

- Egyszerűen távra maradt a szám, amikor éjfélkor arra ébredtünk, hogy recseg, ropog valami a ház körül. Kimegyek, ott áll két ember az ajtóban. Azt kérdezték, hogy Balogh József vagyok-e? Mondtam, hogy igen, és visszakérdeztem, hogy hogyan kerültek ide? Durva hangon, parancsolóan rám szólt erre az egyik, hogy nyissam ki az ajtót. Mutat egy papírt, és mondja, hogy letartóztatási parancs van ellenem gyilkosság gyanújával. Elröhögtem magamat, én még a csirke nyakát sem tudnám elvágni.

Közölték, hogy van egy házkutatási parancs is. Leléptem a lépcsőn, s látom, hogy ott egy pufajkás. A szülő közepén még egy, s aztán mögötte is. Őt vagy hat pufajkást láttam, mind géppisztollyal, a s a géppisztolyok rám irányítva.

Nem találtak semmit. Azt hittem, ezzel rendben is van a dolog, de azt mondták, hogy letartóztatási parancs is van ellenem.

A pizsamára hirtelen ráhúztam egy nadrágot. Bevittek a rendőrkapitányságra, akkor az itt volt a kórházzal szemben. Az egyik sarokban *Cziffrik Lajos* ült, ott láttam először életemben. A másik sarokban állt egy fiatalember, akit szintén nem ismertem, s talán másnap haza is engedték, rendőr volt, vagy miféle. A harmadik sarokban volt a *Bolló Arpi*. Őt ismertem, a két testvérével együtt fociztunk.

Álltunk ott egy darabig, sűgás, bűgás volt körülöttünk. Aztán kikisértek a rendőrség előtt álló nyitott teherautóhoz. Oda már föllöktek, s a mínusz húsz fokos hidegben mentünk Győrbe. Minden sarokban ült egy géppisztolyos, így vonultunk be az ÁVO börtönébe. Ott mindegyikünk kapott egy celát. A cellák ajtajairól a zárák le voltak verve. A smasszer közölte velünk, hogy azokhoz ne nyúljunk. Az a fiatal társaság, amelyik a forradalom alatt az ÁVO börtönt földúlta minden ajtóról levette a zárat.

Én éppen az őrszobával szemben kaptam cellát.

Reggel behoztak hozzám egy halászi fodrászt. Szegényt azért, mert háromszáz forintot elfogadott éjszakai szállás címén egy disszidálótól, s a szomszédja följelentette. Óvele voltam másnap reggelig. Másnap reggel hozták be hozzám a Tihanyit. Vele a második nap reggelétől egészen a kiszabadulásomig kettesben voltunk egy cellában.

- Az első nap kihallgatták. Mit kérdeztek? Hiszen Ön nem is tudta, hogy miért fogták le!

- Leült velem szemben két nyomozó, az egyik a jegyzőkönyvet csinálta, a másik kérdezett. Ez utóbbi megkérdezte tőlem, hogy én hogyan kerültem az akasztáshoz.

- A magyaróvári evangélikus templom mellé? Ahol Stefkó Józsefet fölakasztották?

- Igen. Én elmondtam, hogy amikor odaértem, azt mondta valaki, hogy ha előbb jöttél volna, még itt lett volna a fölakasztott ember, de már levették, és elvitték. Én ugyanis a gyárban voltam, csak később kerültem oda. Arra gondoltam akkor, hogy nekem mindenben az igazságot kell mondani, mert ha véletlenül hazugságon érnek, már belém tudnak kötni. Elmondtam, hogy azt a kérést kaptam a pártbizottság titkárától, mint a labdarúgó szakosztály vezetője, hogy a csapattal éjjel szervezzem meg a gyár körbevetését, mert attól féltek – akkor már késülődött a fiatalság a másnapi tüntetésre – hogy betörnek a gyárba és valami ramazurit csinálnak. Megszerveztem. 26-án tíz óráig ott voltam, ekkor azt mondták, hogy nincs szükség tovább ránk, s hogy menjünk haza aludni. Hazafelé bementem a Fő utcai fodrászhoz. Az alatt, míg engemet megnyírtak, odaértek a tüntetők. Akkor tudtam meg, hogy Mosonból már a Khüne is elindult, a Timföld s a Kötött is. Én is beálltam a sorba, mert az öcskös azt kiabálta, hogy gyere bratýv álljál be, úgyis felétek megyünk. Beálltam, s eljöttem velük egészen a negyvennyolcas szoborig. Közben volt egy incidens. A Mofémosokhoz csatlakoztak a gimnazisták és a gazdászok. A börtönnél, a bíróságnál megállt a tömeg. Ez akkor is járásbírósg volt, csak akkor volt börtöne. A MOFÉM főrendése ott volt lecsukva. Azt annyira utálták a munkások, annyi embert elzárattak, hogy fölháborodtak, hogy a diákok ki akarják engedni. Az összes többi rabot kiengedték aztán, de a MOFÉM dolgozóinak követelésére a főrendést nem.

A szobornál aztán valaki elszavalta a Talpra magyart!, elénekeltük a Himnuszt. Mikor véget ért ez az ünnepség, valamelyik szervező közölte, hogy mindenki menjen vissza a munkahelyére, s folytassuk a munkát.

Én a munkahelyemre nem mentem vissza, a Dodekkel, aki azt mondta, ne menj haza, hiszen úgysem tudsz te aludni, elmentem a Marikába egy kávéra. Összefutottunk a Kovács Bandival, ő volt az igazgató titkára, s az ő unszolására mégis visszaindultunk a gyárba. Amikor a Lajta töltes közepén jártunk (azon lehetett kimenni akkor a MOFÉM-ba) hallottuk a fegyverropogást.

Bementem a munkahelyemre, a Kovács Bandi fölment a vezér mellé a titkárságra, a Dodek visszasetált a városba. Nem tudtuk, hogy mi az a fegyverropogás. Bent a gyárban tudtam meg, hogy mi történt. Az egyikünknek volt egy Csepel motorkerékpárja, arra föl pattant, hogy megnézzé mi történt. Tíz perc múlva jött is vissza, és azt mondta, gyerekek baj van. Hulláhegyek vannak! Kimentem a gyárból, el anyámhoz a Magyar utcára. Az ott fogadott sírva, hogy hallottad mi történt a Pityuval? Ott fekszik a kórház udvaron. Mondtam anyámnak, hogy az nem lehet, hisz nemrég beszéltem az Öcskössel a gyárban. De hogy megnyugtassam, hárman, velem volt a Dodek meg a Kovács Bandi is elmentünk a kórházhoz. A kórháznál találtam Pandúr Ági bátyját, a legjobb barátomat holtan. Gyuri velem járt iskolába. Két évig egy padban ültünk. Sírva mondtam anyámnak, hogy a Gyurit láttam itt fekvődni. A kórház kerítésbejárójától egészen az ajtóig feküdtek a halottak. Ha ott rögtön nem tudtam volna nyolcvan embert megszámolni, akkor egyet sem. Volt aki még hörgött, haldoklott.

Azt ezt követő dolgokról én is csak hallottam, az akasztás idején nem voltam a környéken sem. Jóval később értem oda, akkor már levágták és elvitték azt az embert onnan.

- Akkor hogyan került mégis a fényképre?

- Engem senki nem gyanúsított a fölvonulástól egészen december 26-ig semmivel. A közte lévő időben innen-onnan hallottam az eseményeket, szedtem össze a történetet, kerestem meg a barátokat. Tőlük tudtam meg, hogy ki halt meg az ismerősök közül. Inét a Rácz lányok is, akik a sarkon laktak. Mindkettő meghalt. Talán Óvár két legszebb lánya volt.

- A fénykép.

- Amikor kihallgattak, föltették a kérdést, hogy mi készítetett engemet, hogy ilyen bűncselekményben részt vegyek. Azt kértem, hogy mondják már meg nekem, hogy mi ez a bűntény, mert csak úgy nevezték, hogy bűntény, amiben részt vettem. Jó

Duna-delta. Sophie Ristelhuber felv., 2005.

VÁLASZTÁSOK AUSZTRIÁBAN

Október folyamán három osztrák tartományban is lesznek választások. Ilyen alkalmakkor mindig mások a vélemények a szövetségi (központi) oldalról a választások előtt és után, attól függően, hogy az illetékes párt tartományi szinten nyert, vagy veszített.

Elsőként, október 2-án, **Stájerországban** ejtik meg a választásokat. A tét nem kicsi, hiszen a jelenlegi tartományfőnöknő, Ursula Plasninc széke inoghat meg, amire megvan minden esély, különösen tisztázatlan pénzügyek és a néppárti belső politikai harc után. Kérdés, hogy ebből valamint az FPÖ párthasadásból mennyi hasznot húzhat majd a szociáldemokrata párt, amely most már az első helyért akarja megnyerni a választók kegyeit. Érdekes módon a leginkább a Graz várospolitikájában sikeres kommunista Ernest Kalteneggertől tartanak, aki most tartományi szinten is jelölte magát.

Október 23-án **Bécs** polgárai választják meg a városi ill. tartományi képviselőket öt évre. Az osztrák fővárosban annyira szilárdan uralja a mezőnyt a szociáldemokrata párt, hogy egyetlen más pártnak sincs esélye, és legfeljebb összefogással tudnák megostromolni a városházát, csak hogy a Néppárt, a Zöldek és a kettévált FPÖ közötti ellentétek kizárttá teszik ezt. Dr. Michael Häupl ezért nyugodtan hátradőlhet polgármesteri székében, anélkül hogy testközelből többször is mutatkozna a bécsi „tömegekkel”. A választások előkészítése még nem izzott fel, de ez nem is szükséges. A Néppárt teljes sikernek könyvelheti majd el, ha sikerül megtartania a belvárost. Ennek érdekében Brüsszelből „visszarendelték” a néppárti EU-s képviselőt, Ursula Stenzelt, abban bízva, hogy az ismert volt tv-bemondónő ismét szilárd talajt teremti pártjának az I. kerületben, a többi meg úgysem számít, legfeljebb a tartománygyűlésen lehet az eddigiekhez szerezni egy vagy két mandátumot, többre meg nem telik. Bécsben tehát alig lehet számítani észrevehető változásokra. Úgy látszik,

húsz-huszonöt percig kérdezték mire végre a tárgyra tértek és megkérdezték, hogy hogyan jutott eszembe, hogy fölakasszak egy embert. Nem egyedül persze, de hogy ebben részt vegyek. Kérdeztem, hogy milyen embert akasztottam én föl? Hát milyen embert. Hát maga ott volt az úgynevezett ávos akasztásnál. Bizonygatta, hogy ott voltam, máskülönbem nem tudtam volna olyan közel férközni hozzá.

Közben észrevettem, hogy ilyen reklámfüzet féle van előttük, egy színes folyóirat.

- Magazin. A Life magazin.

- Valamilyen magazin. Oda-odanéztek, aztán megint kérdeztek. Megkínáltak cigarettával, mondhatnám, kedvesek voltak. Mikor rágyújtottam, azt mondja az egyik, hogy *lássa* mi magának nem akarunk rosszat, nekünk az a kötelességünk, hogy megkérdezzük, miért kellett magának ott lennie. Hogy tényleg részt vett-e az akasztásban, vagy csak fölnyúlt az akasztott emberhez. De hát itt van, mondta, itt a kép! Megkértem hogy adja oda a füzetecskét, ránéztem a képre s visszakérdeztem: ez én volnék? Körülbelül kétszáz emberre rá lehetett volna fogni, hogy ő az. Ez egy olyan kép volt. Azt mondja a nyomozó, hogy reméli nem akarom azt mondani, hogy nem én vagyok a képen, hisz a vak is látja. Akkor vettem észre, hogy az illetőnek elől két foga hiányzik. Azt mondtam, hogy ha én vagyok a képen, akkor most honnét van a számban az a két fog, ami ott hiányzik. Elnevette magát az egyik. Ezt mi is észrevettük, mondja az egyik nyomozó. Akkor miért akarják rám fogni? kérdeztem vissza. Visszakísértek a cellámba. Másnap reggel jött be hozzám

a bécsiek többsége elégedett a megköcsönnyásodott helyzettel, hiszen a legkellemesebb változás az, ha nem változik semmi.

Ausztria legfiatalabb tartománya, **Burgenland** egy héttel Stájerország után, október 9-én választja meg az új tartományi képviselőket. A szociáldemokrata többséget valószínű itt sem szélezeteti egyik vetélypárt sem, hiszen a Néppárt tartósan eltehetetlenedett, az FPÖ pedig kétté osztottan gondoskodott róla, hogy még inkább eljelentéktelenedjen. Maradna a Zöldek Pártja, de összetételében annyira „horvát” jellegű, hogy baloldaliságát tekintve akkor inkább a szociáldemokratákra szavaz az átlagpolgár, aki ugyebár se nem „horvát”, se nem „magyar”, hanem burgenlandi. Pedig éppen a népcsoportok vonatkozásában a zöldek merészelik felvilantani másságukat. Ez többek között abban is megnyilvánul, hogy a kisebbségeket érintő célkitűzéseiket négy nyelven fogalmazták meg, aminek magyar változata így hangzik:

Eljött a többnyelvűség ideje

A kétnyelvű óvodák és iskolák ellenére gyermekeink egyre kevesebbet beszélnek magyarul. Eme tény oka abban rejlik, hogy csak ritkán használják a magyar nyelvet a mindennapi életben, valamint túl szűk a médiák ajánlata. EU-szomszédunk nyelve egyre fontosabb szerepet játszik régióinkban. Éppen ezért szeretnénk mindent megtenni azért, hogy gyermekeink és a fiatalság a legjobb lehetőségek és körülmények között tanulhassák népcsoportunk és szomszédunk nyelvét – a magyart.

Követelményeink

a területünket lefedő nyelvtanulás és gyakorlás lehetősége az óvodától egészen az érettségig ingyenes kétnyelvű déluáni foglalkozás iskolakötelesek számára tanárok nyelvi képzésének optimalása a népcsoportok nyelvén történő médiaajánlat kibővítése.

a Fonyódi Tóni. Rendőr volt, Óvárról került Győrbe. A halászi fodrászt jött eredetileg. Kérdezte, hogy hogyan kerültem ide. Elmondtam neki, amire azt válaszolta, hogy utána néz és rövidesen visszajön. Az a nap azzal telt el, hogy vártam a Tónit. Estefelé visszajött, azt mondta, hogy legyek nyugodt, elolvasta a jegyzőkönyvemet a hozzácsatolt véleménnyel, ellened vádat emelni nem lehet.

Azon az éjjelen egyedül aludtam a cellában. Másnap reggel került be az Árpi. Bemutatkoztunk egymásnak, s attól kezdve én úgy töltöttem el azt a tizen egynéhány napot, hogy jönnék és megmondják, hogy maga ellen vádat nem tudtunk emelni, vegye a cókómkját és menjen haza.

Időközben bejött a feleségem, kapott beszélőt, s az mondta, hogy volt az ügyészségen, ott közölték vele, hogy ki fognak engedni, de nem engedtek ki. Velem semmit nem közöltek.

Árpit minden áldott nap 7-8 órára kihallgatásra vitték, a többi időt együtt töltöttük. Amikor visszajött a kihallgatásokról, mindig elmondtá, hogy mit kérdeztek, s azt, hogy elfogadták, hogy ő Mosonmagyaróvárra azért jött fegyveres alakulattal, mert tudtuk, hogy körülbelül ott van százharminc halott, és nem akartuk, hogy olyan dolgok történjenek, hogy még annyian haljanak meg. Mert attól kellett félni, hogy ott ölni fog ember embert. Mi rendet csinálni mentünk a laktanyához. Sajnos a laktanya vezető rétegét, amelyik első számú felelőse volt ennek a lövöldözésnek, már nem találtuk.

Én egyetlen olyan szót az Árpádtól nem hallottam, amiből azt a következtetést vontam volna le, hogy nincsen igaza.

Folytatás a 10. oldalon

Szent István király-mellszobor avatása Buenos Airesben

A hét esős volt de az időjárásjóslók javulást ígértek a hét végére. Így is történt, szombatra kiderült Buenos Aires felett. A kolónia tagjai kivonultak a Magyar térre (“Plaza Hungría”). Nagy eseményre készültek: Szent István-szobor avatása a Székelykapu mellé.

2005. szeptember 3-án az argentinai magyar társadalom méltó keretet nyújtott az ünnepélynek. Részt vett Józsa Mátyas Magyarországi nagykövet, Takács István AMISZ elnök, dr. Norberto La Porta Buenos Aires-i képviselő, a német intézmények szövetségének küldöttei, magyar intézmények vezetői és kolóniánk számos tagja.

Az emlékművet körülállták fiatalok, akik képviselték a Szent László Intézetet, a fiú és leány cserkészet és a Regös táncsoportot. Köztük állt v. Ferenczy Lóránt tartva az MHBK zászlót. Konferált Kerekes Miklós, cserkészvezető és Regös tag, magyar népviseletben. A műsor az argentin himnusszal kezdődött és utána Józsa Mátyas nagykövet és Takács István AMISZ elnök felvonták a magyar és argentin zászlókat.

Következett a szobor leleplezése, amit dr. Norberto La Porta képviselő, Paál Magdi AMISZ titkár és Vattay Miklós AMISZ főtitkár végeztek. A szobor Carlos María Tóto szobrász műve.

Utána az Evangélikus és Református lelkészek és a katolikus pap mondtak hozzá illő imát. A beszédeket, megemlítve Szent István befolyását a magyar nemzet életére Takács István kezdte, kiemelve hittérítő és államalkotó munkáját.

Dr. Norberto La Porta beismerte szavaival a viszontagságos eseményeket, amin keresztül kellett menni, amíg ez a tér az emlékművekkel megvalósulhatott.

Józsa Mátyas nagykövet bevette beszédébe a már évszázadokra terjedő argentin–magyar kapcsolatokat, amit a magyar bevándorlók hoztak létre.

Végül is Vattay Miklós, AMISZ-főtitkár megköszönte mindazoknak, akik hozzájárulásukkal lehetővé tették, hogy ez az emlékmű egy Buenos Aires-i téren tündököljön. Az ünnepély a magyar himnusszal záródott.

ERDÉLY első erdei iskolája a Csíki-havasokban

A Sepsiszentgyörgyön alapított JUNIPERUS (Boróka) Környezetvédő és Hagyományőrző Egyesület egyik fő célkitűzése egy tanulmányi ház – *erdei iskola* – létesítése a Csíki havasokban. Erdélyben ilyen intézmény még nem működik. Elsősorban székelyföldi magyar iskolásoknak szeretnénk egy sajátos természetismereti, környezetvédelmi és honismereti képzést nyújtani, emellett magyarországi, nyugat-európai, valamint tengerentúli magyar fiatalok táboroztatását is tervezzük. Utóbbiak részére főként anyanyelvi és néprajzi táborokat ajánlunk.

Az egyesület Hargita megyében, a Csíkszeredától 25 km-re, a festői környezetben fekvő Csinódon saját területtel rendelkezik. Ide kívánja felépíteni a megálmodott tanulmányi házat: ez a terv szerint három szintes, 26 vendég befogadására alkalmas ház előadótérrel, könyvtárral és társalgóval várja majd a látogatókat. A területen több, 8 személyt befogadó faház felállítását tervezzük. Munkánkról és terveinkről az „Erdély Zöld Oldala“ (<http://www.green-transylvania.ro>) újságban is beszámoltunk.

Ugyan még csak a kezdetén tartunk az 2005 augusztusában végre elkezdődött építkezésnek, de már jövőre két tábort is tervezzük.

Még ma sem tudom feldolgozni a történeteket

Folytatás a 9. oldalról

Azt az időt, amit Árpival eltöltöttem, jóindulatú beszélgetésekkel töltöttük. Én akkor jártam a győri gépipari technikumba levelezős hallgatóként. Vizsgára készültem éppen akkor, s Árpi a kihallgatások után Azt mondta, vegyük elő ezt a tárgyat meg azt a tárgyat, amiből vizsgáznod kell. Úgy emlékszem, hogy magyartanár volt. Nekem mindig gyengém volt a nyelvtan, hát ő átvette velem a szabályokat. Megismerkedtem a feleségével is, másnaponta hozott neki ágyneműserét. Én úgy emlékszem, hogy akkor nem tarthatták bűnösnek, amikor a feleségét majd mindennap beengedték.

- Ez december végén, január elején volt, ítéletet viszont csak június 10-én hirdettek. Közben változott a politikai helyzet. Megszilárdult a rendszer.

- Igaza lehet, mert Árpi is kérdezte egyszer, hogy miért félnek ezek tőlünk? Akkor még az volt a mondas, hogy MUK. Amisután én kijöttem, megjelentek a Kisalföldben olyan cikkek, amelyek ellentétben álltak azzal, amit az Árpi mondott.

Engem kiengedtek 12 nap után. Jött a smasszer, odaadta a bakancsszijamat, a derékszijamat. Azt mondta, hogy két perc múlva legyek készen. Árpi azt mondta, hogy Sanyi, te most már hazamész! A maradék időben megadta a címét, azt hiszem az Árpád utcában lakott, s azt mondta, hogy menjek el oda, mondjam meg a feleségének, hogy lezárták a kihallgatást, s egy-két napon belül hazaengednek. Azt mondta, hogy jó lenne, ha minél előbb megtudná ezt a család. Énértem autóval jöttek Mosonmagyaróvárról, tehát nem is kellett volna olyan sokat fáradoznom.

Fölvittek, ott derült ki számomra, hogy a gyár kocsijával jöttek értem, s a feleségemen kívül eljött a szakszervezeti titkár is. Mikor beültem a kocsi, mondtam a sofőrnek, hogy menjünk az Árpád utca felé, mert át szeretném adni a cellatársam üzenetét a családjának, hogy hamarosan ő is szabadul. Elindultunk az Árpád utca felé, de mégsem kanyarodott be a kocs. Hiába kérdeztem, hogy miért nem mentünk be az Árpád utcába, egy darabig senki sem

szólt. Már Ötvenéynél jártunk, amikor újra megkérdeztem, hogy miért csinálják ezt velem. Akkor mondja az egyik, hogy nézzek hátra. Még bent ülünk a kocsi, hátranéztem, s láttam, hogy áll mögöttünk egy fekete kocs. Akkor mondták el, hogy az az autó a börtön kijáratától idáig jött utánunk. Követtek. Megettük a vacsorát az étteremben, amit idefelé megrendeltek, s kijöttünk, még ott állt az autó, de amikor elindultunk már nem jött utánunk.

- Amikor megtudta, hogy Tihanyi Árpádot kivégezték, mit gondolt?

- El tudja képzelni? Megsiratam.

- Mi történt azután, hogy hazajött.

- Másnap hívtak a városi pártbizottságra, s K. Pap a párttitkár bocsánatot kért a Fogl Sándor miatt. Ez a Fogl a MOFÉM párttitkára volt, és állítólag azt mondta a nyomozóknak, hogy én az akasztás után a Marika cukrászdában fölugrottam az asztalra, s véres kezemet mutogatva azt ordítottam, hogy kivégeztük a gazembert. Nekem ezzel az emberrel a forradalom előtt volt egy komoly incidens a gyárban. Egy értekezleten rám támaszkodva akart valamiről beszámolni. Láttam, hogy el akarok menni, beszólt az irodába, hogy ne menjek sehova, mert nekem a beszámolón részt kellennem. Mondtam, hogy nekem Győrbe kell mennem egy sportterrekezletre. Mondtam neki, hogy ő párttitkár, de én nem vagyok párttag, engem, mint a sportkörü szakosztály vezetőjét Győrbe várnak. Aztán fogtam magamat és elmentem. Hát így bosszulta meg, hogy valaki ellent mondott neki.

- Most saját maga jelentkezett, hogy elmondja a lakinek ezt a történetet.

- Mert még ma sem tudom feldolgozni. Nem tudom, hogy miért követtek, amikor a kezemben volt az elbocsátó papír, miért végezték ki *Tihanyi Árpádot*, amikor már lezárták az ügyét. S miért kell valakit börtönbe juttatni csak azért, mert ellent mondott a párttitkárnak. 49 év tel el azóta. Ha valóban emlékhely lesz a lakanyából, akkor az én történetem is hozzátartozik Mosonmagyaróvár 1956-os történetéhez.

BÖRÖNDI LAJOS

MI - HOL - MIKOR?

Kulturális kaleidoszkóp

Alsó-Ausztria
S. Prokofjev, Cinderella, ballett – St. Pölten, Festspielhaus; nov. 11., 12.
S. Dubians, Tánczene – St. Pölten, Festspielhaus; nov. 3.
J'ai Deux Amours: Dee Dee Bridgewater, koncert – St. Pölten, Festspielhaus; nov. 19.
Zongoraest Oleg Maisenberg-el – Schloss Grafenegg, Alte Reitschule; okt. 22.
Barock zenekulinárium - St. Pölten, Festspielhaus; nov. 4.
J. Haydn, Die Schöpfung, oratórium gyermekek számára adaptálva - St. Pölten, Festspielhaus; okt. 29.
C. Djerassi, Ego, próza – St. Pölten, Landestheater; okt. 14., 29., nov. 9., 17., 26., dec. 2.
E. Pluhar, W. Schneyder, Verzeihen Sie, ist das hier schon die Endstation?, próza – St. Pölten, Landestheater; okt. 21., 22.
Hárem, az orient titka, kiállítás – Krems, Kunsthalle; nov. 13-ig
Fény és szín, modern festészet, kiállítás – St. Pölten, Landesmuseum; nov. 6-ig
Kittenberger kertek – Schiltern, Langenlois – dec. 20-ig

Bécs
G. Puccini, Osud / L. Janacek, Le Villi, opera – Staatsoper; okt. 23.
Csajkovszkij impressziók, balett – Volksoper; nov. 19.
Jeunesse Fesztivál, Határokon túl – Konzerthaus, Museumsquartier, MUMOK, Minoritenkirche, vegyes program; okt. 1–16.
S. Prokofjev, Romeo és Júlia, koncert – Konzerthaus; nov. 19.
Max Raabe a Palast zenekarral – Konzerthaus; okt. 27., 28.
Mythos Czernowitz – a zsidózenekar, koncert – Radio Kulturhaus, Großer Sendersaal; okt. 15.
Th. Bernhard, Der Ignorant und der Wahnsinnige, próza – Theater in der Josefstadt; okt. 20.
N. Simon, Ein seltsames Paar, komédia – Kammerspiele; okt. 6.
B. Mode, Fully committed, angol színház, komédia – English Theatre; okt. 22-ig
A bécsi múzeumok hosszú éjszakája – okt. 8. 18h – 1h
Les Impressionnistes du Musée d'Orsay, kiállítás – Leopold Museum; szept. 30., –2006. jan. 30.
Rudolf von Alt, kiállítás – Albertina; 2006. jan. 15-ig
Barock luxusporcellán – Du Paquier (Bécs) és Carlo Ginori (Firenze), kiállítás – Liechtensteinmuseum; nov. 10. – 2006. jan. 29.
Jules Verne, halálának 100. évfordulójára, felolvasás – Institut Francais Médiathèque; okt. 12.

Lelkészhiányra megoldást keresve

A Nyugat-Európai Magyar Protestáns Gyülekezetek Szövetsége idén Finnországban és Észtországban tartotta rendszeres éves konferenciáját. Az augusztus 17. és 21. között zajló rendezvényen tíz nyugat-európai ország magyar gyülekezetének képviselői voltak jelen. A fenti két országon kívül még Angliából, Ausztriából, Belgiumból, Franciaországból, Hollandiából, Németországból, Svájc-ból, és Svédországból érkeztek küldöttek: az ottani magyar gyülekezetek lelkipásztorai, gondnokai, presbiterei és érdeklődő tagjai.

A 2000-ben alapított szervezetnek az idei közgyűlése – az észtországi magyar gyülekezet elnöke, Bán István szerint – a taggyülekezetek éves működésének a beszámolójával, valamint a problémáknak a megoldásával foglalkozott. „A legna-

OSZTRÁK–MAGYAR KÓRUS

Terv osztrák–magyar koncertkórus felállítására.

Célkitűzés: a kórus-zenekari irodalom egyes darabjainak előadása magyar és osztrák városokban. A nagy kóruson belül egy kamarakórus kialakítása. Együttműködés határon túli, kórusokkal és a két ország közötti kulturális csere elősegítése.

A tevékenység központja Bécs lenne.

További információ és jelentkezés: István Gyöngyösi, Tel. 01/810 73 83, mobil: 0699/1233 58 69

Burgenland
Advent Burgenland-ban – Schloss Kittsee, Ethnographisches Museum; nov. 25-27.
Hagyományok és tradíciók, kiállítás – Eisenstadt, Schloss Esterházy; nov. 26-dec. 17.

Felső-Ausztria
C. Porter, Kiss me Kate, musical – Bad Hall, Kulturtheater; okt. 8., 14., 15., 21., 22., 28., 29., nov. 4., 5., 11., 12., 19.
Aschenputtel, Grimm testvérek – Linz, Kammerspiele; nov. 16.
Amit még a szemünk sem látott, jubileumi kiállítás – Schlierbach, Stift; okt. 30.-ig

Karintia
Max Raabe a Palast zenekarral – Congress Villach; okt. 25.
G. E. Lessing, Die Juden, próza – Klagenfurt, Stadttheater; okt. 4.
Marco Polo nyomában – St. Paul im Lavanttal; okt. 30-ig

Salzburg
Ch. Gounod, Romeo et Juliette, opera – Salzburg, Landestheater; nov. 20.
Georg Tábori, Mein Kampf, farce - Salzburg, Landestheater; okt. 29.
J. P. Sartre, Geschlossene Gesellschaft, próza – Salzburg, Kammerspiele; nov. 26.
R. Thomas, Acht Frauen, krimi – Salzburg, Schauspielhaus, Studio; dec. 3.
Kultúr Napok – Salzburg; okt. 15-28.
Images of Heaven, kiállítás – Salzburg, Dom-museum; okt. 30-ig

Stájerország
O. Nicolai, Die lustigen Weiber von Windsor, opera – Graz, Opernhaus; okt. 2.
G. Gershwin, Crazy for You, musical – Graz, Opernhaus; okt. 16.
J. N. Nestroy, Das Mädchen aus der Vorstadt oder Ehrlich wehrt am längsten, próza – Graz, Schauspielhaus; nov. 25.

Tirol
G. Puccini, Madame Butterfly, opera – Innsbruck, Landestheater; nov. 12.
W. Shakespeare, Macbeth, próza – Innsbruck, Landestheater; okt. 1.
Passió Játékok – Thiersee; okt. 9-ig
A tirol múzeumok hosszú éjszakája; okt. 8.
Államszerződés, kiállítás – Innsbruck, Zeughaus; okt. 30-ig

Vorarlberg
A. Csehov, Die Möwe, komédia – Bregenz, Theater am Kornmarkt; okt. 1.
M. Frayn, Der nackte Wahnsinn, próza – Bregenz, Theater am Kornmarkt; nov. 26.

Válogatta HOMONNAY LEA

gyobb probléma most a nyugat-európai magyar gyülekezetek között az egyre élesedő lelkészhiány, mert a kiöregedő lelkészek helyébe újak nem lépnek.” mondta lapunknak a kb. 50 fős észtországi gyülekezet elnöke, aki egyben az észtországi magyarokat tömörítő szervezetnek, a „Munkácsy Mihály” Észtországi Magyarok Egyesületének az első embere is.

A lelkészhiány mellett hívóhiányról viszont nem beszélhetünk, legalábbis Nyugat-Európában nem. Bán István: „Hívóhiányról nehéz beszélni, mert magyar hívó nyugaton annyi van, amennyi éppen van. Hívóhiány Magyarországon van, ez a szülőföldön felvethető kérdés, nyugaton nem.

A többnapos találkozó javarészt a finn főváros, Helsinki közelében, egy finn egyházi konferenciái helyen zajlott ugyan, de augusztus 19-én közel ötvenen a résztvevők közül átmentek egy napra Tallinnba, ahol városnézést követően a Magyar Intézet igazgatója, Bereczki Urmas dióhéjban áttekintést adott az országról, a városról, valamint az intézet múltjáról, illetve jelenéről. Majd közös, magyar-észt istentiszteletet következett a legrégibb (XIII. századi) észt templomban, a Szűz Máriáról elnevezett gótikus Dómtemplomban. (Magyarországhoz hasonlóan, Észtországnak is a Szűz Mária Országa a neve.) Az istentiszteleten, magyar lelkészek mellett, az Észt Evangélikus Lutheránus Egyház volt vezetője, Kuno Pajula püspök emeritus is szolgált.

A konferenciát a Duna TV felvevőcsoportja követte nyomon, a rendezvényről egy TV-riport is készül(t).

TÓNU KALVET (Tallinn)

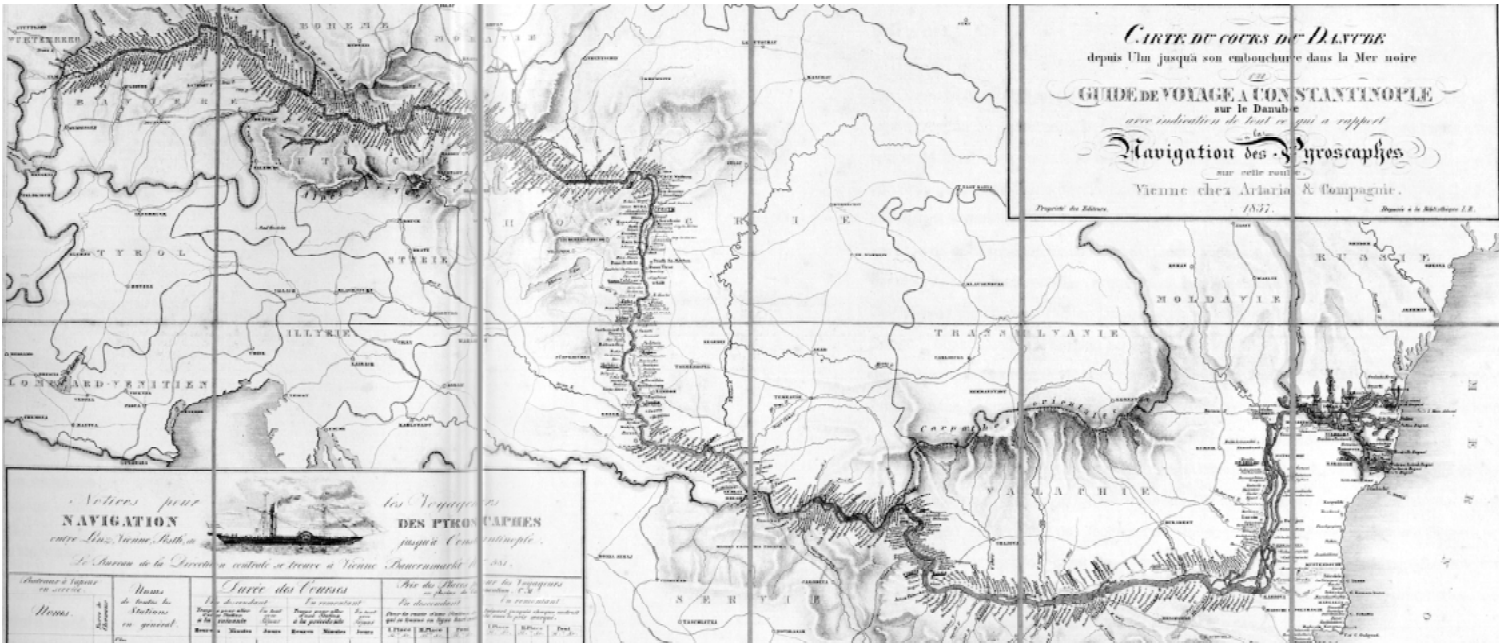
Mint a kör

Az elefántok utat taposnak –
csörtetünk utánuk,
bozótvagóinkra szükségünk sincsen.
Előttünk tisztulna, ha látnánk bármit is
e hatalmas lények hátulsó felétől.
Íme a lehetőség és a körülmények
közti különbség állati bizonyítéka,
hiszen tekinthetnénk akár
a kéklő ég felé,
majmok zászlóvörös feneke
zárná le látásunk zöldelő mezejét.
A bomladozó elme ilyenkor
képzeletbeli rácsait rázza
ám szabadulásvágyunk baromi kínjai
mit sem változtatnak
a helyzet helyzetén

S. Csoma János

Megjött a levél: Markó Béla Marosvásárhelyre október 8-ra hirdette meg a Határon Túli Magyar Szervezetek Fórumát. Szabadka és Bécs után ez a harmadik alkalom, amikor a meghívottak megvitathatják a magyar kisebbségeket érintő kérdéseket, többek között az autonómia ügyét. Ha bárki belegondol, mit jelent ez, egyik szeme nevet, a másik sír. Több mint másfél évtizeddel a „Temesvári Események“ után, amikor Sütő András a marosvásárhelyi Kultúrpalota (?) erkélyéről lelkesen éltette a román–magyar testvériséget, hogy aztán három hónapra rá kiverjék a szemét, bizony elgondolkodtató, hol tartunk ma. Ez a síró szem. Ha nem is nevet, de azért mosolyog a másik: Ceaucescu országában lehet már erről is tárgyalni, méghozzá határokat átvélvő alapon. Fontos is ez, hiszen nem csupán a romániai, hanem valamennyi határon túli magyar kisebbség sorsa azon fordul meg, vajon önállóan intézheti-e saját, belső ügyeit, vagy pedig ráhagyatkozik a többségi államra, elfogadva esetleges kegyeit, vagy fegyelmezetten eltűri rosszindulatát.

Nekünk magyaroknak akár a tényekkel szemben is bizakodóknak kell lennünk: nem engedhetjük meg magunknak a lemondást, belenyugvást, mert akkor valóban végünk van. Legalább olyan dolog ez, mint Mohács emlegetése Ady részéről. Ellenben a mai tények valamelyest mégis biztatóak: határokon átnyúlva különböző magyar szervezetek tárgyalják meg ügyes-bajos dolgaikat, sokat tanulva egymástól, s talán okulva is többek között abból, mi haszon, előny származik a hatalommal való alkudozásból, ami nem egy vonatkozásban, bár kényszerűen, de megalkuvásként is elkönnyelhető. Világos, hogy itt nagyon érzékeny pontra tapintottunk, hiszen ebből származik a legtöbb félreértés, félreanyagarázás és a lábra kapó bizalmatlanság egymás soraiban.

A Duna hajózási térképe 1837-ből

ÜZENET ERDÉLYBE

A harmadik HTMSZ-Fóruma elé

Felelősen politizálni egyedül az erőviszonyok felmérése alapján lehet. Aki nem így cselekszik, becsapja önmagát és egyúttal félrevezeti azokat, akik esetleg belé helyezték bizalmukat. Az erőviszonyok kedvezőtlenek, s európaszerte a szél nem a kisebbségek vitorláit duzzasztja. Pedig számunkra elsősorban Brüsszel ill. Strasbourg irányából kellene várnunk biztató jeleket. Az (egyelőre) elveszett Európai Alkotmány – természetesen korántsem a kisebbségi jogok (mellőzése) miatt – figyelmeztető jel, hányadán is állunk az európai integráció kérdésében.

Amikor minden állam és nép arra törekszik, hogy vélt vagy valós érdekei lehető legkedvezőbb módon érvényesüljenek, akkor egészen nyilvánvaló, ugyanúgy kell fellépniük a kisebbségeknek is. Ebben a kétségtelen nagyon kétnyes és bonyolult kérdésben nem elégséges egyetlen ország kisebbségeként fellépni, hanem határozatosabb lenne, ha valamennyi magyar kisebbség megtalálná azt a közös hangot, ami felerősítve hallhatóvá válhat. Sőt, Európa minden kisebbségének össze kellene fogni, közösen kidolgozni az ő fennmaradásukat biztosító normákat, amiknek aztán bele kell kerülniük a majdani szerencsésebb Alkotmányba.

Ezen a ponton máris kijelölhetők a prioritás mesgyei:

Ha fogcsikorgatva is, de a magyar kisebbségeknek meg kell találniuk egymást. Túlságosan katonásan hangzik, de nem hanyagolható el Clausewitz híres jelszava: *Getrennt marschieren, vereint schlagen*, azaz különböző utakon menni, de együttesen támadni! Senki sem próféta, a mi esetünkben pedig nem lehet előre

megszabni, melyik úton kell haladni. Haladjon mindenki a maga útján, bízva, hogy lesz majd utólagos helyzet is, amikor bebizonyosodik, melyik út volt a legcélravezetőbb. Addig azonban több mint ártalmas egymás kölcsönös kirekesztése, mi több, kiátkozása a hivatottak és önválasztottak köréből

Amennyiben a legkisebb közös nevező alapján elfogadjuk és támogatjuk egymást, máris elmozdultunk a holtpontról. Ehhez persze egymás (szándékainak) jobb és őszinte megismerése kell. A digitális korban elengedhetetlen követelmény megfelelő kapcsolatrendszer, információs hálózat kiépítése és működtetése.

AMÁÉRT-től függetlenül politikai-tudományos alapon létre kell hozni olyan műhelyt, szervezési központot, amelyik folyamatosan figyelemmel kísérve az eseményeket különböző szinten dolgozza a jogi, politikai és társadalmi ill. kulturális követelmények rendszerét, aminek megvalósítása aztán az egyes érintett közösségekre hárul. Ehhez európai távlatokban kell megtanulnunk tájékozódni, gondolkodni és cselekedni.

Ma már nem elégséges csupán csak magyar-nak lenni; erre éppen a kisebbségi sors figyelmeztet. Aki felelősen politizál, nem sündisznóál-lásból kémleli a világot, hanem nyíltan színre lép: minden kisebbségi érzéstől szabadultan nem sérelmeit sorolgatja, hanem határozottan érvel, nem magán-, hanem párbeszédet folytat, éppen azokkal, akikkel közös érdek a kölcsönösség elvének elfogadása. A kisebbségek ebben az értelemben Európa kovásza, élet- és cselekvőképes fennmaradásuk Európa, elsősorban a többségi népek érdeke is.

A magyar történelem azzal az egyben európai tanulsággal is jár, hogy Szent István értelmében valóban gyenge és töredékes az egynyelvű és egyerkölcsű ország. Amíg a magyar királyság ezt az elvet követte, nem létezett nemzetiségi kérdés. Ez akkor bontakozott ki, majd torzult el (nem utolsósorban francia, részben német mintára), amikor kikezdték a másságot és az egyetlen uralkodó nemzet kényszerzubbonyát akarták ráhúzni a nyelvükben és szokásaikban más nemzetiségekre.

Ha más nem, a történelmi példák inthetnének többségi és kisebbségi népeket egyaránt. Manapság ugyan mindenki egyéniségét akarja kibontakoztatni, nem véve észre, mennyire majmolja az uralkodó "eszméket", ami a globalizáció jegyében valóban világméretű kényszerzubbonyt jelent, s amiben ugyanúgy elsorvad az emberi személyiség, mint ahogy ez majdnem sikerült a totalitáris rendszerek világában. Az ember társas lényként amúgy is egyedül közösségben, közösséggileg bontakoztathatja ki személyiségét, ez pedig mindenekelőtt olyan közösségekben lehetséges, amelyek nyelvükben, kultúrájukban, szokásaikban, no meg történetükben sokszínű egységet képeznek. Itt érzi magát az ember otthonosan.

Amikor tehát történetesen a magyar kisebbségek európai mezőnyben zászlót bontanak, az emberibb és otthonosabb Európáért szállnak síkra. Ehhez persze sokat és folyamatosan tanulnunk kell, hogy mások is tanulhassanak tőlünk.

DEÁK ERNŐ

JELEN SZÁMUNK KÉPEI

József Attila születésének 100. évfordulóján – Bécsben – mi is juthat az ember eszébe, ha nem a Duna c. ódának is nevezhető verse. Mi az, mi mindnyájunkat összeköt, itt, a Duna táján, ha nem a nagy folyam, amit IV. Béla királyunk a pápához írt, tatárok ellen segítséget kérő egyik levelében a sors folyójának nevezett. Oly sok viszály után az osztrák–magyar kiegyezéssel köszöntött a duna menti népekre az egymás mellett élés békés időszaka, amikor a Duna nem csupán a növekvő forgalommal, de valamelyest lelkiületben is összekötötte e térség népeit. Lett is erre József Attilának nagy sóhajtatása, amikor a Duna szakaszonként szélteben és hosszában nem összekötő kapocs volt, hanem ellenséges határvonalat képezett.

Sok mindenről tudna regélni az ősi Ister. Jelen esetben a „régí szép“ időket idézi fel a bécsi Technisches Museum június 16-án megnyílt és november 27-ig megtekinthető kiállítása a jellegzetes címmel: „*kék. A Duna kitalálása*“. Kísé furcsán hangzó cím, ami természetesen nem magára a folyamra, hanem színére vonatkozik. A Duna vize valójában sohasem kék; a díszítő jelzőt Johann Strauß találta ki, amikor az 1867-ben Párizsban megrendezett világkiállításra megkomponálta a Kék Duna keringőjét. A Duna azóta akarva, akaratlanul is kék, a kék viszont közismerten az ábrándozás, vágyakozás színe. Kell is ez nekünk duna menti népeknek: ha már szürke, sőt piszkos is a folyam – mintegy közös történelmünk tükörképe –, akkor legalább ábrándjainkban, vágyainkban álmodjuk kéknek, s ebben oldódik – József Attila értelmében – békévé az emlékezés.

A kiállításához „blau. Die Erfindung der Donau“ címmel (Fotóhof Technisches Museum Wien 2005) 203 oldalas szép kivitelezésű katalógus készült. A benne szereplő szerzők, fényképészek duna menti művészek, köztük magyarok is. Jelen számunk képeit innen válogattuk.

Jelenkori lengyel költők

Julia Hartwig (1921)

A történelem rezervátuma vagyunk

A történelem rezervátuma vagyunk
számodra Európa
régimódi eszményekkel
leporolt kincses-ládikánkkal
énekelt énekeinkkel
Legszebb értékeink koncként dobjuk az
erőszak
és túlerő sárkányának
Fiatall fiainkat gyönyörű lányainkat
legjobb gondolatainkat ígéretes
tehetségeinket
virágok kereszték szavak adományát
A komolyság könnyelmű birtokosai
a remény meg nem szentelt terjesztői
örökösei hazai retorikáinknak
melyben elférünk egészen jól
bár tegnap még
túlzottan szűknek bizonyult

Rafał Wojacek (1945)

Hősök imája

Lázálmainkra és nyomorúságunkra
Órultságunk megátalkodottságára
És éhségünkre hangos kiáltásra
Házunkra melyet elhagytak az álmok
Nagyon is zavaros beszédünkre
Siralmas értelmetlen szerelmünkre
Valamennyi munkánk mulandóságára
A rémes éjszakákra nappalaink butaságaira
Tanácstalan és szomorú mestereinkre
Valamint komoran kegyetlen bíráinkra
Akart és akaratlan bűneink miatt
Haldokló szegény anyáinkra
Szívünkre dagadt májunkra
Érdes repedt ajkainkra
Rémesen reszkető kezünkre
Hiábavaló kín-mosta agyunkra
És e levegő nélküli tüdőre
Az ártatlanlan félelemre A rémes órára
S mindenre mi osztályrészünk
Könyörgünk légy tekintettel ironikus Szűz

Adam Zagajewski (1945)

Közlemény

Ha deficités államban élsz,
melyben a rengeteg beszéd
kiegyenlíti a sok elhallgatást
melyben a botanikus-kertek és
herbáriumok
a nyelv hibátlanságának mintái,
a nép kedvelt eledele pedig
a béke galambja, ha oly országban élsz,
melyben rózsák égnek, az utcák egyre
sürgősebbek
a város, mint a napraforgó hajlik,
és egyetértésben nőnek az erdők,
ahol mindenki magánál hordja
fényképét
és halottainak nevét, ahol vallják
az emlékek és a kettős hit ironikus
vallását,
írj nekem, gyűjtöm a képeslapokat,
érdekel a zene, a festészet,
a bélyeggyűjtés sport és költészet.

Lengyelből fordította Cséby Géza

NÉMETORSZÁG PATTHELYZETBEN – EURÓPA IS?!

Folytatás az 1. oldalról

ténetesen a gépkocsigyártásban, ha az anyagi lehetőségektől függetlenül nincs már igény a családonkénti második kocsii mellett harmadikra, netán negyedikre.

Minden jel arra vall, hogy éppen a gazdaságra összpontosító már-már világnézeté fejlesztett elméletek önmaguk korlátaiba ütközve megfeneklettek. Mindez legfelsőbb szinten következett be, míg az átlagpolgár csak most kezd eszmélni, tulajdonképpen mi is történik vele, körülötte. Ebben az általános tájékozatlanságban nem volt csoda, ha a választók úgy szavaztak, hogy az összesítés patthelyzetet teremtett, és ez nem csupán Németországra, de az egész Európai Unióra rányomja bélyegét. Erre vonatkozóan néhány adat: a bruttó termelékenység (BIP) egy főre jutó összege az EU-ban 21.000, Ausztriában 26.100, Németországban 23.100 Euro; az évi gazdasági növekedés 1995-2005 között az EU-ban 2,2%, Ausztriában 2,0%, Németországban 1,3%; a munkanélküliség az EU-ban átlag 9,0%, Ausztriában 4,9%, Németországban 9,7%. A munkaerők foglalkoztatása az EU-ban 64,5%, Ausztriában 69,2%, Németországban 64,8%. Az állami kiadások fejenkénti összege a bruttó termelékenység viszonylatában az EU-ban 47,9%, Ausztriában 50,7%, Németországban 47,5%. Ugyanebben a viszonylatban az állami ráfizetés vagy fizetés hiány az EU-ban 2,6%, Ausztriában 2,0%, Németországban 3,3, az államadósság pedig az EU-ban 64,1%, Ausztriában 64,4%, Németországban 68,0%. Végül Ausztria nemzeti jövedelmének 29,1%-át, Németország 30,5%-át fordítja szociális kiadásokra.

A számok önmagukban talán nem, egymással összehasonlítva azonban nagyon is beszédesek. Németországnak mindamellett hihetetlen megterhelést jelent a volt NDK teljes beépítése a német gazdasági életbe, ami nem csupán a volt szocialista gazdasági berendezések leépítésével egyidejűleg új struktúrák bevezetését ill. kiépítését jelenti, hanem az életvitel megváltoztatását is. Mindez másfél évtized leforgása után sem sikerült, és mindkét oldalon lehültek a kedélyek

az újraegyesítés öröndetes élménye után. Nem véletlen, hogy a kommunista párt utódaként megszerveződött Baloldali Párt (szövetség) 8,7%-kal országos átlagban megelőzte a Zöldek Pártját, ellenben a volt NDK-tartományokban jóval 20%-on felüli eredményeket (Mecklenburg-Pomerániában 29,6%-ot) ért el.

Ha európai arányokban nézzük a felsorolt adatokat, kimondottan külpolitikai tényezők is kimutathatók, így pl. Schröderék Törökország EU-tagságával kapcsolatos beállítottsága. A többmillió német állampolgárságú török bevándorló nagyban a szociáldemokratákat támogatja, ellenben nem okvetlen rokonszenvez a Törökország esetleges EU-tagságát ellenző CDU/CSU-val. De nem csupán ilyen „egyedi” tényezők befolyásolják a politikaívá érett gazdasági kérdéseket, s ezekkel a globalizációval szemben még az önmagában tehetetlen Európai Unió tagállamai együttesen sem tudnak megküzdeni. Egyelőre hatásos tárgyalásokat folytatnak, de sem a munkanélküliség csökkentésére, sem pedig a szociális kiadások biztosítására nem találtak ki receptet. Egyre másra felüti fejét az utóbbi időben – s ebben Olaszország egyik fő hangadó – az Euroval szembeni bizalmatlanság. Az EU pragmatikusai képtelenek távlatokban gondolkodni, ezért eddig csak oly mértékben mozdultak előre a dolgok, amilyen mértékben Németország – francia együttműködéssel – vállalta a fő hajtóerő szerepét. Minél inkább lekötik Németországot saját, belső gondjai, annál inkább érezeti ez hatását az EU további fejlődésére. A németországi patthelyzet így egyben az EU patthelyzetének is tekinthető. Ennek meghosszabbodásától kell tartani abban az esetben, ha netán a két nagypárt lépne kényszerházasságra, hiszen két különböző irányt kellene egyeztetni, az ilyen kormánypolitika viszont kölcsönös fékezéssel járna.

Németország helyzete tehát nagyban kihat az EU további kibontakozására. Mindhiába, távlatok nélküli önigazgatással aligha lehet előbbre jutni. Az eddigi pragmatikus gondolkodás legszembetűnőbb megnyilvánulása az EU-alkotmány megfeneklése, sőt egyenesen zátonyra

futása. Kétségtelen, az ú.n. angol módszer, vagyis a gyakorlatból, megtapasztalásból kialakítani a játékszabályként kezelhető elméletet, járható út lehetne, míg az ú.n. módszer szerint előbb az elmélet megfogalmazására kerül sor, majd ezt viszik át a gyakorlatba, ami aztán bizonyos utánaigazítást igényel, kivéve, ha ideológiaként dogmatikusan kezelik. Egyelőre csupán tapogatózást szűlt a gyakorlatiasság; nincsen elmélet, nincsenek módszerek, amik gördülékennyé, hatásossá tennék az EU berendezési munkáját. A régi jó osztrák szokás szerint ha valamilyen kérdés merült fel, amivel nem tudott megbirkózni a hatalom, bizottságot neveztek ki kivizsgálására, oly módon, hogy az esetleges megoldást is a bizottság feladatává tették. Ebből alakult a provizóriumok folyamatossága.

Az EU-Bizottság elnöke, José Barroso a legutóbbi értekezleten mintegy semlegesíteni akarva az alkotmánykérdést, felhívta a figyelmet az illúziókra, amikre viszont nem lehet építeni. Ezzel egyben azt is érzékeltette, a francia és holland népszavazás negatív kimenetele egyenlő az alkotmány elveszejtésével, de nem szabad ennél a kérdésnél megrekedni, az élet megy tovább és – tehetnének hozzá – meg lehet hosszabbítani az átmenetiséget, lesz csak valahogyan. Barroso szerint az EU nincs zsákutcában, az eddigi joggyakorlat érvényesül továbbra is. Kérdés csupán, az „európai normák”-nak nevezett joggyakorlat milyen mértékben jelent jogbiztonságot az értelmezések sokféleségében, s amennyiben patthelyzetté állandósul a válság, hogyan lesznek kezelhetők a valamennyi tagállamot érintő gazdasági kérdések. Lehetséges, az alkotmányba való kapaszkodás valóban illúziókat keltett, míg a válságjelek elharapózását csakis a gyakorlati oldalról lehet megközelíteni. Egy biztos, csakis összefogás, az érdekek egyeztetése szülhet megoldási lehetőségeket, ellenben a jóléti társadalom és a piacgazdaság eddigi modellje kifutóban van. Új elmélet(ek)re és új stratégiára van szükség, és hozzá merészségre, ami annyit jelent, mégis csak távlatokban kell gondolkodni, történetesen újra kell kezdeni a sakkjátékot.

PANNONICUS

Tilalmakat szegve

A Hanga Kiadó és Új Mandátum Könyvkiadó kötet *Vlagyimir Viszockij* verseinek új, minden eddiginél teljesebb válogatásával örvendezteti meg a magyar olvasókat. A fellelhető korábbi fordítások mellett nagyon sok versfordítás e kötetben jelenik meg először. A könyv kétségtelenen erénye, hogy teljesebb, rendszerezettebbé teszi Viszockij-képünket. Az oroszul értő olvasó számára külön előny, hogy a mű kétnyelvű, így a fordítások is rögtön értékelhetők. A kötetben a versek időrendi sorrendben következnek, így lépésről-lépésre követhetjük nyomon Viszockij költészetének szakaszait. A könyv a legendás színész-költő valamennyi költői korszakából tartalmaz érdekes és jelentős műveket.

Szilágyi Ákos értő, az írói életművet a korba ágyazó előszavát *Viczai Péter* tárgyyszerű bevezetője követi. Azonban a tárgyyszerűnek szánt bevezető sorai mögött is érződik az a lelkesedés és szeretet, amellyel *Viczai Péter* immár hosszú évek óta ismerteti meg a magyar olvasókat, a legendás orosz bárd alkotásaival.

A fordítók *Bereményi Géza, Cseh Károly, Dudás Sándor, Erdélyi Z. János, Erdődi Gábor, Földes Hobo László, Katona Kálmán, Marosi Lajos, Veress Miklós, Viczai Péter* kitűnő munkát végeztek. A lírai költőnek is jelentős Cseh Károly finom érzékenységgel adja vissza Viszockij gondolatait, például a *Testem, a Hogyha vagy a Mennyi év* című versek esetében. Marosi Lajos számos fordítása közül kiemelkedik a *Dal a barátáról* és az *SOS*.

A kötet szerkesztője, *Viczai Péter* is több fordítással van jelen e könyvben. Ezek közül a legsikerültebb *De az emberek mind csak dültek fültek* című költemény. Ki kell emelnünk *Erdődi Gábor* bravúros fordítását (*Reggeli torna*). A jól ismert dala fordító nyelvi leleményének köszönhetően magyarul is életre kel. Erdélyi Z. János különösen szépen ábrázolja és ülteti át magyarul a lírikus Viszockij képeit, gondoljunk csak a *Ballada a szerelemlről* című költeményre. Dudás Sándornak sikerült pontosan visszaadni az egyik legismertebb Viszockij-dal (07) zaklatott hangulatát.

Veress Miklós fordításai közül talán a *Hajók* a legsikerültebb, továbbá *Katona Kálmán* munkája is figyelemre méltó, például *Levél barátomnak, avagy párizsi vázlat* címmel.

Felsorolásom korántsem teljes, mivel e kritika szűkre szabott keretei nem teszik lehetővé a részletes elemzést.

Mindent összegezve, csak üdvözölhetjük e hiánypótló és kitűnő vállalkozást. A könyv időszerűségét bizonyítja, hogy valamennyi példánya néhány hét alatt elkelt. A nagy sikerre való tekintettel a kiadó egy második kiadás mellett döntött, és készül egy újabb Viszockij-kötet is, ugyancsak az Új Mandátum Könyvkiadónál. Így, örvendetes módon, a magyar olvasók egyre teljesebb képet kaphatnak az Oroszországban *össznépi Vologyáként* emlegetett Vlagyimir Viszockij munkásságáról.

Vlagyimir Viszockij versei és dalai. Hanga Kiadó-Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest, 2003.(2. kiadás: 2004)

DR. HALLER LÁSZLÓ

a kérdést, hogy a megváltozott világ jobb lett-e? S nem ad rá választ. Nem csak azért, mert nem tud válaszolni, hanem mert ő is a szemlélődők közé tartozik. Ily módon opuszai a világot magába szívó ember megfigyelései is.

Várjuk e líra kibontakozását.

BÖRÖNDI LAJOS

Sárossy István

Elhagyottan

Zúzmarába zárt
sikoltás volt a reggel
dermedi szívű
szomorkás énekekkel,
hogy elhagyott,
hogy újra eldobott az Isten,
vagy elveszett,
kies bolygómon fény már nincsen,
és kong az úr,
a hordó mélyén rozsdás életet
elsorva álmodok,
szétfoszló rongyot rejteget,
tompá, hajlott gerinccel
botladozva lépek,
elátkozottak közt
vigasztalan a lélek.

Zsirai László

Ahogy szíved szavát

Nevetgélünk, bár mindnyájunkat
keresztre feszíti az élet-
Beköltöztettek álmaimba,
olyannyira szeretlek Téged.

Galambok ülnek verebekhez
amikor átballsz az utcán
Mi láncoltat e szerelemhez?
Boldogabb lehetnék, ha tudnám.

Ám a miértet Te se kérdezd,
hisz válaszra nem lelek én sem,
mert ilyenkor nem tudás vértéz,
a szeretet az érdem-érezem.

Végtelen vonzású vágy-vigas.
Egekig szirmai kibontja.
Ragyog, mint a Nap.
Ahogy szíved szavát mondja.

Muzsikál, mint egykor zongorám,
lelked zsongító hárfahúrja.
Senki más nem tud így hatni rám,
hogy léteimet tanuljam újra.

BÉCSI NAPLÓ

AZ AUSZTRIAI MAGYAROK LAPJA

Kiadja az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége

Levelezési cím: A-1011 Wien, Postfach 358.
Web: www.fkkk.hu/becsinaplo

Tel./Fax: 00 43 1 532 60 49

Zweimonatsblatt der Ungarn in Österreich.

Eigentümer, Herausgeber, Hersteller und Verleger: Zentralverband Ungarischer Vereine u. Organisationen in Österreich. A-1010 Wien, Schwedenplatz 2/I/8.

SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG:

Borbándi Gyula (München), Gömöri György (Cambridge), K. Lengyel Zolt (München), Monoszlói Dezső (Bécs), Pomogáts Béla (Budapest), Sárközi Mátyás (London), Sulyok Vince (Oslo), Szabó A. Ferenc (Budapest), Szakály Sándor (Budapest).

SZERKESZTŐSÉG:

Benyák Mária, Böröndi Lajos, S. Csoma János, Deák Ernő (főszerkesztő), Kántás János, Radics Éva, Szemerédi Tibor, Varga Sándor.

GRAFIKAI SZERKESZTŐ: Uzsák Zoltán

GAZDASÁGI INTÉZŐ: Deák Sonja

BANKKONTO: 004-46793, BLZ: 20111, Erste Bank der oesterreichischen Sparkassen AG., Hauptanstaht A-1010 Wien, Graben 21.

ELŐFIZETÉS egy évre: Ausztriában 9 Euro, Magyarországon 900,- Ft. Németországban és a többi EU-államokban 13,60 Euro, vagy annak megfelelő összeg: Svájcban 22,- Sfr. Amerikában, Kanadában, Dél-Amerikában és Ausztráliában (légipostával) 22,- US dollár (24,40 Euro).

TERJESZTŐINK:

Amerikában: Szakács Ervin, 1041 Capri Isles Bul. #228, Venice, FL 34292. Tel.: 941 483 4465

Angliában: Hungarian Book Agency, P.O.B 1956, Durham DH1 2GA.

Hollandiában: Dr. Piri Zoltán. Croeselaan 254. NL-3521 CL Utrecht. E-mail: pirizoltan@hotmail.com

Kanadában: Pannonia Books Ltd., 472 Bloor St. W. 2nd floor, Toronto, Ontario M5S 1X8.

Magyarországon: Librottrade Kft., H-1656, P. O. B. 126, H-1173, Budapest, Pesti út 237. Bank folyószámla: KHB Rt. 10402166-21638181-00000000.

Németországban: ANTON-Verlag, Szutrély Beatrix, Grünewalder Str. 55, D-42657 Solingen, Stadtparkasse Solingen, BLZ 342 50000, Kt 515 8886.

Svájcban: Laczkó Zsuzsanna Éva, Höglstr. 53, CH-R600 Dübendorf. Bank folyószámla: Züricher Kantonalbank 8600 Dübendorf, Konto: 1140-0043.177

Svédországban: Szöllősi Antal, S-127 24 Skärholmen, Box 176. Postagiro Nr.: 756987-4.

Névvel vagy betűjellel megjelent cikkekről szerzőik felelnek és nem feltétlenül fejezik ki a szerkesztőség véleményét. Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung

Lapunkat támogatja az Illyés Közalapítvány

Druck: ALWA & DEIL Druckerei Ges. m. h. H. A-1140 Wien, Sturzgasse 1a

Belül a bűgőcsigában

Úton, útfélen címmel jelent meg *Káli Sándor*nak verseskötete Miskolcon, a Bíbor Kiadónál. Annak a Káli Sándornak, akinek versei gyakran látnak napvilágot a Bécsi Naplóban.

Ha ritka szavú költő verseskönyvvel ajándékoz meg bennünket, mohón vetjük rá magunkat, a megismerni vágyás munkál bennünket. S gyakran letéve a könyvet a kielégületlenség érzése önt el. Káli Sándor versei azonban elgáncsolnak bennünket, nem engedik meg a gyors befogadást, belső csendjükkal töprengésre sarkallnak.

Többször elő kell venni tehát a könyvet, s így tettem én is. S a többszöri szemegetés után tévedt szemem a fülszöveg ajánlására: „*Azoknak ajánlom verseimet, akik kritikus szemmel nézik a világot, akik értik, szeretik a vízpartok, erdők csendjét, akik vágnak a baráti beszélgetésekre, hisznek a szerelemben. És azoknak, akik nem hiszik, hogy csak egy út áll előttük*”.

Három ciklus építi föl a vékony könyvecskét, s három költői lehetőséget is fölillantva.

Az Európa csendes versei erős közéleti töltésűek, az indulatok azonban a vers bőre alatt feszülnek, nem törnek felszínre, pedig düh, székszis munkál bennük. A Brüsszeli anizks keserű felismerése, a „változó” világot szemlélő ember belenyugvása sokunk felismerését fogalmazza

meg: „*e csipkézett EU kirakatban, / a második emelet felett, / már nő a mór gyerekserceg, ... Tűnődöm, vajon látja más, / hogy övék a folytatás?*” A modern világ nyers kegyetlensége, a látszatfejlődés, a virtuális élet édessége a megrontottságot, a reménytelenséget sugallják. Szenvtelen versek e ciklus darabjai, hatásuk éppen a visszafogottságban, a ki nem beszéltégekben rejlik. A kevés szóval való jelzés az olvasni tudónak elég, hogy megálljon egy pillanatra, s fölismerje életének elrajzolt hátterét.

A Szép, új világ ciklus hangulatképei, útirajzai a kötet derűsebb oldalát mutatják, pasztell színei, képi világa azt jelzi, *Káli Sándor* is képekben látja a világot, s rövid kompozíciókban képes a teljességet megragadni. S egyben a könyv hiányosságára is figyelmeztet: a súlyosabb, tartós zlop versek hiányoznak e könyvből.

E hiány legkevésbé a szerelmes versekben tűnik fel, a meglelt menedék, a teljes élet élménye pulzál ezekben a darabokban. A *Belül a bűgőcsigában* igazán kitűnő darab, a forma és tartalom, a felforrósodott pillanat és a forgás az átélés teljességét nyújtja. S a vers végül, mint egy kövér víz-csepp lecsuppen, amikor „minden gát elszakad”.

„Elem és figyelem az ezredfordulót” – írja Káli a már említett fülszövegben. S ő is felteszi